

STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA V OBČINI ŠOŠTANJ

Delovna verzija

PROJEKTNA SKUPINA

Naročnik projekta:

Občina Šoštanj
Trg svobode 12
3325 Šoštanj
Župan: Darko Menih

Vodja projekta na strani naročnika:

Izvajalec projekta:

TOPOL, d.o.o.
Topolšica 94
3326 Topolšica

Vodja projekta na strani izvajalca:

Urška Delopst, izvršni direktor

Strokovni sodelavci na strani izvajalca projekta:

Kazalo

PROJEKTNA SKUPINA.....	2
Kazalo	3
POVZETEK PREDLAGANIH INVESTICIJ V RAZVOJ TURIZMA.....	6
Seznam predlaganih investicij	6
Ocena predlaganih investicij.....	6
Grafični prikaz lokacije predloga	6
Viri financiranja izvedbe predlogov	6
NAMEN IN CILJ TURISTIČNEGA KONCEPTA	6
Uvod.....	7
Predstavitev	7
TRAJNOSTNI RAZVOJ.....	7
Zakonodaja.....	9
Nepovratna sredstva.....	9
Kaj dobimo s strategijo razvoja turizma	10
Občina in občani.....	10
Občani investitorji	10
Domači in tuji investitorji.....	10
Predmet obravnave koncepta	10
PREDSTAVITEV PROBLEMA.....	14
ŠOŠTANJ	14
Opis lokacije	14
Osnovni podatki občine, kraja, skupnosti	14
Prednosti slabosti lokacije	15
Potenciali/smer širjena/dejavnosti.....	15
Primeri dobre prakse.....	18
Primeri dobre prakse.....	20
Primeri dobre prakse.....	21
Primeri dobre prakse.....	23
Primeri dobre prakse.....	24
Primeri dobre prakse.....	30
Primeri dobre prakse.....	31
TOPOLŠICA.....	49

Opis lokacije	49
Osnovni podatki občine, kraja, skupnosti	49
Prednosti slabosti lokacije	49
Potenciali/smer širjena/dejavnosti.....	50
Primeri dobre prakse.....	55
Primeri dobre prakse.....	56
PREDSTAVITEV PROBLEMA.....	60
ZALEDJE	60
Opis lokacije	60
Osnovni podatki občine, kraja, skupnosti	61
Prednosti slabosti lokacije	63
Potenciali/smer širjena/dejavnosti.....	63
OBDELAVA OBMOČJA S PREDVIDENIM PROGRAMOM	67
Predlogi investicije	67
Opis možnosti prostora	67
Opis možnosti, ki so manj ali sploh niso primerne za širjenje na obravnavanem območju, ...	67
Možnosti povezovanja s sosednjimi občinami.....	67
Obravnava letnega koledarja.....	67
Podrobna analiza posameznih predlogov z upoštevanjem letnega koledarja značilnosti območja	68
Predlog in smernice nadaljnjega razvoja.....	68
Dejavnost	68
Dnevne kapacitete	68
Nočitve	68
Hotelske	68
apartmaji.....	68
Turistične kmetije	68
Kampiranje.....	68
Zasebne sobe	68
Drugo (planinski dom...)	68
Energija.....	73
Hrana	73
Delovne kapacitete	75

ANALIZA PREDLOGOV	75
Opis predlaganih investicij s stroškovno oceno.....	75
Grafični prikaz predloga investicije	75
Ekonomska analiza predlaganih ukrepov	75
Predlog časovne izvedbe ukrepov za obdobje 15 let	75

POVZETEK PREDLAGANIH INVESTICIJ V RAZVOJ TURIZMA

Seznam predlaganih investicij

Ocena predlaganih investicij

Grafični prikaz lokacije predloga

Viri financiranja izvedbe predlogov

NAMEN IN CILJ TURISTIČNEGA KONCEPTA

Uvod

Predstavitev

Strategija razvoja turizma za občino Šoštanj je zasnovana tako, da občino usmerja v trajnostno turistično destinacijo, ki se odlično povezuje s turizmom povezane gospodarske in druge dejavnosti v občini (kmetijstvo in gozdarstvo, šport, kultura, obrt, sociala, ...). Sledi načelom trajnostnega razvoja saj je dokument, ki zadovoljuje potrebe sedanje generacije in upošteva enake možnosti zadovoljenja potreb prihodnjih ter omogoča dolgoročno ohranjanje okolja. Predstavlja temelj, ne samo razvoja turizma v občini, ampak tudi razvoja celotne občine. Pomembna je za krepitev ekonomske vrednosti turizma na območju, od česar imajo koristi ljudje, ki tu živijo (atraktivna dodatna ponudba, urejeno okolje, nova delovna mesta, dvig kakovosti življenja) in ljudje, ki destinacijo obiščejo (edinstvena, nepozabna in kvalitetna ponudba bogata z doživetji). Ravno zaradi upoštevanja trajnostnih načel jo bo mogoče skozi naslednja leta dopoljevati in nadgrajevati.

TRAJNOSTNI RAZVOJ

Trajnostni razvoj je takšen način razvoja, ki zadovoljuje potrebe sedanosti, ne da bi pri tem ogrozil možnosti prihodnjih generacij za zadovoljevanje njihovih potreb. *Svetovna komisija za okolje in razvoj (WCED), 1987*

Ideologija trajnostnega razvoja je stara več stoletij. Usmerjala naj bi indijanske staroselce, ki so ob invaziji na Ameriko Evropejcev že v 15. stoletju opozarjali na izkoriščanje okolja. *(Ovsenik 2015, 60)*

Hiter razvoj ima predvsem zadnja desetletja zelo negativen vpliv na naše okolje, zato postaja vse pomembnejše slednje načelom trajnostnega razvoja. Slednji zagotavlja gospodarski in družbeni razvoj ob hkratnem varanju okolja. To pomeni skladen gospodarski razvoj (ekonomsko rast in s tem nova delovna mesta, stabilnost cen, večje dohodke), socialni razvoj (socialno stabilnost pravičnost in odgovornost, boljše počutje človeka) ter visoko stopnjo varovanja okolja (zdravo okolje in biotsko raznovrstnost, odgovoren odnos do naravnih virov). Strategija trajnostnega razvoja torej sestoji iz treh stebrov in sicer iz gospodarskega, okoljskega in socialnega.

Pri spodbujanju trajnostnega razvoja ima ključno vlogo Organizacija združenih narodov (OZN). Pod njenim okriljem potekajo mednarodne konference.

Novi cilji trajnostnega razvoja so bili sprejeti na posebnem zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov (ZN), ki je potekala od 25. do 27. septembra 2015.

Pri oblikovanju novih ciljev trajnostnega razvoja so ZN sodelovali z vladami, civilno družbo in drugimi partnerji.

CILJI TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

1. cilj: Odpraviti vse oblike revščine in povesod po svetu.
2. cilj: Odpraviti lakoto, doseči prehransko varnost in izboljšano prehrano ter spodbujati trajnostno kmetijstvo.
3. cilj: Zagotoviti zdravo življenje in spodbujati blaginjo vseh posameznikov v vseh starostnih skupinah.

4. cilj: Vsem zagotoviti vključujoče in pravično kakovostno izobraževanje ter spodbujati priložnosti vseživljenjskega učenja.
5. cilj: Doseči enakost spolov in opolnomočiti vse ženske ter dekleta.
6. cilj: Vsem zagotoviti dostopnost in trajnostno upravljanje vodnih virov ter dostopnost sanitarij.
7. cilj: Vsem zagotoviti dostop do cenovno dosegljive, zanesljive, trajnostne in moderne energije.
8. cilj: Spodbujati trajno, vključujočo in trajnostno gospodarsko rast, polno ter produktivno zaposlenost in dostojno delo za vse.
9. cilj: Graditi prožno infrastrukturo, spodbujati vključujočo in trajnostno industrializacijo ter pospeševati inovacije.
10. cilj: Zmanjšati neenakosti znotraj držav in med njimi.
11. cilj: Ustvariti vključujoča, varna, prožna in trajnostna mesta ter druga naselja.
12. cilj: Zagotoviti trajnostne načine potrošnje in proizvodnje.
13. cilj: Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam.*
14. cilj:
Ohraniti in trajnostno uporabljati oceane, morja in morske vire za trajnostni razvoj.
15. cilj: Zaščititi, obnoviti in spodbujati trajnostno rabo kopenskih ekosistemov, trajnostno upravljati z gozdovi, boriti se proti dezertifikaciji, zaustaviti in obrniti trend degradacije zemljišč ter zaustaviti izgubo biotske raznovrstnosti.
16. cilj: Spodbujati miroljubne in vključujoče družbe za trajnostni razvoj, vsem zagotoviti dostop do pravnega varstva ter zgraditi učinkovite, odgovorne in vključujoče institucije na vseh ravneh.
17. cilj: Okrepiti sredstva za izvajanje globalnega partnerstva za trajnostni razvoj in ga oživeti.

(<http://www.unis.unvienna.org/unis/sl/topics/2013/post-15-development-agenda.html>, 18.1.2016)

Univerzalni sporazum o definiciji trajnostnega turizma, kljub mnogim poskusom še ni bil sprejet.

Cilj trajnostnega turističnega razvoja je razvoj in ravnanje z aktivnostmi in storitvami, povezanimi s turizmom, na način, ki ohranja karakter destinacije, koristi lokalnim skupnostim, ohranja vire in atraktivnosti, zaradi katerih je destinacija zanimiva tako za

obiskovalce kot za lokalno prebivalstvo. Trajnostni turistični razvoj pomeni, da rast ne uničuje ekoloških, socialnih in ekonomskih struktur v skupnosti, ampak služi za izboljšanje kakovosti življenja in okolja v destinaciji (Font, Cochrane 2005,8). *(Kodrin 2011, 18)*

Trajnostni razvoj turizma omogoča ohranjanje virov v njihovi avtentični obliki, oziroma omogoča njihovo prenavo in funkcionalno uporabnost v turistične namene (Howie, 2003). Slednje je še posebej pomembno v podeželskih okoljih, ki so danes najmanj poškodovana in katerih viri so primarno namenjeni kmetijski dejavnosti.

Temeljni pozitivni učinki turizma so vezani na ohranjanje in izboljšanje infrastrukture, na reševanje problematike izseljevanja in dvig gospodarske ravni podeželja.

(Ovsenik 2015, 62)

Zakonodaja

ZAKON O SPODBUJANJU RAZVOJA TURIZMA (ZSRT)
ZAKON O OHRANJANJU NARAVE (ZON)
ZAKON O VARSTVU OKOLJA (ZVO-1)
ZAKON O PROSTORSKEM NAČRTOVANJU (ZPNačrt)
ZAKON O GRADITVI OBJEKTOV (ZGO-1)
ZAKON O VARSTVU KULTURNE DEDIŠČINE (ZVKD-1)
ZAKON O CESTAH (ZCES-1)
ZAKON O PLANINSKIH POTEH (ZPlanP)
ZAKON O VARSTVU PODZEMNIH JAM (ZVPJ)
ZAKON O SOCIALNEM PODJETNIŠTVU (ZSocP)
ZAKON O ŠPORTU

Nepovratna sredstva

Za investicije, na področju razvoja turizma, je nujno potrebno pridobivanje nepovratnih sredstev in drugih finančnih virov. To nalogo mora prevzeti organizacija, ki bo vodila turistično destinacijo. Sredstva se pridobiva iz razpisov za nepovratna sredstva Evropske unije (promet in potovanja, kmetijstvo, hrana, podjetja, kultura, izobraževanje in mladi, gospodarstvo, finance, zaposlovanje, energija in naravni viri, okolje potrošniki in zdravje, regije in lokalni razvoj) , iz evropskih skladov (Evropski sklad za regionalni razvoj, Kohezijski sklad, Evropski socialni sklad), namenska sredstva, ki jih razpisujejo ministrstva (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport), javnih razpisov, iz Slovenskega podjetniškega sklada, ... Potrebno je tudi pridobivanje zasebnih investitorjev (poslovnih angelov, skladov tveganega kapitala, podjetnikov, ...) ter povezovanje partnerjev.

Glede na projekt je potrebno preučiti možnosti črpanja finančnih sredstev in izbrati najustreznejši vir sredstev. Postopki za črpanje nepovratnih sredstev Evropske unije so zelo zapleteni in zahtevajo odlično poznavanje ključnih vsebin strateških dokumentov in pravnih podlag, ki urejajo to področje. Ti postopki so tudi zelo dolgotrajni tako z vidika prijave kot povračila sredstev.

Kaj dobimo s strategijo razvoja turizma

Občina in občani

Trajnostno naravnana strategija razvoja turizma v občini Šoštanj je dolgoročen načrt dejanj, ki bodo zadovoljevala potrebe sedanje generacije občanov, ne da bi se pri tem ogrozile možnosti zadovoljevanja potreb prihodnjih generacij. Je temeljni dokument razvojnega načrtovanja turizma občine, ki se bo zaradi načel trajnostnega razvoja, lahko nadgrajeval tudi v prihodnosti.

Strategija ni pomembna samo za razvoj turizma, ampak tudi za gospodarski razvoj občine, kajti turizem poganja gospodarski razvoj in večja kvaliteto življenja občanov. Slednji bodo imeli zaradi razvoja turizma socialne ter ekonomske koristi (atraktivna dodatna ponudba, urejeno okolje, nova ter obnovljena infrastruktura, novi objekti in storitve, pestra gostinska ponudba, nova delovna mesta, dvig kakovosti življenja idr.). Občina mora z investicijami podpirati razvoj turizma, hkrati pa nuditi dobre pogoje potencialnim investitorjem.

Občani investitorji

Subjekti, ki delujejo na območju turizma v občini morajo prepoznati nujnost partnerskega povezovanja, saj brez tega destinacija ne more biti uspešna.

Domači in tuji investitorji

Investiranje v turizem predstavlja pomemben dejavnik pospeševanja gospodarske rasti. Šoštanj predstavlja atraktivno destinacijo za investicije v turizmu. Ima dobro pozicijo, ugodno klimo, neokrnjeno naravo, naravno in kulturno dediščino, termalno vodo. S pravnimi investicijami v trajnostni turizem se izjemno zmanjšajo stroški delovanja.

Predmet obravnave koncepta

BLAGOVNA ZNAMKA

Najprej je potrebno izoblikovati močno blagovno znamko destinacije na kateri bo temeljil ves nadaljnji razvoj. Znamka je zaznana dodana vrednost produkta. Dobra znamka je kombinacija dejstev in čustev. Pri njeni izgradnji morajo sodelovati notranje interesne skupine, ki imajo sposobnosti za njeno oblikovanje, razvijanje, nadgrajevanje. Vsaka dobra znamka pripoveduje zgodbo. Trdna in zanimiva zgodba je ključnega pomena kot trženjsko orodje za gradnjo znamke in hkrati kot operativno komunikacijsko orodje. Zgodbarjenje je učinkovito orodje v pomoč razvoju in trženju turističnih destinacij, produktov, znamenitosti in ponudnikov. Tako zgodba kot znamka izhajata iz temeljnih sestavin in to so čustva ter vrednote. *Močna znamka gradi na jasno opredeljenih vrednotah, medtem ko dobra zgodba komunicira te vrednote na lahko razumljiv in privlačen način, tako da jih razumejo vsi. Močna znamka deluje na osnovi čustvenih povezav z zaposlenimi in strankami, medtem ko dobra zgodba nagovarja čustva in povezuje ljudi skupaj.* (Zgodbe v slovenskem turizmu, 2013).

Ustanoviti je potrebno organizacijo za vodenje turistične destinacije, ki bo pospeševala in tržila turizem, povezovala turistične subjekte, razvijala turistične produkte, nadzorovala, povezovala in nadgrajevala ponudbo, pridobivala finančna sredstva idr. ... Vodilna ekipa organizacije mora biti sestavljena iz strokovnjakov različnih področij in strogo nepristranska in nadzorovana s strani občine.

Iz zgodbe je potrebno izluščiti privlačen slogan in izdelati atraktivno ter prepoznavno celostno grafično podobo znamke. Vsa promocija in komunikacije, ki se bodo izvajale morajo biti v skladu z oblikovano celostno grafično podobo turistične destinacije. To podobo bi morali uporabljati vsi turistični subjekti destinacije, označevala in združevala bo vse visoko kakovostne pridelke, izdelke in storitve z območja destinacije. Tovrstni izdelki bodo na voljo v turističnih objektih, turistično-informacijskih centrih, gostinskih lokalih, sprva na območju destinacije, nato regije, potem bi prodajo razširili po celi Sloveniji (ali širše>doprinese k temu, da lahko nek izdelek trži z boljšo ceno). Izdelati bo potrebno spletno stran, ki bo vključevala vso ponudbo destinacije na enem mestu. Posneti je potrebno tudi predstavitveni celoleten promocijski video, v katerem bodo zajeti vsi segmenti občine Šoštanj.

BLAGOVNA ZNAMKA SKRIVNOSTI ZEMLJE

Tla so ljudem postala tako samoumeven del prostora, da pozabljamo, kako so pomembna. Dajejo hrano in oporo rastlinam, so pogoj za njihovo rast in razvoj. Rastline omogočajo preživetje živalim in človeku. Tla so vir življenja, pa tudi vir bogastva. Ni naključje, da so se velike kulture razvile v prostoru, kjer so (bili) ugodni pogoji za pridelavo hrane. Različnost geološkega izvornega materiala, pogojev in načinov preperevanja kamnin ter drugih faktorjev, ki vplivajo na nastanek tal, imajo za posledico nastanek zelo različnih vrst tal. Ker so tla tako pomemben naravni vir, moramo poznati tako njihove lastnosti kakor tudi njihovo zastopanost v prostoru.

(vir: http://web.bf.uni-lj.si/cpvo/Novo/SF_Pedologija_VedaOTleh.htm, pridobljen: 14. 3. 2016)

Zemlja je torej izrednega pomena za človeka. Ime blagovne znamke Skrivnosti zemlje najboljše zaobjame živo in neživo naravo občine Šoštanj in predstavlja njene lepote in potencialne.

ZEMLJA (SSKJ)

zêmlja -e tudi -é ž, tož. ed. v prislovni predložni zvezi tudi zémľjo (é)

1. tretji soncu najbližji planet osončja
2. površina tega planeta
3. trdna plast pod površino tega planeta
4. zmes zdrobljenih kamnin zemeljske skorje in organskih snovi, ki tvori to plast
5. del površine tega planeta kot gospodarska dobrina
6. knjiž. kopno
7. ta planet kot človekov življenjski prostor
8. publ. dežela

GEOLOGIJA

Na tem območju je bogata geološka naravoslovna dediščina. Po šaleški planinski poti poteka tudi geološka pot, ki se v Velenju konča z geološkim stolpcem kamnin z območja Šaleške doline. Geološki stolpec je zgrajen iz kamnin, ki so nastajale milijone let (nekatero naj bi bile stare tudi preko 540 milijonov let) in predstavljajo del geološke dediščine.

PRST

Prst je geografski izraz za tla. Je preperel del Zemljine skorje, ki se je zaradi delovanja živih organizmov in drugih dejavnikov močno spremenil in pri tem pridobil svojo najpomembnejšo lastnost – rodovitnost.

Rastje je neposredno odvisno od prsti, zato se v rastlinah, zrcalijo lastnosti prsti. Na območju Smrekovca zaradi specifične geološke podlage uspevajo različne vrste rastlin: volkovje, arnika, brkata zvončnica, gorska sretena, Kochov svišč, beli kosmatinec, alpska vudsovka, jeglič, belocvetna katančevolista penuša, alpska zvončica, alpska azaleja, kamnokreč, ...

Bogato rastlinstvo hkrati privablja različne vrste žuželk, ki so pomemben del ekosistema. Med žuželkami, ki oprahujejo rastline, so na prvem mestu prav čebele sploh za oprahujevanje sadnega drevja, saj oprahujejo kar 70–80 % cvetov. Tudi metulji, ki jih je na pobočju Loma veliko, so pomembni oprahujevalci.

Ohranjanje kakovostnih zemljišč za potrebe kmetijstva je izrednega pomena, ker so nujna za lokalno samooskrbo, proizvodno in ekonomsko učinkovitost. Ekološko kmetijstvo je trajnostni način kmetovanja, podprt s strani države in Evropske Unije. Lokalna pridelava, predvsem ekološka pomeni velik izziv. Ekološko kmetijstvo je pomembno saj ne uničuje tal s pesticidi in nitraty, hkrati pa imajo tudi pridelki/izdelki višjo kakovost. Deluje v dobrobit okolja. Temelji na ravnovesju v sistemu tla-rastline-živali-človek in kroženju snovi v njej. Prizadeva si, da porabnike, preskrbuje s kvalitetnimi živili, ob tem pa spoštuje sisteme naravnih življenjskih ciklov. Načela ekološkega kmetovanja so kolobarjenje, omejitev rabe pesticidov in sintetičnih gnojil, antibiotikov v živinoreji in živilskih dodatkov, prepoved rabe gensko spremenjenih organizmov, izkoriščanje prednosti lokalnih virov, izbira avtohtonih pasem živali in rastlinskih vrst, reja živali v sistemih proste reje z ekološko krmo, ... Ekološke in lokalne pridelke odlikuje polni okus in intenzivnejša aroma in vonj, večja prehranska vrednost (več vitaminov, mineralov, encimov in drugih bioaktivnih snovi), svežina zaradi kratke poti od pridelovalca do potrošnika, vsebujejo pa tudi mnogo nižje količine nitratov v primerjavi s konvencionalno pridelanimi. Gostinska ponudba mora vsebovati lokalne pridelke in izdelke, saj bo gost le na tak način doživel kvalitetno in pristno kulinarično izkušnjo.

TERMALNA PRELOMNICA in PREM OG

Šaleška dolina je geološko označena tudi kot Velenjska udorina. Nastala je v poznem kenozoiku in sicer v poznem terciarju-pliocenu. Takrat so se začele pojavljati prelomnice, ki so navpično dvigovale in spuščale površje. Površje se je nagubalo, dno se je začelo ugrezati, med peskom in ilovico pa so začeli nastajati ligniti. Zato je v pliocenskih plasteh Šaleške doline je debel premogov sloj. Po dolini poteka termalna črta (sistem globokih prelomov) Topolšica-Dobrna.

JAME/BREZNA

Podzemeljska geomorfološka naravna vrednota je del narave, ki se v naravi pojavlja kot podzemna jama ali brezno. Zakon o varstvu podzemnih jam (Uradni list RS, št. 02/04) določa, da je podzemna jama na naravni način nastali prostor v kamnini, ki je v zunanji prostor zaključen z navpično projekcijo roba pokritega dela jame, ali brezno z vhodno depresijo od tam, kjer naklon pobočja preseže 30 stopinj in katerega prehodni del je daljši ali globlji od 10 m, ne glede na to ali je vhod naraven ali je plod človekovega dela. Jame so votline, razpoke, brezna in podzemni rovi in so lahko suhe ali stalno ali občasno, deloma ali v celoti zalite z vodo. Zaradi morfoloških, hidroloških, favnističnih ali drugih posebnosti se lahko za jamo določi tudi prostor, ki je krajši od 10 m.

(vir: <http://www.arso.gov.si/narava/naravne%20vrednote/zvrsti/>, pridobljen:14. 3. 2016)

Jama nastane kot posledica geoloških procesov, tektonskih premikov, delovanja vode in drugih vplivov na apnenčasto podlago.

Na območju občine Šoštanj se nahaja preko 40 jam in brezen državnega pomena.

SMREKOVEC

Smrekovec je poimenoval 15 km dolgo pogorje predalpskega sveta, ki leži na stičišču Šaleške, Zgornje Savinjske in Zgornje Mežiške doline. Smrekovec (1577m) je gora vulkanskega nastanka na vzhodnem robu Smrekovškega pogorja. Smrekovski vulkanizem je bil aktiven pred približno 30 milijoni let, v geoloških obdobjih terciarja. Je edina gora celotnega gorstva Kamniško - Savinjskih Alp, ki se razlikuje po kamninah, rastju in oblikah površja. Značilni kamenini sta andezit in andezitni tuf.

Pod severnimi pobočji Smrekovca poteka periadriatski šiv (Predstavlja stik med Evrazijsko in delom Afriške litosferske plošče, imenovane Jadranska plošča. Geološko gledano je to meja med Afriko in Evropo). Kameninska osnova je dala pogorju njegovo zunanjo obliko. S slemenasto zgradbo in neizrazitimi vrhovi se razlikuje od sosednjih vrhov. Za neizrazit, zaobljen in poraščen vrh so značilne številne posebne rastlinske in živalske vrste, ki smrekovško pogorje uvrščajo med pomembno območje naravne dediščine Slovenije in Evrope. Smrekovško pogorje je največje sklenjeno območje domovanja divjega petelina v južni Evropi. Velika mravljišča predstavljajo posebnost tukajšnjih gozdov, po smrekah se imenujeta pogorje in najvišji vrh, in jo je v gozdu tudi največ, pestre rastlinske vrste pa privabljajo različne vrste metuljev in drugih žuželk.

PREDSTAVITEV PROBLEMA

ŠOŠTANJ

Opis lokacije

Šoštanj je mesto in središče istoimenske občine. Leži na rečni naplavini v zahodnem delu Šaleške doline, na ravnici ob reki Paki. Ravninski del je obdan s predalpskim hribovjem, ki predstavlja zahodno obrobje Šaleške doline. Struga reke Pake se na izteku iz Šoštanja spusti v ozko sotesko Penka, čez katero poteka povezava s sosednjo Savinjsko dolino. Na vzhodnem delu Šoštanja se proti Velenju se na nmm 340m razprostira Družmirsko jezero, ki je s 87 metri najgloblje jezero v Sloveniji. Nastalo zaradi ugrezanja tal nad opuščenimi rovi Premogovnika Velenje. Ime je dobilo po bližnjem naselju Družmirje, katerega okolica se je zaradi pridobivanja premoga v velenjskem premogovniku napolnila z vodo.

Osnovni podatki občine, kraja, skupnosti

ŠOŠTANJ

Meri 96 km². Po površini se med slovenskimi občinami uvršča na 74. mesto.

Statistični podatki za leto 2009 kažejo o tej občini tako sliko:

Sredi leta 2009 je imela občina približno 8.500 prebivalcev (približno 4.400 moških in 4.100 žensk). Po številu prebivalcev se je med slovenskimi občinami uvrstila na 59. mesto. Na kvadratnem kilometru površine občine je živel povprečno 89 prebivalcev; torej je bila gostota naseljenosti tu manjša kot v celotni državi (101 prebivalec na km²). Število živorojenih je bilo višje od števila umrlih. Naravni prirast na 1.000 prebivalcev v občini je bil torej v tem letu pozitiven, znašal je 3,3 (v Sloveniji 1,5). Število tistih, ki so se iz te občine odselili, je bilo nižje od števila tistih, ki so se vanjo priselili. Selitveni prirast na 1.000 prebivalcev v občini je bil torej pozitiven, znašal je 13,3. Seštevek naravnega in selitvenega prirasta na 1.000 prebivalcev v občini je bil pozitiven, znašal je 16,6 (v Sloveniji 7,2).

Povprečna starost občanov je bila 40,2 leta in tako nižja od povprečne starosti prebivalcev Slovenije (41,4 leta).

Med prebivalci te občine je bilo število najstarejših – kar je značilnost le redkih slovenskih občin – enako številu najmlajših: na 100 oseb, starih 0–14 let, je prebivalo 100 oseb starih 65 let ali več. To razmerje pove, da je bila vrednost indeksa staranja za to občino nižja od vrednosti tega indeksa za celotno Slovenijo (ta je bila 118). Pove pa tudi, da se povprečna starost prebivalcev te občine dviga v povprečju počasneje kot v celotni Sloveniji. Podatki po spolu kažejo, da je bila vrednost indeksa staranja za ženske v vseh slovenskih občinah višja od indeksa staranja za moške. V občini je bilo – tako kot v večini slovenskih občin – med ženskami več takih, ki so bile stare 65 let ali več, kot takih, ki so bile stare manj kot 15 let; pri moških pa je bila slika ravno obrnjena. V občini je delovalo 5 vrtcev, obiskovalo pa jih je 290 otrok. Od vseh otrok v občini, ki so bili stari 1–5 let, jih je bilo 68 % vključenih v vrtec, kar je manj kot v vseh vrtcih v Sloveniji skupaj (72 %). V tamkajšnjih osnovnih šolah se je v šolskem letu 2009/2010 izobraževalo približno 770 učencev. Različne srednje šole je obiskovalo okoli 370

dijakov. Med 1.000 prebivalci v občini je bilo povprečno 60 študentov in 8 diplomantov; v celotni Sloveniji je bilo na 1.000 prebivalcev povprečno 56 študentov in 9 diplomantov.

Med osebami v starosti 15 let–64 let (tj. med delovno sposobnim prebivalstvom) je bilo približno 64 % zaposlenih ali samozaposlenih oseb (tj. delovno aktivnih), kar je več od slovenskega povprečja (61 %).

Med aktivnim prebivalstvom občine je bilo v povprečju 8,6 % registriranih brezposelnih oseb, to je manj od povprečja v državi (9,1 %). Med brezposelnimi je bilo tu – kot v večini slovenskih občin – več žensk kot moških.

Povprečna mesečna plača na osebo, zaposleno pri pravnih osebah, je bila v tej občini v bruto znesku za približno 9 % višja od letnega povprečja mesečnih plač v Sloveniji, v neto znesku pa za približno 6 %.

Vsak 16. prebivalec občine je bil prejemnik vsaj ene denarne socialne pomoči. Za celotno Slovenijo pa je veljalo, da je bil vsak 23. prebivalec prejemnik vsaj ene denarne socialne pomoči.

Vrednost bruto investicij v nova osnovna sredstva v občini (5.807 EUR na prebivalca) je bila višja od slovenskega povprečja (2.564 EUR na prebivalca).

V obravnavanem letu je bilo v občini 380 stanovanj na 1.000 prebivalcev. Približno 57 % stanovanj je imelo najmanj tri sobe (tj. tri ali več). Povprečna velikost stanovanja je bila 78 m².

Vsak drugi prebivalec v občini je imel osebni avtomobil (50 avtomobilov na 100 prebivalcev); ta je bil v povprečju star 8 let.

V turističnih nastanitvenih objektih v občini je bilo zabeleženih približno 19.700 prihodov in 94.100 prenočitev turistov. To je pomenilo približno 0,7 % vseh prihodov in 1,0 % vseh prenočitev turistov v državi.

V obravnavanem letu je bilo v občini zbranih 356 kg komunalnih odpadkov na prebivalca, to je 48 kg manj kot v celotni Sloveniji.

(<http://www.stat.si/obcine/Vsebina.aspx?leto=2011&id=179>)

Prednosti slabosti lokacije

Potenciali/smer širjena/dejavnosti

ŠOŠTANJ

Mesto Šoštanj leži v vzhodnem delu istoimenske občine in je poznano predvsem po Termoelektrarni Šoštanj. Ta del občine, predstavlja zaradi generatorjev gospodarstva in energetike degradirano območje velikega obsega v državnem merilu.

Na podlagi analize stanja, teženj in možnosti prostorskega razvoja, razvojnih potreb Občine, regije in države, razvojnih potreb fizičnih in pravnih oseb, ciljev prostorskega razvoja, ki izhajajo iz hierarhično višjih prostorskih aktov, in na osnovi vrednotenja različnih scenarijev prostorskega razvoja, je za pripravo prostorskih aktov Občine Šoštanj izbran scenarij »razvoja energetskega mesta«, ki določa konceptualna izhodišča prostorskega razvoja občine Šoštanj.

Resurse za scenarij »razvoja energetskega mesta« občina Šoštanj ima: prisotno je močno gospodarstvo, s čimer so zagotovljena delovna mesta in kapital, infrastrukturna opremljenost (cesta, železnica, toplovod) je že izgrajena, zagotovljena so stavbna

zemljišča v večjem obsegu, kar je vsekakor prednost pred ostalimi občinami Savinjske regije, občinska uprava je strokovno dovolj podkovana, da lahko konkurira na pridobivanju sredstev preko državnih in evropskih razpisov.

Predvsem pa je prednost Občine Šoštanj v tem, da se na širšem območju nahaja izjemno znanje s področja energetike. Termoelektrarna in Premogovnik zaposlujeta vrhunske strokovnjake, ki po scenariju »razvoja energetskega mesta« pričnejo razvijati nove oblike proizvodnje (električne) energije. Sčasoma se pridobivanje energije iz premoga zmanjša, k temu Slovenija zavezuje med drugim tudi Kjotski protokol, preusmeri pa se na nove oblike pridobivanja energije, ki so manj škodljive za okolje. Poleg znanja je v Šoštanju že izgrajena vsa potrebna infrastruktura za prenos in distribucijo energije, prebivalci Šoštanja sprejemajo energetiko kot del njihovega življenja, na voljo so površine za pridobivanje novih oblik energije, tudi kot postopno nadomeščanje objektov termoelektrarne, prostor je že degradiran, na voljo pa so tudi površine, ki bi omogočile razvoj Šoštanja v visoko tehnološko mesto. (OPN Šoštanj)

Energetsko mesto Šoštanj bo z bogatim strokovnim znanjem iz preteklosti, sedanjosti in prihodnosti primerno za **industrijski turizem**. Šoštanj je industrijsko mesto že od konca 19. stoletja. Kot obstoječe se lahko trži kot industrijski turizem že Muzej usnarstva in Termoelektrarna Šoštanj. Povezati ju je potrebno z Muzejem premogovništva Slovenije. Degradiran prostor je potrebno revitalizirati z novimi, atraktivnimi vsebinami in obnovo opuščanih industrijskih objektov. Kot energetska središče je Šoštanj primeren za izgradnjo muzeja energetike. Nadgraditi je potrebno zgodbo potopljenih krajev in ljudi, ki so se morali zaradi izkopavanja premoga preseliti.

TERMoeLEKTRARNA ŠOŠTANJ

Gradnja elektrarne se je pričela leta 1947 in se zaradi zapletov nadaljevala pet let kasneje. Leta 1956 je bila končana gradnja dveh blokov, ki sta imela moč 30 MW. Leta 1960 je bil zgrajen blok 3 z močjo 75 MW in leta 1973 je pričel proizvajati električno energijo blok 4 z močjo 275 MW. TEŠ danes predstavlja največjo elektrarno v slovenskem elektroenergetskem sistemu, tako po letni proizvedeni

količini električne energije, kakor tudi po inštalirani moči. V sušnih obdobjih proizvede na dnevnem nivoju tudi več kot 50 procentov električne energije in predstavlja pomemben energetski steber za zanesljivo oskrbo Slovenije z električno energijo. Z daljinsko toploto pa ogreva tudi več tisoč prebivalcev Šaleške doline.

Termoelektrarna Šoštanj že zdaj vabi na dneve odprtih vrat, ki potekajo vsak prvi četrtek v mesecu. Na dnevu odprtih vrat obiskovalce seznanijo s projektom izgradnje nove tehnološke enote - blok 6 in omogočijo njegov ogled. Prva predstavitev je ob 11.00 uri, druga pa ob 16.00 uri, v prostorih Termoelektrarne Šoštanj. Obiskovalcem priporočajo primerno pohodno obutev in predvsem minimalno starost otrok od 12 let dalje, saj otrokom ne morejo zagotoviti zaščitnih sredstev in varnosti.

Za potrebe turizma bi morale predstavitve elektrarne potekati vsak dan in za vse starostne skupine. Program predstavitve bi moral biti obsežnejši, od zgodovine elektrarne, njene sedanosti in prihodnosti, delovanje elektrarne. Ker je to pri takšnem objektu težko zagotoviti, bi bilo smotno interaktivno urediti del elektrarne prav za ta namen, dokler se ne bi zgradil muzej energetike v bližini elektrarne.

Sistematično je potrebno opravljati stereotip o onesnaženosti zraka. Še vedno velja prepričanje, da je zrak v Šoštanju onesnažen. V zadnjih 20 letih se TEŠ trudi zniževati emisije NOx, CO2, SO2 in prahu ter nadaljuje ekološko sanacijo v skladu s Kjotskim sporazumom. Aktivno vlogo naj bi z donatorskimi in sponzorskimi sredstvi ohranjali tudi pri razvoju lokalnega okolja in z njimi podpirali projekte in aktivnosti v športu, kulturi, znanosti in umetnosti, vendar temu žal ni tako. Do sedaj je TE Šoštanj sicer to uresničevala, zadnje čase pa se je od tega distancirala. Termoelektrarna je kot velik krivec za razvrednoteno in degradirano okolje dolžna pomagati pri izboljšanju kvalitete bivanja domačinov in navsezadnje tudi tako skrbeti za prijetno delovno okolje svojih zaposlenih.

DEGRADIRAN PROSTOR

Degradiran prostor je del naselja oziroma območje zunaj naselja, v katerem so zmanjšane tehnične, prostorsko oblikovalske, bivalne, gospodarske, socialne, kulturne in ekološke razmere do stanja neuporabnosti in je prenova za oživitev nujna oziroma je območje zunaj naselja, na katerem je zaradi človekove dejavnosti ali opustitve le-te prišlo do degradacije in je njegova sanacija nujna. (ZPNačrt)

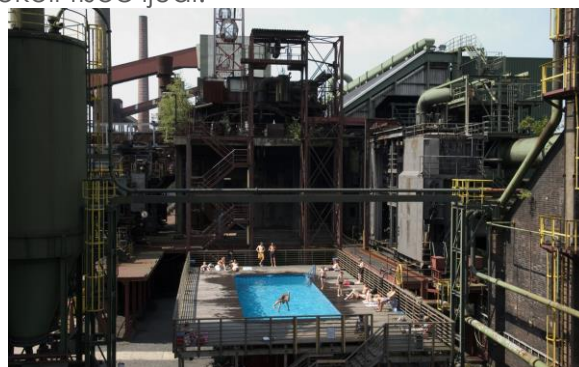
Degradirana območja Šoštanja je najprej potrebno revitalizirati. Lastnike propadajočih stavb je potrebno spodbujati k obnovi s finančnimi mehanizmi, npr. na občinski ravni s sofinanciranjem prenov fasad, skozi odmere nadomestila za stavbna zemljišča, na državni ravni pa Eko sklad že sofinancira energetsko prenovu stavb. Opuščene industrijske objekte se obnovi in se v njih umesti nove privlačne vsebine, kar veliko pripomore k trajnostnemu razvoju. S pravilno prenovo dobimo nove, privlačne, edinstvene, zanimive prostore, ki doprinesejo k atraktivnosti kraja. Oblikujejo se površine za raznorazne športe, adrenalinske parke, notranja plezališča, igrišča, ... Tudi kulinarika je lahko na tem območju nevsakdanja kot posebna izkušnja –molekularna kuhinja.

Primeri dobre prakse

Revitalizacija industrijskih objektov

ZECHER ZOLLVEREIN, Porurje, Nemčija

Leta 1986 so zaprli območje premogovnikov črnega premoga in koksarne, Zeche Zollverein v Porurju. Pri prenovi so želeli doseči dvoje in sicer varovanje in predstavitev dediščine ter trženje kulture, umetnosti in dediščine s poudarkom na razvoju oblikovalskega centra, ki ga je sprojektiral Norman Foster (muzej sodobnega oblikovanja in šola za oblikovanje in management). Na območju koksarne so postavili solarno elektrarno. Območje je bilo leta 2001 vpisano tudi na Unescov seznam svetovne kulturne dediščine in bilo razglašeno za najboljši prireditveni prostor v Nemčiji. Hkrati pa je tu zaposlitev dobilo kar okoli tisoč ljudi.

DUISBURG LANDSCHAFTSPARK, Duisburg, Nemčija

V projektu krajinskega parka Duisburg-Nord so leta 1994 uspešno obnovili zastarano zemljišče in hkrati ohranili zelene površine in vegetacijo. Organizacijsko je park neposredno vključen v del občinske uprave. Na okoli 200 ha površin so revitalizirali objekte in jim dali nove vsebine, speljali raziskovalne poti, park namenili športnim dejavnostim, v opuščeni plinohramu uredili največji evropski umeten potapljaški center, betonske stene bivših skladišč železove rude pa preuredili v plezalne stene. Na tem območju je tudi več prizorišč za koncerte, kongrese,...

AREAFIFTYONE SKATE PARK, Eindhoven, , Nizozemska

Skate park je lociran v staro Philipsovo tovarno v Eindhovnu. Zgrajen je bil leta 2006 in obsega 10 000 m² zunanjih in notranjih površin. Konstruiran je skoraj v celoti iz lokalnega lesa. Je eden največjih tovrstnih parkov v Evropi.

USINE, Stockholm, Švedska

2000 m² veliko staro tovarno klobas v osrčju Stockholma so obsežno prenovili v moderno francosko restavracijo z minimalistično oblikovanim interierjem. Obsega restavracijo, bar, kavarno, recepcijo in konferenčne prostore.

POTOPLJENE VASI

V Šaleški dolini so s premogovništvom povezane številne usode in zgodbe njenih prebivalcev. Zaradi izkopavanja premoga, so se začela ugrezati tla v Gaberkah, Družmirju, Prelogah, Škalah, Pesju in Šoštanju. Ljudje so se morali izseliti iz svojih domov. Takšnih domačij je bilo z območja Gaberk 33, Škal 68 in 95 z območja Družmirja. Skupno število preseljenih družin iz vseh območij pa znaša nekaj manj kot 400. Družmirsko jezero je dobilo ime prav po naselju Družmirje, ki je bilo izseljeno in potopljeno v tem ugrezninskem jezeru. Takšna usoda je zaradi izkopavanja premoga doletela le te kraje v Sloveniji, je edinstvena in jo je na takšen način potrebno predstaviti in promovirati. Smiselno je, da se povežejo vsi kraji, tudi Škale in Pesje, ki sta izven šoštanjске občine.

Primeri dobre prakse

UMETNO JEZERO RESCHENSEE, Južna Tirolska, Italija

Potopljena vasica iz 14. stoletja je ena najlepših atrakcij Južne Tirolske in predstavlja kraj, ki ga enostavno morate obiskati. Poleti iz vode potopljenega mesta Stari Graun gleda le vrh zvonika, pozimi pa se lahko mimo njega celo sprehodite, saj je primerno temperaturam, voda spremeni v led in pravo zimsko idilo. Vasica je bila potopljena 60 let nazaj, ko je italijansko podjetje Montecatini, kljub neodobravanju prebivalcev in bližnje živčih ljudi, v bližini zgradilo jez, ki je združil dve jezери, Reschensee in Mittersee. Jezero predstavlja tudi največje alpsko jezero nad nadmorsko višino 1000 metrov, saj premore več kot šest kvadratnih kilometrov obsega.

(vir: <http://www.polet.si/soba-z-razgledom/reschensee-kjer-lahko-hodite-po-vodi>, pridobljen: 29.6.2016)

DRUŽMIRSKO JEZERO

Družmirsko jezero je umetno jezero in spada v skupino Šaleških jezer. Družmirsko jezero se je od vseh treh Šaleških jezer pojavilo najpozneje, sredi Družmirskega polja je začelo nastajati leta 1975. Leta 2003 je obsegalo več kot 55 hektarjev in je vsebovalo skoraj 12 milijonov kubičnih metrov vode. Med vsemi šaleškimi jezери ima največje pojezerje,

veliko več kot 30 kvadratnih kilometrov. Padavine in Velunja prispevajo v jezero povprečno 24,5 milijonov kubičnih metrov vode letno.

Družmirsko jezero s povprečno globino 24 m velja za najgloblje jezero v Sloveniji. Pod njim in njegovimi bregovi so aktivni rovi Premogovnika Velenje. Ima dve jezerski kotanji. Zahodna je manjša in plitvejša (globina manj kot 5 m), večja osrednja kotanja pa ima dve poglobitvi. Največja izmerjena globina znaša 72,8 metrov (leta 2003). Po načrtih Premogovnika Velenje naj bi leta 2020 obsegalo blizu 1,7 kvadratnih kilometrov, s čimer naj bi tako po površini kot po količini vode postalo največje jezero v Šaleški dolini. (Povzeto po: Šterbenk, Ževart, Ramšak 2004, 4 – 12)

PROGRAM

V programu bodo upoštevani dosednji projekti narejeni za območje Družmirskega jezera in ostalih jezer.

Primeri dobre prakse

PUSTOLOVSKI PARK, Bled, Slovenija

Pustolovski park Bled je namenjen zabavi za vso družino. Koncept pustolovskega parka temelji na doživljajskem popotovanju preko posebej urejenega plezalnega poligona, ki je zgrajen med krošnjami dreves in to tako, da si obiskovalci sami lahko izbirajo sebi primerno težavnostno stopnjo. Sestavlja ga 5 različnih poti z 81 plezalnimi pustolovščinami. Obiščejo ga lahko višji od 120 cm oziroma starejši od 4 let.

OPAZOVALNI KROV, ribnik Vöcklabruck, Avstrija

Opazovalni krov v ribniku, nudi obiskovalcem edinstven pogled na gladino vode, ne da bi se pri tem zmočili.

BREGENZ FESTIVAL, Bregenz, Avstrija

Bregenz Festival je izjemen glasbeni dogodek, ki se odvija na dveh odrih in sicer na tradicionalnemu v operni hiši ter odprtemu na jezeru, kjer se odvijajo spektakularne predstave. Poteka že od leta 1946 in traja 4 tedne v juliju in avgustu.

SPREHAJALNA POT OB JEZERU PAPROCANY, Tychy, Poljska

Projekt je usmerjen izpostavljanju vrednot krajine in širi rekreacijsko ponudbo prebivalcem mesta. Koncept temelji na leseni promenadi, ki se nahaja ob bregu in izmenično vijuga med kopnim in jezerom, kar omogoča obiskovalcem različno dožemanje prostora. Promenada je povezana s peš / kolesarsko potjo. Na promenadi je na enem mestu odprtina z mrežo raztegnjeno nad vodno površino. Ob promenadi so tudi klopi, ki lahko služijo tudi kot tribune za navijanje ob športnih tekmovanjih. Uporabljeni materiali so naravni, saj s tem še poudarijo značilnosti kraja. Območje se razteza na 2 hektarih. Pred ureditvijo je bil samo prostor ob cesti, ki so ga koristili samo ribiči.

MUZEJ ENERGETIKE

Muzej energetike bo prikazoval pridobivanje (obnovljive vire, fosilna goriva), trgovanje, prenos, dobavo in uporabo energije, nove in prihajajoče tehnologije virov energije, ... Glede na obseg in vsebino bo prvi takšen v Sloveniji. Šoštanj kot energetska mesto pa predstavlja najboljšo možno lokacijo zanj.

Primeri dobre prakse

NARODNI MUZEJ ENERGETIKE, Ponferrada, Španija

Ta muzej je center, ki uči o znanstvenem in kulturnem vidiku energije in njenem vplivu na družbo. Institucija je dobila nagrado Europa Nostra EU za projekt za obnovo kulturne dediščine v industriji. Muzej je vgrajen v dveh starih elektrarnah in je razdeljen v različne prostore, kjer obiskovalci lahko spoznajo različne vidike energije. V "Ene.térmica" prostoru obiskovalci odkrivajo kako električna energija nastaja s pomočjo premoga. Drugi razstavniki prostori so "Ene.central", kjer je prikazana energija kot gonilna sila življenja na Zemlji in posledice njene uporabe, "Ene.parque" in "Ene.CO2".

RAZSTAVA ENERGY TECHNOLOGY - HOW MUCH ENERGY DOES MAN NEED?, Nemški muzej, München, Nemčija

Nove tehnologije na področju energetike postajajo vse bolj pomembne v današnjem času, času globalnih podnebnih sprememb. Nemški muzej se je zato odločil, da preoblikuje del njene stalne razstave. Informacije so posredovane na zanimiv,

interaktiven način, ki spodbudi obiskovalce, da sami raziskujejo različne oblike energije. Muzej v Münchnu obišče okoli 1,5 milijona obiskovalcev letno, zato je trajnost teh interaktivnih eksponatov izredno pomembna. Oblikovani in izdelani so strokovno in iz vrhunskih materialov.

MESTNA TRŽNICA

Na tržnici se istočasno odvija tudi spremljevalni program, ki bo privabljal ljudi in popestril dogajanje. Predstavljajo naj se društva, stare šege in navade kraja, domači glasbeniki, ljudje in njihove zgodbe, zgodovina kraja,...

Primeri dobre prakse

BLAGOVNA ZNAMKA SAVINJSKI HRAM, Žalec, Slovenija

TRGOVINICA
ZELENO ZLATO
na žalski tržnici.

ZELEMENJAVA, Slovenija

V mestu naj bo urejena tudi zelemenjava. Ljudje prinesejo odvečne sadove domačega vrta (sadje, zelenjavo), izdelke domačih pridelanih vrtnin (ozimnica, čaji, suho sadje, pecivo, ...) darove narave (kostanj, šipek, jurčki, zelišča, ...), semena in sadike (potaknjenci, cepiči) in jih zamenjajo s čimer nimajo ali pa preprosto podarijo. Ta pobuda ima tudi socialno noto, saj nekateri nimajo niti za hrano, medtem ko po statistikah Evropske agencije za okolje zavržemo ali izgubimo tretjino pridelane hrane. Tako bodo pridelki, ki bi tako ali tako pristali na kompostu, podarjeni tistim, ki jih potrebujejo.

(<http://www.zelemenjava.si/3-vseslovenska-zelemenjava>, 7.3.2016)

(vir: <http://www.zelemenjava.si/wp-content/uploads/2016/01/zelemenjava-20-7-012.jpg>, pridobljen: 7.3.2016)

KULTURNA DEDIŠČINA

Kulturna dediščina ima izreden pomen za oblikovanje naše kulturne in nacionalne identitete. Varstvo in ohranjanje kulturne dediščine sta v državnem interesu, saj dediščina zagotavlja stabilnost na vseh področjih trajnostnega razvoja, zato sta njeno varstvo in ohranjanje v državnem interesu.

LOKALNI PROGRAM KULTURE OBČINE ŠOŠTANJ 2017 – 2020

Kulturno delovanje v občini Šoštanj ima dolgoletno, vsebinsko bogato in pestro tradicijo, tako na področju knjižnične dejavnosti, literarnega in glasbenega delovanja, umetniškega ustvarjanja, galerijske dejavnosti in zborovskega petja.

Občina Šoštanj namenja kulturni dejavnosti pomembno mesto v strategiji nadaljnega razvoja, zagotavlja pogoje za skladen razvoj institucionalne in ljubiteljske kulture, prizadeva si za celostno varovanje dediščine in za večjo dostopnost do kulturnih dobrin v najširšem smislu.

Poleg javnih kulturnih dobrin, ki jih predvideva področna zakonodaja, bo Občina Šoštanj tudi v prihodnje podpirala ljubiteljske kulturne dejavnosti. Občina bo sodelovala tudi pri kulturni vzgoji občanov, še posebej pri predšolski in šolski populaciji in spodbujala članstvo v društvih, ki se ukvarjajo s kulturo.

Občina Šoštanj si bo tudi v prihodnje prizadevala za dosledno uresničevanje zakonskih obvez, vezanih na zagotavljanje kulturnih dobrin kot javnih dobrin, ki so v javnem interesu in jih občinam nalaga zakonodaja. Prav tako si bo prizadevala za nadaljnje dobro sodelovanje z institucijami, ki na območju občine Šoštanj izvajajo dejavnosti s področja kulture.

Tudi v prihodnje bo Občina Šoštanj ponosno podpirala programe in delovanje ljubiteljskih kulturnih društev, ki dostojno nadaljujejo bogato tradicijo društvene

Ljubiteljske kulture na našem območju. Navdušuje podatek, da se z ljubiteljsko kulturo na območju naše občine ukvarja več kot 10 % prebivalstva.

Občina Šoštanj bo v letih 2017-2020 financirala kulturne dejavnosti v okviru načrtovanih proračunskih postavk, s čimer bo ohranjala obseg kulturnih vsebin na ravni preteklih let in tako spodbujala dodajanje novih vsebin, ki jih tako javni zavodi s področja kulture kakor tudi ljubiteljska kulturna društva prizadevno vnašajo v programe delovanja.

V Šoštanju se nahajajo naslednji objekti vpisani v register kulturne dediščine kot spomeniki lokalnega pomena: Cerkev sv. Mohor in Fortunat, Pusti grad, Vila Mayer, Vila Široko (trenutno zaprta, predviden je OPPN), Osrednji spomenik NOB, Rojstna hiša Bibe Roecka, Rojstna hiša bratov Mravljak, Rojstna hiša Janka Vrabiča, Rojstna hiša Karla Destovnika-Kajuha (neprimerne vsebine), Spomenik talcem v Metlečah, Spominska plošča Jožetu Lampretu, Spominska plošča na hiši družine Šoln, Spominska plošča na hiši družine Tekavec, Spominska plošča na hiši družine Vrhovnik, Spominsko znamenje talcem, Stari magistrat. V Šoštanju se nahaja tudi Muzej usnjarstva, mestna galerija, kulturni dom in glasbena šola, knjižnica, ...

VILA MAYER

Meščanska vila je skupaj z delom vrta kulturni spomenik lokalnega pomena. Zgrajena je bila na prelomu iz 19. v 20. stoletje, danes pa služi kot protokolarni objekt Občine Šoštanj. V njej so stalne zbirke kulturne dediščine, in sicer: kiparska zbirka akademskega kiparja Ivana Napotnika, izbor likovnih del Napotnikove galerije, hortikultura zbirka vrtnarskega mojstra Alojza Kojca, del zasebne domoznanske zbirke zbiratelja Zvoneta A. Čebula.

LOKALNI PROGRAM KULTURE OBČINE ŠOŠTANJ 2017 – 2020

Vila z vrtom je tudi uradni prostor za sklepanje zakonskih zvez ter na razpolago drugim zunanjim uporabnikom za različne dogodke in priložnosti. Vsako leto poteka v vili obsežnejši domoznanski projekt, s katerim se odkriva, ozavešča in krepi kulturna identiteta lokalnega prebivalstva. Stalne zbirke kulturne dediščine so izhodišče za izvajanje pedagoških programov. Vzpostavljeno je sodelovanje z lokalnimi

institucijami: vrtcem, osnovno in glasbeno šolo, muzejem, knjižnico in zavodom za kulturo ter nekaterimi društvi, krajevnimi skupnostmi, gospodarskimi družbami ter posamezniki. V vili je vzpostavljena informacijska točka za domačine in turiste za območje Občine Šoštanj.

Vizija:

Vila Mayer je še naprej prepoznaven in osrednji protokolarni objekt Občine Šoštanj. Vrata Vile Mayer so odprta širši javnosti, vsem generacijam, za različne priložnosti. Poudarek je na promociji in popularizaciji štirih stalnih zbirk kulturne dediščine in domoznanskih vsebin. Dosedanji nivo kulturne dejavnosti v vili je presežen v smislu dostopnosti zbirk ranljivejšim skupinam prebivalstva in kakovosti vsebin s področja lokalne kulturne dediščine, s čimer se ozavešča bogastvo in raznovrstnost kulturnega okolja, s tem pa krepi kulturna identiteta prebivalstva.

Cilji:

- Večja prepoznavnost Vile Mayer kot protokolarnega objekta in prostora za izvedbo kulturnih dejavnosti.
- Večja prepoznavnost, popularizacija in dostopnost stalnih zbirk v Vili Mayer.
- Krepitev domoznanske dejavnosti in s tem ozaveščanje kulturne identitete lokalnega prebivalstva.
- Okrepiti prepoznavnost Vile Mayer kot informacijske točke.

Do leta 2020 željo vzpostaviti dve novih destinaciji in razvijati produkte kulturnega turizma:

1. Karel Destovnik Kajuh (spominski objekt na Žlebničkovi domačiji v Zavodnjah; Kajuhov pesniški kabinet v Vili Mayer) in
2. Vodohran Gorice (ureditev in odprtje rezervoarja, izvedba učne poti).

Realizacija spominskega objekta na Žlebničkovi domačiji v Zavodnjah se načrtuje jeseni 2017. Spomenik je vmesna točka Šaleške planinske poti in bo mdr. ena od postaj trase Slovenske pisateljske poti, katere namen je oživljanje in predstavljanje slovenske literarne dediščine. V sklopu vzpostavitve turističnega produkta bomo se poleg celostne grafične podobe in promocijskega materiala predvideva tudi vzpostavitev Kajuhove poti. (Špela Poles)

Vila Mayer bo kljub TIC-u (na stari bencinski črpalki) še naprej imela funkcijo informacijske točke.

MUZEJ USNJARSTVA NA SLOVENSKEM

Spričo izjemne tradicije usnjarstva v Šoštanju je vrata leta 2009 odprl Muzej usnjarstva na Slovenskem. Muzej zbira, hrani, dokumentira, znanstveno-raziskovalno proučuje premično kulturno dediščino za področje usnjarstva na Slovenskem, ter jo predstavlja javnosti. V njem sta urejeni dve stalni zbirki. Usnjarstvo v Šoštanju predstavlja razvoj usnjarske obrti v

veleindustrijo in pomembno gospodarsko panogo, Usnjarski stroji pa stroje in naprave za predelavo kož v usnje.

Poleg stalnih zbirk imajo v muzeju tudi občasne razstave. Pripravljene imajo pedagoške in andragoške programe. Organizirajo tudi veliko prireditvev: srečanja usnjarjev, klepete pod Pustim gradom, simpozije Usnjarstvo na Slovenskem, Poletne filmske večere, tematske večere, predstavitve knjig, predavanja, itn.

LOKALNI PROGRAM KULTURE OBČINE ŠOŠTANJ 2017 – 2020

STRATEGIJA RAZVOJA MUS 2017–2020

Muzej usnjarstva na Slovenskem v soglasju s Tehničnim muzejem Slovenije na celotnem Slovenskem prostoru koordinira dejavnosti za evidentiranje premične in nepremične kulturne dediščine s področja usnjarstva. Muzej je kot tak osrednji muzej za kulturno dediščino s področja usnjarstva, zato predstavlja stičišče usnjarskih zgodb iz preteklosti, sedanosti in prihodnosti na Slovenskem. Muzej poudarjan kot zgodovinska točka, zakladnica zgodb, ki ponuja poglede na preteklost. Muzej popularizira obisk tematskih in domoznanskih razstav ter spodbuja zanimanje za dobrine kulturne dediščine. Kot nadgradnjo ponudbe se krepi potencial tradicije usnjarstva v Šoštanju in kulturni turizem, programi kulturne vzgoje za vse generacije prebivalstva kot predstavitev delcev kolektivnega spomina.

Eden od ciljev v Lokalnem programu kulture občine Šoštanj 2017-2020 je tudi okrepitev potenciala kulturnega turizma. Cilj je dosegljiv s ključnimi ukrepi: muzej postane ključna točka-stičišče usnjarstva in usnjarjev na Slovenskem, krepitev prireditvene dejavnosti, postavitve novih razstav. Prav tako pa ima muzej veliko potencial za industrijski turizem s povezovanjem z Muzejem premogovništva Slovenije in TEŠ-em.

NESNOVNA KULTURNA DEDIŠČINA

Po Unescovi Konvenciji o varovanju nesnovne kulturne dediščine nesnovna kulturna dediščina »pomeni prakse, predstavitve, izraze, znanja, veščine in z njimi povezani orodja, predmete, izdelke in kulturne prostore, ki jih skupnosti, skupine in včasih tudi posamezniki prepoznavajo kot del svoje kulturne dediščine. Skupnosti in skupine nesnovno kulturno dediščino, preneseno iz roda v rod, nenehno poustvarjajo kot odziv na svoje okolje, naravo in zgodovino, in zagotavlja občutek za identiteto in neprekinjenost s prejšnjimi generacijami, s čimer spodbuja spoštovanje do kulturne raznolikosti in človeške ustvarjalnosti«.

Posamezne zvrsti in podzvrsti nesnovne kulturne dediščine so (lahko) zelo močno prisotne tudi v turizmu oz. v turistični ponudbi. Neposredno so v turizmu vključene uprizoritve in predstavitve, šege in navade oz. ritualne prakse, nekatera gospodarska znanja (npr. rokodelska in obrtniška) ter znanja o naravi in okolju. V zgodovinskem razvoju turizma so postale tudi nekatere sestavine turizma zvrsti in podzvrsti nesnovne kulturne dediščine. (Bogataj 2012, 3)

Občina Šoštanj še nima vpisa v Register nesnovne kulturne dediščine. Glede na bogato tradicijo, je nujno potrebno, da se podajo pobude za vpis.

Šoštanj je poznan kot karnevalsko mesto. Njegova tradicija traja že več kot 60 let in sicer od leta 1953. Tradicionalne skupine so sprva prikazovale domačo problematiko, kasneje pa se je kvaliteta karnevalov nenehno izboljševala. Že v povojnih časih je bilo po vaseh opaziti pustni lik "Koš". Leta 1987 se je Koš prvič pojavil na karnevalu v Šoštanju.

KOŠ ŠOŠTANJSKI ponazarja prosti čas usnarja. Pustna legenda namreč pravi, da je "fabrikant Vošnjak" svoje delavce dobro plačeval. Ob plačilnih dneh so si zato nadeli gosposke klobuke in odšli v gostilno. Ker so zaslužno plačilo čakale tudi njihove žene, so si zvečer oprtale na ramena koše in poiskale svoje utrujene može. Ko so jih odnašale domov, njihovega regljanja ni in ni bilo konec. Zatorej še dandanes lahko vidite v Košu kakšno pletenko "ta močnega". Babje regljanje pa spremlja sleherni karneval v Šoštanju in drugod.

TRESIMIR je bil knez. S svojim ljudstvom je naselil rodovitna polja v bližini današnjega Šoštanja. Zgradil je naselbino in skultiviral celoten kraj. Njemu v čast je njegovo ljudstvo po njem poimenovalo vas Tresimirje. Skozi stoletja se je ta vas preimenovala v Družmirje. Podoba Tresimirja je veličasten vojščak, s širokim klobukom, odet v kože in lesene coklje. V rokah nosi znamenito bojvniško palico. Pustni lik Tresimirja je obvezen spremljevalec Košev, saj oba skupaj predstavljata pomembne mejnike šoštanjske zgodovine.

Leta 2006 je Turistično olepševalno društvo Šoštanj s "Pustom šoštanjskim" postalo član združenja EVROPSKIH KARNEVALSKIH MEST F. E. C. C..
(http://www.sostanj.si/index.php?option=com_content&task=view&id=70&Itemid=178, 8.3.2016)

V Šoštanju je pomembna sejemska dediščina. Skozi leto se vrstijo različni sejmi: Šmihelov, Katarinin ter božično-novoletni sejem, ...

V zgodovino mesta Šoštanja je zapisanih kar nekaj pomembnih imen. Med najbolj znanimi so Karel Destovnik - Kajuh, Franc Hribernik, Ivan Röck Biba, Franc Hribernik, brata Vošnjak, Peter Musi, Davorin Ravljen.

V zgodovino pa so zapisana imena preprostih ljudi, ki so s svojo zgodbo in delom navduševali someščane in pustili prav poseben pečat: Ivan Verdnik-pletar, ...

Za mesto je znanih tudi nekaj legend: O Pustem gradu in jezeru, Dekle v Pustem Gradu pri Šoštanju, Kača na Pustem gradu pri Šoštanju, Greh in kazen šoštanjskega graščaka,

...

Turistična ponudba Šoštanja bo temeljila prav na tradiciji, šoštanjskih zgodbah in osebnostih in posebnostih Šoštanja.

CENTER MESTA

Občina mora najprej iti v odkup objektov starega mestnega jedra. Trg bratov Mravljak je potrebno revitalizirati ter oživiti z nadgradnjo vsebin (v pritličju objektov naj bo javni program), z gostinsko ponudbo (kulinarika, vino), butične trgovinice ... Potrebna je temeljita prenova trga, vse od urbane opreme do fasad stavb. Trg mora biti urejen izključno za peš in kolesarski promet. Povezati se mora s Pustim gradom in mestno tržnico in sicer z dodatnimi vsebinami po letnem koledarju, ki bi se odvijale skozi dan. Nekatere prireditve se že odvijajo tu, kot na primer Veseli december v Šoštanju, Šaleški festival piva, Pustni karneval Šoštanj... Stanovalce oz. najemnike se k organizaciji prireditev na prostem aktivira s subvencioniranjem najemnin. Le na takšen način lahko trg oživi in privablja in zadrži obiskovalce skozi dan ter je prijeten za stanovalce.

Kamnito stebno znamenje s soho Marije Roženvenske, sta dala postaviti v 80. letih 19. stoletja zakonca Woschnagg. Prvotno je stalo znamenje sredi trga, na mestu nivoja vode ob veliki poplavi. Na sedanjem mestu od zgodnjih 90. let 20. stol. Znamenje je vpisano v register kulturne dediščine kot spomenik lokalnega pomena.

Primeri dobre prakse

Na Dunaju so nekdanje prostore uličnih trgovin preuredili v hotelsko sobo. Vse funkcije hotela gost prejme iz sošeske; v kavarni dobi zajtrk, bar postane hotelski bar, hotelski lobby je mesto, ... Poskrbeli so za revitalizacijo mestnih jeder, hkrati pa turistom ponudili pristen stik z mestom. Svoje goste povežejo z lokalno kulturo, kar je tisto kar veliko ljudi išče.

TIC

Turistično-informacijski center je podružnica TIC-a Topolšica. Najprimernejša lokacija je stara bencinska postaja v Šoštanju, saj je ob glavni cesti in se jo takoj opazi hkrati pa ima že vso potrebno infrastrukturo za postavitve.

Objekt mora biti iz naravnih materialov (les, okoliški kamen), z zeleno fasado-navezava na blagovno znamko Skrivnosti zemlje. Biti mora privlačen in opazen, hkrati pa ne prevelik.

Primeri dobre prakse

INFORMACIJSKI KIOSK, Hyères, Francija

ŠPORT in REKREACIJA

Od športne infrastrukture je v Šoštanju, športni park, športna dvorana, kegljišče, drsališče... Po mestu so tudi pešpoti in kolesarke povezave, ki pa jih je treba skleniti v mrežo. V Tresimirjevem parku, ki je v neposredni bližini Družmirskega jezera, je otroško igrišče.

INFRASTRUKTURA

V Šoštanju se morajo zagotavljati pogoji za trajnostno mobilnost. V prvi vrsti je potrebno urediti javni potniški promet, ki služi prebivalcem in turistični ponudbi cele občine. Zagotovi se redne linije, poveča se frekvenca voženj, uredi postajališča in uporabnikom omogoča učinkovito prestopanje med različnimi prevoznimi načini. Šoštanj je dostopen z vlakom, vendar je treba povezavo narediti hitrejšo, jo posodobiti ter narediti nova postajališča. S povečanjem frekvence voženj spodbujati javni potniški promet in navezavo z regionalnim središčem, Celjem.

Izboljšati je potrebno pogoje za hojo in kolesarjenje in sicer s sklenjeno mrežo pločnikov in kolesarskih stez ter novimi potmi.

Omrežje pešpoti in kolesarskih poti se vključuje v koncept izboljšanja kvalitete bivanja v vzhodnem delu občine tako, da se oblikujejo peš in kolesarske povezave znotraj mesta Šoštanj (ki morajo skozi zeleni sistem mesta povezovati celotno urbano tkivo), te pa se navežejo na občinsko mrežo peš in kolesarskih poti v smereh proti Topolšici, Florjanu in Ravnam ter naprej proti Gaberkam.

(OPN Šoštanj)

INTEGRIRANI JAVNI POTNIŠKI PROMET

Ministrstvo za infrastrukturo in prostor izvaja projekt integracije javnega potniškega prometa na državni ravni, ki bo povezal železniški potniški promet, javni linijski avtobusni promet in mestni promet. Za uporabnike bo vsekakor pomembna uvedba enotne vozovnice, ki bo za določena območja omogočila uporabo medkrajevnega

avtobusa, vlaka ali mestnega prometa. Prestopanje med različnimi prevoznimi načini bo dodatno olajšano s poenotenjem voznih redov in izboljšanim sistemom informiranja potnikov. Izboljšanje dostopnosti z javnimi prevoznimi sredstvi bo podprto z različnimi akcijami informiranja, izobraževanja in ozaveščanja javnosti o pomenu trajnostne mobilnosti. Projekt je ena izmed aktivnosti Ministrstva za infrastrukturo in prostor, ki tako prispeva k uresnitvi Resolucije o prometni politiki Republike Slovenije (vir: <http://www.trajnostnamobilnost.si/sl-si/platforma/projektnepovezave.aspx>, pridobljen 18. 5. 2016)

Leta 2014 je Šoštanj dobil avtomatizirani sistem brezplačne izposoje mestnih koles imenovan BICY. Sistem je kompatibilen s sosednjim velenjskim, kar pomeni, da si lahko uporabniki kolo sposodijo v Šoštanju in ga vrnejo v Velenju ter obratno. Na območju Šoštanja so 4 postaje in sicer v Tresimirjevem parku, v Kajuhovem parku, Metlečah in Topolšici s skupno 20 kolesi. BICY kartico se lahko dobi na Občini Šoštanj, v Vili Mayer in v Muzeju usnarstva na Slovenskem ter v Turistični pisarni v Topolšici, v času uradnih ur. Uporabnik lahko kolo brezplačno uporablja 14 ur na teden.

Izkoristiti je potrebno tudi potencial letališča v Lajšah. Zračni transport ima za vsako območje velik ekonomski in strateški pomen. Prednosti zračnega prevoza je predvsem njegova hitrost, slabost pa cena prevoza, onesnaževanje zraka, obremenjenost s hrupom, ... Povezanost letalskega prevoza in turizma omogoča, da turistično povpraševanje oblikuje novo ponudbo, hkrati pa letalska linija omogoča razvoj turistične destinacije. Transport predstavlja izkustveni del turističnega potovanja in doživetje. Letališče v Lajšah lahko služi za prihod turistov na destinacijo, kot izhodišče za prevoz na drugo destinacijo ali izlete.

OBTOJEČE PEŠPOTI

Evropska pešpot

Je del poti Baltik-Jadran. Poteka s severa na jug Slovenije in se najvišje vzhane na Snežniku, in sicer na 1796 m. Prečka Pohorje, Posavsko hribovje in samotna hribovja slovenskega dinarskega sveta, dokler se prehodno ne konča na obali jadranskega morja in se nadaljuje šele v Grčiji.

Čas hoje je 20 dni. Dolžina je 350 km. Zahtevnost: lahka do srednje težka. Začetek mejni prehod Radelj, zaključek Strunjan.

(vir: <http://www.slovenia.info/si/pohodnistvo/Evropska-pe%C5%A1pot-E6-Ciglerjeva-pot-od-Drave-do-Jadrana.htm?pohodnistvo=1177&lng=1> pridobljen 16. 5. 2016)

Pot vodi iz doline Mislinje preko Slemena v Mozirje.

Šaleška planinska pot

Poteka po vrhovih oboda Šaleške doline: po pogorju Paškega kozjaka, po Šentviškem hribovju in Ponikovski planoti. Pot je dolga okoli 130 km in ima 21 kontrolnih točk. Vpisne knjige in žigi so na kmetijah, v kočah in gostiščih. Začetek poti je v Šaleku v gostilni Verdelj, nadaljevanje preko Paškega Kozjaka, Graške gore, Zarazborja, Gore Oljke do Velenjskega gradu.

Pot je smiselno prehoditi v štirih ali petih etapah. Izhodišča ali cilji so lahko v Velenju, Gornjem Doliču, Šoštanjju oziroma Gabrkah ali Šmartnem ob Paki.

(vir: <http://www.slovenia.info/si/pohodnistvo/%C5%A0ale%C5%A1ka-planinska-pot.htm?pohodnistvo=617&lng=1>, pridobljen 16. 5. 2016)

Trška pot

Trška pot, ki obkroža mesto Šoštanj je speljana, kolikor je to bilo mogoče, po mejah šoštanjskega pomirja (mestnega ozemlja), ki je že od srednjega veka predstavljal meje, do katerih je segala oblast samega trga, kasneje mesta Šoštanj. Meja je pred letom 1848 potekala takole: od Pohrastnika je šla mimo Sraleta do Poštajnerja ter mimo Lepa in skozi gozd pod Plešejem. Od tu je prišla v Družmirje pri Miklavu, ter nato proti Paki čez Tamšetov travnik. Ko je meja prestopila Pako, se je nadaljevala mimo Klancjurja, Hliša, Ostrožnika, Vrhovnika in Pušnika, od koder se je spustila v Penk in nato nazaj do Pohrastnika. Če ta opis primerjamo s potjo, ki jo je ubrala trška pot vidimo, da se v več kot polovici poteka povsem pokrivata. To (naključno?) pokrivanje govori samo po sebi o trdovratnosti mestnih meja, ki so pri Šoštanjčanih podzavestno prisotne do današnjega dneva.

Pot, ki se začne pri ribiški koči ob Družmirskem jezeru, se nato seveda izogne tistemu delu pomirja, ki je potekalo po danes potopljenih delih Družmirja, vendar se pri Klancu (Klancjurju) ponovno stakne z njim ter se nato vije po razglednem in slikovitem slemenu, ki ločuje Lokovico od jedra Šaleške doline. Razgled se tukaj odpira na vse strani. Na vzhodu so pred nami bližnji griči: Lilijski grič, Gradšče, Trnekov hrib in višje vzpetine: Ramšakov vrh in Radojč. Če od teh vzpetin s pogledom nadaljujemo od vzhoda proti severu, se nam pogled najprej ustavi na Paškem Kozjaku, ki ima iz zahodne smeri videz kamelje grbe, ki jo tvorita njegova zahodna vrhova Špik in Visoko. Za Kozjakom se odkriva Pohorje, ki se s svojimi vrhovi Črni vrh, Velika Kopa in Kremžarjev vrh vije v smeri vzhod-zahod. Naprej proti severu se tik nad Šaleško dolino vzpenjajo Lubela, Vodemla, Stropnica in Graška gora.

Najbolj markantna gora na severni strani je Plešivec ali Uršlja gora, kakor ga domačini rajši poimenujejo. Predgorje v smeri Plešivca je poseljeno s hribovskimi kmetijami, ki tvorijo vasi Spodnji in Zgornji Razbor, Ravne, Zavodnje in Šentvid. Ko prehajamo s pogledom od severa proti zahodu se nad Topolšico dviga Lom, zahodneje je vas Bele Vode s Svetim Križem in v ozadju za Šoštanjčane najbolj šoštanjska gora, Smrekovec 1577m. Na zahodu so Golte z Boskovcem, kot najvišjim vrhom. Daleč v ozadju se v tej smeri odpirajo tudi vrhovi gornje Savinjske doline. Tako lahko ob dobri vidljivosti vidite Rogatec, Lepenatko in Menino, bolj proti jugu pa Dobrovlje. Južno razgledno stran tvorijo razen Gore Oljke in okoliških vzpetin še Zasavski hribi. Na slemenu je pri kmetiji Vrhovnik moč dobiti tudi žig poti. Vrhovnik je stara in čvrsta kmetija, katere začetki segajo vse tja v srednji vek, saj se kmetija s tem imenom na tem mestu prvič omenja že v 15. stoletju. Še mnogo starejši je naslednji očak, ki sprejme pohodnika, ko se le ta spusti mimo kmeta Križnika in ob Pleškem vrhu do starega šoštanjskega gradu, ki mu danes domačini pravijo tudi Pusti grad. Ta opazuje dogajanje v naselbini pod seboj že od 12. stoletja, kar pomeni, da je najstarejša še (delno) ohranjena stavba v zahodnem delu Šaleške doline. Do danes je ostala ohranjena polovica osrednjega stolpa, ki se, kljub temu, da je minilo že več kot petsto let, kar je bil nasilno razvaljen, trmasto zoperstavlja zobu časa. Po uspešni obnovi pa prihajajo njegove izjemno lepe in pravilno grajene kamnite lege še lepše do izraza.

Pot nas nato vodi pod Veniškim vrhom in v zahodni smeri do kmetije Pušnik, kjer obiskovalca čaka naslednji žig, ter prijazni domačini, ki radi pokažejo tudi svojo majhno toda atraktivno narodopisno zbirko. Od Pušnika se pohodnik lahko odloči za strmejšo, a bližjo ali položnejšo in daljšo varianto poti do soteske Penk. Slednja je priporočljivejša predvsem v zimskih mesecih ter v času med in takoj po padavinah.

V soteski Penk je bil pred več kot dvesto leti tudi rudnik svinca in cinka. Danes nas na obstoj tega rudnika spomni le še vedno vidni vhod v jamo iz katere so pridobivali rudo. Toda čeprav v Penku ni več rudnika, sta na tem mestu še vedno vsaj dve zanimivosti

na katere je vredno opozoriti. Prva je cerkev sv. Mihaela, ki je bila zgrajena leta 1974 kot nadomestilo za staro, zaradi ugrezanja doline podrto farno cerkev. Cerkev predstavlja eno redkih, čeprav nedosledno izvedenih modernih sakralnih stavb v Sloveniji. Poleg tega najdemo v njej tudi mnogo umetnin stare družirske farne cerkve. Druga znamenitost, ki je pohodnik ne sme zamuditi je nedvomno kraška jama pri domačiji Rotovnik. Jama je dostopna za ogled, njena največja znamenitost pa so aragonitni ježki, ki s svojo čarobno krhkostjo ne pustijo nobenega obiskovalca hladnega. Pri Rotovnikih dobimo tudi tretji žig na naši poti. Za tem pelje pot skozi novodobno naselje Pohrastnik, ki je dobilo svoje ime po veliki kmetiji tega imena, ki smo jo spoznali že ob opisu trškega pomirja. Nato pa čez potok Toplico in skozi naselje Metleče in gozd Široko do vile Široko, ki sta jo zgradila Hans in Melvina Woschnagg, člana šoštanjske usnjarske družine v 30-tih letih 20-tega stoletja ter predstavlja enega redkih in zato še toliko vrednejših primerkov primestne vile. Dodatno vrednost pa ji daje poznogotski relief sv. Krištofa, ki je vzdani v zunanji steni.

Za vilo čaka pohodnika le še zložen spust proti dolinici, ki jo je oblikoval potok Klančnica, kjer je na severni strani poti, pri kmetu Falentu tudi zadnji žig poti. Sledi vzpon preko Goric, kjer se lahko ob križu spomnimo vseh ubitih po drugi svetovni vojni ter nazaj do ribiške kočice, kjer se je trška pot tudi začela.

Krožno pot lahko izkoristimo za malo daljši ali več krajših sprehodov. Za celotno pot boste potrebovali 4 ure. Za odsek od Ribiške kočice do Vrhovnika 1 uro in 15 min, od Vrhovnika do Pušnika 1 uro in 10 minut, od Pušnika do Rotovnikove jame 20 min, od Rotovnikove jame do Falenta 45 min in za zadnji del do Ribiške kočice 30 min. Vsekakor lep sprehod za nabiranje kondicije ob lepem razgledu na Lokoviškem slemenu, pa tudi za pridobivanje idej za nove planinske cilje.

Planinsko društvo nagradi pohodnike za enkrat prehojeno pot, in sicer s spominskim znakom, prehojeno pot dokazujete z žigosanimi kartončki, ki jih oddate ali pošljete kontaktni osebi.

(vir: <http://www.pd-sostanj.si/splosno.php?pid=6>, pridobljen 16. 5. 2016)

Pot kurirjev in vezistov

Pot kurirjev in vezistov NOV Slovenije je zaznamovana z modro-rumenimi okroglimi markacijami, ponekod pa so vidne še stare markacije TV. Modra barva je barva Telekoma Slovenije, rumena pa je barva Pošte Slovenije. Obe organizaciji sta pravni naslednici nekdanjih podjetij za ptt-promet tudi na področju organizacije in vzdrževanja Poti kurirjev in vezistov NOV Slovenije. Zato je utemeljena tudi odločitev za modro in rumeno barvo. Poleg tega so okrogle markacije tudi lepše in bolj skladne s planinskimi markacijami, s katerimi se na številnih poteh pojavljajo skupaj.

Trasa št. 35: Andrejev dom na Slemenu-Bele Vode

Opis trase

V dolini potoka Slanice se naši TV pridruži E-6. Od doma jo uberemo po ravnem kolovozu, vendar se začne kmalu spuščati po jv. pobočju Orlovega vrha (1109 m). Strmo pobočje pada proti potoku Slanica. Sprejme nas smrekov gozd. Ko pridemo na plano, zavije kolovoz levo proti bližnji Orlovi domačiji, mi pa gremo po ravnem naravnost v bližnji gozd. Kolovoz se precej strmo spušča po gozdnatem pobočju. Po nekaj minutah zavijemo s kolovoza desno na stezo, ki kmalu postane lepa gozdna pot, na ostrem ovinku pa se priključi regionalni cesti Šoštanj–Črna na Koroškem. Od Andrejevega doma je 20 min. Na drugi strani ovinka se s ceste spustimo na gozdni kolovoz, ki pelje proti Žlebniku. Ves čas hodimo po mešanem gozdu, zdaj navzdol, pa spet kratek čas po ravnem, dokler se po približno 10 min. od ceste ne najdemo vrh precej strmega klanca. Po 10 min. spusta pridemo na planoto in tam že zagledamo Žlebnikovo domačijo, Šentvid pri Zavodnju 2, na drugem slemenu na v. strani cerkev v Zavodnju in v daljavi Pohorje. Od Andrejevega doma smo hodili 45 min.

Žlebnikova domačija je zapisana v zgodovino NOB. Ko je XIV. divizija po srditih bojih na Paškem Kozjaku in Graški gori prebila sovražni obroč pri Ravnah nad Šoštanjem, se je odpravila proti Belim Vodam in Goltem. Del borcev s kulturniško skupino je počival pri Žlebniku in tam so jih presenetili Nemci. V nenadnem napadu je v tem kraju v bližini rodnega Šoštanja 22. februarja 1944 padel borec NOV, vodja kulturniške skupine XIV. divizije in pesnik Karel Destovnik - Kajuh, star komaj 22 let. Pri domačiji je skromen graniten spomenik v njegov spomin. Po osvoboditvi je bil razglašen za narodnega heroja.

Od spomenika gremo mimo gospodarskega poslopja navzdol po travniku do gozdne ceste v smeri proti pobočju Loma (884 m). Po dveh minutah hoje po cesti zavijemo desno na gozdno stezo, po kateri se v nekaj minutah spustimo v dolinico na j. strani travnika. Nato zavijemo levo v gozd. Pot se precej spušča po ozki grapi med dvema bregovoma, potem pa postane steza, ki se strmo vijuga po pobočju Loma v tesno dolino potoka Slanica. Po 30 min. od Žlebnika stopimo v bližini ruševin nekdanje Turkove domačije na gozdno cesto, ki se pri gostilni Grebenšek odcepi od ceste Šoštanj–Bele Vode proti Slemenu.

Po cesti gremo približno 100 m navzdol in čez mostiček, nato pa zavijemo desno na precej strm gozdni kolovoz. Pri mostičku se ločimo od E-6, saj se ta nadaljuje po dolini. Po dveh minutah si z bližnjico na levo znatno skrajšamo pot. Kmalu smo spet na gozdnem kolovozu, ki je do priključka na cesto Šoštanj–Bele Vode speljan precej ravno na strmem pobočju pod Napočkimi pečmi. Globoko pod nami teče po ozki dolini Slanica, ki ji pravijo tudi Hudi potok. Na levem bregu se vzpenja skalnato pobočje Loma. Na njem je tik nad dolino znana Mornova zijalka, v kateri je prof. Srečko Brodar še pred II. svet. vojno odkril sledove pračloveka iz paleolitika. Po 30 min. iz doline nas tabla ob poti opozori, da smo na ožjem varovanem območju vodnega vira Razpodovnik. Takoj pridemo na travnik, na katerem pred seboj zagledamo domačijo Razpodovnik, levo pa ozko dolino Florjanščice proti Šoštanju in hrib Skorno (721 m) na j. strani doline. Mimo domačije Razpodovnik, ki že sodi v naselje Bele Vode, pridemo na cesto Šoštanj–Bele Vode.

Po asfaltirani cesti gremo mimo posameznih kmetij in več novih hiš navkreber proti središču Belih Vod. Pred nami se dviga hrib Sv. Križ. Po 20 min. smo na razpotju: desna cesta se vzpne proti šoli, cerkvi, gostilni Savinek in naprej proti Slemenu in Smrekovcu, leva z našo TV pa do domačij na slemenu med hriboma Sv. Križ (1051 m) in Visočki vrh (788 m). Asfaltirana cesta se sprva zložno spušča proti potoku Bela voda, potem pa vodi precej ravno po gozdnatem pobočju hriba Sv. Križ. Lep je pogled na Šaleško

dolino s termoelektrarno Šoštanj in jezeri, pa tudi naprej proti Paškemu Kozjaku. Če se ozremo nazaj, vidimo, kako velik ovinek smo naredili okoli doline potoka Bela voda. Cesta se zložno vzpne na sleme z domačijo Završnik, potem pa pelje precej ravno proti drugemu slemenu, na katerem je pri Kelnerju kontrolna točka TV. Približno pol ure od razpotja v Belih Vodah se na desno odcepi steza, ki nas v 10 min. popelje navzgor po smrekovem gozdu na travnik in do Kelnerjeve domačije.

(vir: <http://www.pespoti.si/pkv.php>, pridobljen 16. 5. 2016)

Metuljeva pot

Projekt Tematska pot »Za metulji na potep« se je začel v letu 2010, to je leto, ki je bilo razglašeno za mednarodno leto biodiverzitete. Namen projekta je izobraževanje o biodiverziteti metuljev, razvijanje spoštovanja do narave in promocija podeželja, spodbujanje ljudi h gibanju v naravi in medgeneracijskemu sožitju. Glavna aktivnost projekta »Za metulji na potep« je bila izdelava tematske poti na območju Topolšice in Loma. Informativne table ob poti popotnika na poljuden način seznanjajo o pomembnosti posameznih vrst metuljev in o povezanosti življenja metuljev z drugimi organizmi (plenilci, rastline) in življenjskim okoljem. Pot je lahko dostopna in primerna za pohodnike in kolesarje. Namenjena je domačinom in domačim ter tujim turistom. Za metulji na potep lahko greste po treh krožnih poteh, ki so med sabo različne po dolžini, zahtevnosti in raznolikosti življenjskih prostorov metuljev. Prva, najkrajša pot je dolžine 5,6 km (T1-T5-T7-T1), druga 7,4 km (T1-T6-T8-T1), tretja pot, ki je najdaljša, pa meri 12,6 km (T1-T5-T12-T1). Vse tri poti so lahko dostopne in skupaj tvorijo obliko metulja. Od tod izhaja tudi krajše ime – metuljeva pot. Izhodišče tematske poti je pri Naravnem zdravilišču Topolšica.

(vir: <http://www.erico.si/novice?n=25&c=1&p=13,2>, pridobljen 16. 5. 2016)

Ravenska pot

Med sedmimi Ravnami, ki so raztresene od Slovenj Gradca do Vipavske doline, imajo daleč največ prebivalcev – blizu 1.100 – Ravne pri Šoštanju. Zanje in za pohodnike iz drugih krajev sta Planinsko društvo Šoštanj in Športno društvo Ravne uredili krožno Ravensko pot, ki jo lahko prehodimo v štirih urah. Pot je odlično označena, na njej pa so tudi štiri točke z žigi, ki jih odtisnemo na poseben kartonček.

Ravenska pot se začne pri kulturno-rekreacijskem središču v Spodnjih Ravnah, kjer je na lesenem kozolčku vpisna knjiga, ob njej pa najdemo tudi kartonček za žige.

Označena pot se za stavbo pridruži kolovozu, ki se skozi gozd vzpne do skupine hiš. Poslej hodimo večinoma po cesti, ob kateri so hiše, sadno drevje in travniki. Le tam, kjer se nam gozd približa z obeh strani, za njim pa je na desni samotno drevo, zavijemo za krajši čas na vzporedno pešpot. Ko prispemo do konca asfaltne ceste, nadaljujemo po kolovozu, s katerega čez nekaj minut zagledamo ruševine gradu Forhtenek.

Na mogočno drevo, kjer je skrinjica z drugim kontrolnim žigom, je pritrjen list z orisom grajske zgodovine. Grad so verjetno postavili ob koncu 13. stoletja, leta 1635 pa so ga močno poškodovali kmečki uporniki. Ker ga niso obnavljali, je bil že ob koncu 17. stoletja v ruševinah. Na njihov vrh se lahko povzpne po strmi stezi, vendar pri tem ne smemo preveč siliti k prepadnemu robu.

Nadaljevanje do Vrholanovega vrha (710 m) je povsem drugačno od dosedanje poti, saj hodimo po senčni strani gozdnatega hribovja nad potokom Velunja. Po slabe pol ure hoje se široka gozdna pot vzpne na sleme. Prikaže se samotna domačija, tik nad njo pa je že vrh z naslednjim žigom Ravenske poti. Z Vrholanovega vrha je lep razgled proti jugu, kjer je na bližnji vzpetini podružnična cerkev Svetega Duha. Zadaj kipijo v nebo dimniki in hladilni stolpi šoštanjske termoelektrarne, levo od njih je Gora Oljka, povsem v ozadju pa se riše Posavsko hribovje.

Z vrha se po mehki stezi spustimo do ceste, ki pa jo že čez nekaj deset metrov zapustimo in se vzpnemo na Podvelanški vrh (692 m). Z njega nadaljujemo po grebenu proti zahodu. Pot se prevesi navzdol in počasi spusti do gozdne ceste. Z breze ob robu travnika zleti detel, čez nebo prikraka krokar, nad gozdnim robom krožita kanji. Pri lovski preži zavijemo s ceste na kolovozno pot, ki se ob njivi prevali v gozd. Kmalu prečkamo še en travnik z lovsko prežo, potem se vzpnemo do kmetije Abidnik (700 m), kjer odtisnemo še zadnji žig. Pod kmetijo je lepo zidano znamenje, mimo katerega odhitimo v dolino.

Že na prvem ovinku pod kmetijo se Ravenska pot loči od makadamske ceste ter čez pašnik in gozd spusti do naslednje domačije. Pri njej se pridruži asfaltni cesti, ki vijuga med njivami, travniki in drevjem. Kažipoti nas pozneje dvakrat preženejo z nje – prvič na stransko pot, drugič na kolovoz, ki se potegne pod samotno kmetijo. Tam se svet odpre in za nami se razgrne gričevje, po katerem smo hodili v minulih urah. Prijeten pomladni izlet, ki so ga popestrila kratka srečanja z domačini (taka križanja življenjskih poti spadajo med najlepše trenutke na mojih potepanjih po Sloveniji), je že skoraj pri koncu. Čez nekaj minut se še zadnjič pridružimo cesti, se spustimo v dolino in vrnemo do izhodišča.

OSNOVNI PODATKI

Izhodišče: Ravne.

Dostop: Štajersko avtocesto zapustimo na izvozu Šentrupert ali Žalec in nadaljujemo vožnjo do Šoštanja (v prvem primeru prek Letuša, v drugem prek Velenja). Pri termoelektrarni zavijemo proti Črni na Koroškem, čez slaba dva kilometra pa nas

kažipot usmeri v Ravne. Na križišču ob kapelici in informativni tabli zavijemo v desno proti nekaj sto metrov oddaljenemu gostišču, ki je na levi. Pri njem zapeljemo z glavne ceste in nadaljujemo naravnost po dolinici do športnega igrišča, kjer je začetek Ravenske poti.

Dolžina poti: 4 ure.

Ravenska pot

PODATKI O POHOODNIKU:

IME _____

PRIMEK _____

NASLOV _____

KONTROLNE TOČKE RAVENSKE POTI

	
GOSIŠČE KOTNIK	FORHTENEK
	
VRHOLANOV VRH (710M)	ABIDNIK
DATUM PREHODNE POTI _____	

OPOMBA: Na žilovanih odsekih potniškega sistema je potrebno uporabiti posebne opremljene čevlje.

Kratek opis poti: V prvem delu poti se vzpnemo do ruševin gradu Forhtenek. Nadaljujemo do pol ure oddaljenega Vrholanovega vrha (710 m), ki je najvišja točka Ravenske poti, v naslednji uri prispemo do kmetije Abidnik, od tam pa se v uri in četrt vrnemo do izhodišča. Pot je odlično označena. V prvem in zadnjem delu poti hodimo po cesti, v srednjem delu pa po kolovozih in gozdnih stezah.

(vir: <http://www.druzina.si/ICD/spletnastran.nsf/clanek/82F1E6D2D8953ABEC1257AA600383F28>, pridobljen 16. 5. 2016)

Mini gozdna učna pot Gaberke

Pot je urejena od cerkve proti Kozolcu pod nekdanjo kmetijo Meh. Pot je opremljena z označevalnimi tablami dreves.

Poleg pet različnih vrst iglavcev, je ob poti tudi preko 25 različnih vrst listnatih dreves ter grmov.

Jakobova pot
Pujsina pot
Lomska pot
Lovska pot
Sončna pot

PREDVIDENE PEŠPOTI

Pot razgledov

Iz hribov v občini, se odpirajo čudoviti razgledi. Pot razgledov bi se zgledovala po Solčavski panoramski cesti. Pot je potrebno graditi na atraktivni zgodbi, ki bo obiskovalca vodila ter spremljala po poti. Speljana mora biti tako, da bo dostopna z avtomobilom, motorjem, kolesom in seveda, da jo je v celoti možno prehoditi peš. Prav tako mora biti zasnovana kot pot razdeljena na različno dolge poti in s tem nuditi možnosti za krajši enodnevni izlet, daljši enodnevni izlet, večdnevni izlet, ... Pot razgledov mora kar se da celovito zajeti naravne in kulturne znamenitosti, posebnosti,

kulinariko, turistično ponudbo ter seveda najlepše razgledne točke občine. Predstavlja naj izhodišče za tematske, sprehajalne, planinske, kolesarske poti.

Jamska pot

Jama nastane kot posledica geoloških procesov, tektonskih premikov, delovanja vode in drugih vplivov na apnenčasto podlago. Na območju občine Šoštanj se nahaja preko 40 jam in brezen državnega pomena. Največ jih je na območju Belih vod in Loma. Zanimive jame v občini je potrebno med seboj smiselno povezati v tematsko pot in nuditi vodene ogledе. Nudijo naj se tudi doživljajski ogledi jam, ki so težje dostopne, z jamarsko opremo.

Od cerkve do cerkve

Verski turizem je najstarejša oblika turizma. Turisti na izletih ne glede na to ali so verni ali ne, obiskujejo cerkve, templje, svetišča. V občini se nahaja veliko cerkva, kapel in znamenj, ki se jih poveže v tematsko pot. Hkrati pa so Bele vode že od nekdaj prepoznane predvsem po božji poti na Sv. Križu. Na nadmorski višini 1054 metrov, stojita kar dve cerkvi, posvečeni Sv. Križu. Prežihov Voranc je napisal potopis o tem z naslovom Od Kotelj do Belih Vod.

Po poteh kulturne dediščine

Občina Šoštanj ima v registru kulturne dediščine kar nekaj objektov lokalnega pomena. Med njimi so cerkve, kapele in znamenja, hiše in kašče, vile in dvorci, gradovi, spomeniki in spominske plošče, rojstne hiše znanih Šoštanjčanov, stari magistrat, arheološka najdišča, ... V Šoštanju se nahaja tudi Muzej usnjarstva, mestna galerija, kulturni dom in glasbena šola, knjižnica, ... Kavčnikova domačija kot najjužnejša ohranjena alpska dimnica v evropskem prostoru, predstavlja izjemen muzej ljudske arhitekture na prostem. V občini je močno prisotna tudi nesnovna kulturna dediščina. Mesto je prepoznano kot karnevalsko mesto. Skozi celo leto se v mestu odvijajo najrazličnejše prireditve, v zgodovino mesta Šoštanja je zapisanih kar nekaj pomembnih imen. V zgodovino pa so zapisana tudi imena preprostih ljudi, ki so s svojo zgodbo in delom navduševali someščane in pustili prav poseben pečat. Za mesto je znanih tudi nekaj legend: O Pustem gradu in jezeru, Dekle v Pustem Gradu pri Šoštanju, Kača na Pustem gradu pri Šoštanju, Greh in kazen šoštanjkega graščaka, ... Bogato kulturno dediščino občino se sklone v tematski poti Po poteh kulturne dediščine.

Kulinarična pot

Gastronomija in kulinarika sodita med pomembne motive za potovanja. Turist lahko prav preko kulinaričnih dobrot začuti avtentičnost kraja. Ker je kulinarična ponudba na območju občine slabo razvita, ni raznolika in premalo pristna, bo prav ta pot, ki bo ponujala različna kulinarična doživetja, pomagala, da se vzpne na višji nivo.

Tematska pot okoli Kavčnikove domačije

Kavčnikova domačija v Zavodnjah je biser kmečke arhitekture na Slovenskem in najjužnejša ohranjena alpska dimnica v evropskem prostoru. Te vrste stavb so v večini prevladovali v našem prostoru od 11. stoletja do konca 18., tedaj pa so jih oblasti začele odločno preganjati zaradi velike nevarnosti požarov. Nadomestile so jih sodobnejše zasnovane stavbe s t. i. "črno kuhinjo".

Današnje poslopje je nastalo kot rezultat različnih prezidav in dozidav in ga v vrsti sestavlja več v bistvu avtonomnih prostornin. Najstarejši del domačije je dimnica, stara okoli 400 let. Mala okenca na dimnični celici, smučni mehanizem, pa tudi detajli lesenih tečajev na vhodnih vratih v lopi, pričajo, da je jedro stavbe z lopo nastalo verjetno v 17. stoletju. Tedaj je bila ohranjena dimnična celica edini bivalni prostor Kavčnikove domačije.

Muzejska predstavitev dimnične hiše je naravnana tako, da imajo obiskovalci občutek, da v njej še vedno živijo ljudje, saj na ognju vsakodnevno plapolata ogenj in tudi dim se še danes prosto vali po prostoru.

(vir: <http://www.muzej-velenje.si/razstave/kavcnik/>, pridobljen 16. 5. 2016)

Ker je Kavčnikova domačija kljub svoji pomembnosti premalo prepoznana tako med prebivalci Šaleške doline kot med turisti jo je potrebno napraviti atraktivnejšo. Pot bi bila oblikovana kot potek običajnega dne pred 400 leti.

Kajuhova pot

Karel Destovnik - Kajuh je bil pesnik mehkega srca in izostrenega čuta za vse vrste krivic, predvsem pa svobodna ptica, kakršna je tudi kanja, po kateri je dobil vzdevek.

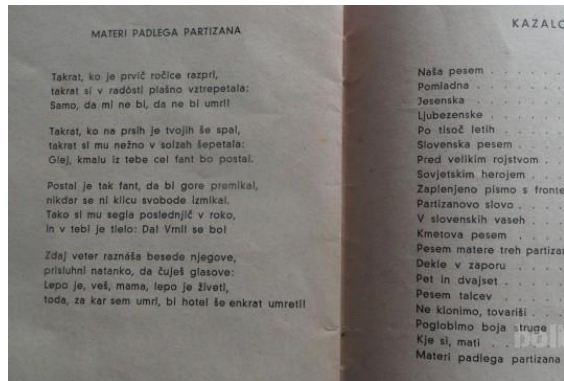
Karel Destovnik - Kajuh (1922–1944) je bil pesnik, prevajalec in narodni heroj. Socialno čuteč človek, upornik in že v rani mladosti preganjan zaradi širjenja komunističnih idej. Ob napadu na Jugoslavijo se je takoj pridružil narodnoosvobodilnemu boju. Prve ljubezenske pesmi je posvetil Mariji Medvedovi, svoji prvi veliki ljubezni, z njo sta si izmenjala čudovita ljubezenska pisma, ki so končno na voljo tudi bralcem. Pred odhodom k partizanom se je navezal na Silvo Ponikvar, njegove zadnje pesmi pa je po nareku in spominu, s strojem na kolenih natipkala Marta Paulin - Brina, še ena lepotica, ki je zaznamovala življenje tega izjemnega pesnika. Zadnja njegova zbirka pesmi je izšla v osemtridesetih izvodih, množične izdaje, ki so jo načrtovali v diviziji, pa Kajuh ni dočakal. Za njim je ostal blokec, v katerega je še ena ženska roka zapisala zadnjo njegovo pesem, a je žal ta stran iztrgana.

Avgusta 1943 je Kajuh iz Ljubljane odšel k partizanom, postal je vodja kulturniške skupine XIV. udarne divizije. 22. februarja 1943 zvečer je hišo, v katero so se zatekli partizani, napadla nemška patrolja. Kajuha so ubili prvi streli iz sovražnikovih pušk.

(vir: <http://4d.rtvsllo.si/arhiv/pozabljeni-slovenci/174355811>, pridobljen 18. 5. 2016)

Kajuhova pot bi potekala iz Šoštanja (rojstne hiše) do Šentvida nad Zavodnjem (Žlebnikove domačije). Zasnovana bi bila kot pot skozi njegovo življenje. Na poti bi bile postavljene klopi, kamni, table z verzi iz njegovih pesmi.

Mlinska cesta

Turistična pot Mlinska cesta poteka na relaciji Šoštanj–Topolšica–Črna na Koroškem–Luže–Železna Kapla, in sicer po območju, kjer so bili nekdanj mlini in žage pomemben del vsakdanjika in življenja ljudi. Mlini se v krajih, skozi katere poteka mlinska cesta, omenjajo v 15. stol., ko so očitno kot napredno pogonsko sredstvo širili tehnično kulturo in znanje v svojem okolju.

Na območju je bilo v preteklosti več kot 300 mlinov na vodni pogon, kar pomeni, da je imela skoraj vsaka kmetija svoj mlin. Postavitve mlinov so omogočali izdatni potoki, strmec pobočij in seveda zahteva po samooskrbi kmetij. Nekaj mlinov se je ohranilo vse do današnjih dni: v Občini Šoštanj je ohranjen Martinčev mlin v Lajšah, v Občini Črna na Koroškem delujejo še Lipoldov, Knezov in Burjakov mlin, v Občini Železna Kapla pa je ohranjen še Vinkelnov in Cimpaserjev mlin. Dediščina mlinov je priča življenja preprostega človeka, njegovega dela od zrna do kruha, v katero je vpleteno kulturno in duhovno izročilo ljudskega življa.

Na Mlinsko cesto se navezuje tudi dediščina žag in žagarstva, ki je bilo v drugi polovici 19. stol. glavni vir zaslužka. Arhitekturne zanimivosti kmečkih domov in kašč so izjemne in presegajo podobo enakih stavb na drugih območjih alpskega prostora. (vir: <http://www.smrekovec.net/vsebinsa.php?pid=4&tab=turizem&lang=si>, pridobljen 16. 5. 2016)

Tematska pot na območju Šaleških jezer

Šaleška jezera je smiselno povezati v zgodbo. Pot okrog jezer ponuja vrsto pogojev za ustvarjanje najrazličnejših doživetij. Že zgodba povezana z nastankom jezer je zanimiva, saj so se zaradi posledic izkopavanja lignita začela ugrezati tla, zaradi česar se je moralo izseliti veliko ljudi, ta območja pa je kasneje zalila voda in nastala so jezera (Škalsko, Velenjsko, Družmirsko). Zaradi pogrezanja zemljišč se je ohranilo veliko travnikov in grmišč, ki so prepuščeni naravnemu razvoju, kar nudi odlične pogoje za bivanje različnim vrstam ptičev. Ob Škalskem jezeru je najdišče Mastodonta, med

Škalskih in Velenjskim jezerom se nahaja sadni gozd, okoli jezer so speljane številne poti, klopi, urejena je plaža, na vodni površini se odvijajo različni vodni športni, na nekaterih mestih je dovoljen ribolov, ...

KOLESARSKÉ POVEZAVE

Kolesarske poti in kolesarske povezave

Kolesarska pot je samostojna kolesarska površina oziroma cesta, namenjena prometu kolesarjev (in mestoma pod posebnimi pogoji, določenimi s prometno signalizacijo, tudi ostalim: pešcem, dostopu do zemljišč in podobno). V Sloveniji imamo nekaj znanih kolesarskih poti, kot so Kolesarska pot treh dežel: Gozd Martuljek – Kranjska Gora – Rateče, Obdravska kolesarska povezava: Vič – Dravograd – Trbonje, Parenzana – Pot zdravja in prijateljstva: Koper – Izola – Portorož – Sečovlje ter tudi precej lokalnih kolesarskih poti. Kolesarske poti se namreč lahko kategorizirajo kot samostojne občinske ali samostojne državne ceste, namenjene prometu kolesarjev. Ker pa tehnično vedno ni mogoča izvedba v obliki samostojne površine, namenjene izključno kolesarjem, so daljše kolesarske povezave urejene na več načinov: vodenje kolesarske povezave po vozišču, po kolesarskem pasu, stezi ali samostojni kolesarski poti. Če je le mogoče, se uporabijo zapuščene trase železnice, manj prometne občinske ceste, kolovozi, in podobno.

(vir: <https://www.amzs.si/motorevija/mobilnost/promet/2016-04-06-varno-kolesarjenje>, pridobljen 18. 5. 2016)

V Sloveniji prevladuje uporaba motornih vozil, zato ostaja velik neizkoriščen potencial za uporabo kolesa kot prometnega sredstva. Ta način prevoza je potrebno spodbujati, saj se tako zmanjšujejo negativni vplivi na okolje, hkrati pa kolesarjenje predstavlja obliko rekreacije. Največji problem je, da obstoječe kolesarske poti niso sklenjene, kar treba reševati z njihovim povezovanjem. Poleg tega pa v veliko primerih niso ustrezno urejene in ne zagotavljajo varnosti kolesarjev v prometu, kar velikokrat odigra odločilni faktor pri izbiri prevoznega sredstva. Tudi z vidika turizma kolesarstvo predstavlja velik potencial, zato izboljšanje kolesarske infrastrukture vsekakor pomeni kakovostnejšo turistično ponudbo in s tem večjo konkurenčnost.

Občina Šoštanj je zaradi razgibanosti terena in raznolikosti pokrajine, krasne narave zelo primerna za kolesarjenje. Pomembna je mesta in primestna kolesarska povezava, ki naj bi se prepredala celotno občino. Seveda pa je nujno, da se občina s kolesarskimi potmi poveže tudi z sosednjimi občinami. Kolesarske povezave naj bodo raznolike, namenjene različnim segmentov kolesarjev in sicer za dnevne kolesarje, gorske kolesarje, rekreativne kolesarje, kolesarske popotnike, kolesarske turiste.

OBSTOJEČE KOLESARSKÉ POVEZAVE

Obstoječa kolesarska pot poteka ob južnem delu Velenjskega in Družmirskega jezera, skozi Šoštanj do Topolšice oziroma proti Florjanu, čez Penk do Paške vasi.

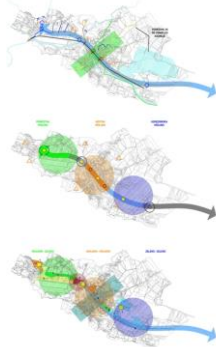
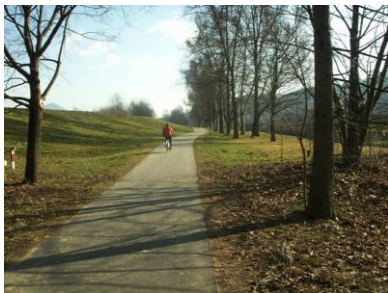
Kolesarska pot od vzhodne občinske meje do Pohrastnika

KS Šoštanj je kot nadaljevanje že izvedenega krajšega dela poti znotraj industrijskega območja naročila izdelavo projekta za povezovalno pot, ki naj bi bila zasnovana tako, da bo uporabna za kolesarje, rolarje in pešce ter za različne namembnost (rekreacija, varna pot v šolo,...). Celotna načrtovana pot upošteva navezave na obstoječe in načrtovano omrežje. Skladnost s prostorom in potrebami, v čim večji meri izkorišča obstoječe kolovoze, poti, ceste. Načrtovana je celovito a ponuja enostavne rešitve, ki jih je možno uresničevati postopno. Umestitev poti upošteva privlačne ambiente, zanimive poglede, prijetno okolje, zanimive cilje in z dopolnilni programi (počivališča, razgledišča, igrišča ipd.) prostoru dodaja nove vsebine. Trasa je v razdeljena na več območij: območje izvedenega dela poti v industrijskem območju (2003), območje ob jezeru (1. faza, 2006) ter nadaljevanje izvajanja skozi Šoštanj in območje Metleč do Pohrastnika z navezavo proti Topolšici, s čimer je Šaleška dolina povezana od vzhoda do zahoda.

Območje prve faze se nahaja v Šoštanju na robu eksploatacijskega območja Premogovnika Velenje in je namenjeno tudi za potrebe vzdrževanja njegovega južnega roba. Zasnova poti v tem območju pomeni umeščanje poti v območje, kjer je rekultivacija površin bila uspešno izvedena in je skozi čas nastala podoba (so)naravne krajine. Kvaliteten ekosistem, ki je v tem prostoru nastal, je potrebno ohranjati ali nadgrajevati, zato je nujno razumeti umeščanje kolesarske poti v ta prostor v prvi vrsti kot krajinski poseg in šele nato kot prometno ureditev. Zato se zasnova poti in spremljajočih ureditev prilagaja terenu in predvsem izkorišča obstoječe danosti prostora. Pot se začne na vzhodu tako, da se naveže na obstoječo kolesarsko pot in poteka po južnem robu eksploatacijskega območja.

Umeščena je v prostor med jezerom in železnico, na zahodni strani se naveže na obstoječi kolovoz, ki je povezan s Cankarjevo ulico, kjer se vključuje v obstoječe prometne ureditve. Na območju je veliko obstoječih dreves, ki se vsa ohranjajo in mestoma dopolnijo in sedem počivališč opremljenih s klopmi in koški.

(vir: <http://dkas.si/?id=5,17,280&author=38>, pridobljen 18. 5. 2016)

PREDVIDENE KOLESARSKÉ POVEZAVE

Zemljevid predstavlja že obstoječe povezave (prometnice in gozdne poti), ki jih kolesarji trenutno uporabljajo in naj bi se bodo na terenu označile z usmerjevalno signalizacijo oz. smerokazi. Gre za označitev obstoječih prometnih povezav, ki jih kolesarji že sedaj uporabljajo, na terenu in za izdelavo aplikacije. V občini Šoštanj bodo označene spodaj prikazane povezave:

- od jezera skozi mesto Šoštanj v smeri skozi Penk in mimo Topolšice, Lajš, Raven preko Gaberk v Velenje,
- krožna pot: Topolšica – Lom – Slamovski vrh,
- krožna pot: Florjan – Lepa njiva – Grebenšek – Žlebnik – Topolšica in
- krožna pot: Bele Vode – proti Smrekovcu ali proti Slemenu – Kavčnikov in Žlebnikova domačija.

Označene povezave se nadaljujejo tudi v vse sosednje občine, ki v projektu ravno tako sodelujejo. Cilj je, da se z označbami in aplikacijo predvsem za kolesarje turiste pokrije celotna SAŠA regija.

Mrežo kolesarskih povezav je treba razpresti po celotni Šaleški dolini in sosednjih občinah.

Regionalna kolesarska povezava R3

Trasa regionalne kolesarske povezave R3 trasa je predvidena poleg Šmartnega ob

Paki, Mozirja, Velenja tudi skozi občino Šoštanj; na zahodni strani je povezana s Šmartnim ob Paki, na vzhodu pa se nadaljuje v velenjsko občino. Kolesarska povezava bo potekala ob železniški progi skozi celotno mesto Šoštanj, v Pohrastniku pa se trasa usmeri na lokalno cesto skozi Penk in od tam naprej poveže s Šmartnim ob Paki.

TEMATSKÉ KOLESARSKÉ POTI

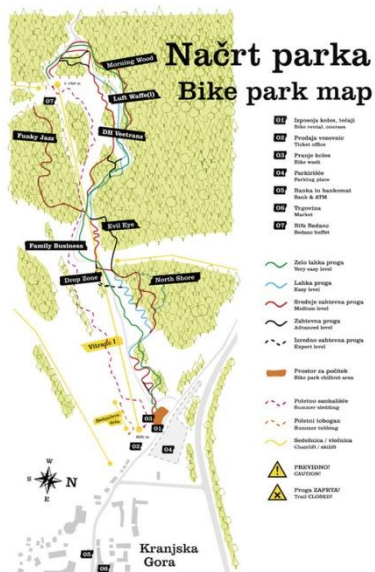
Priporočljivo je urediti kakšno tematsko kolesarsko pot, npr. po mejah občine. Po tej poti bi turisti in domačini odkrivali bogato zgodovino občine, kulturno in naravno dediščino, ... Na poti bi lahko opazovali raznolike živalske in rastlinske vrste, okušali domačo hrano in se naužili krasnih razgledov na okoliške hribe in doline. Primeren teren za tematsko pot predstavlja tudi Lom, Sleme.

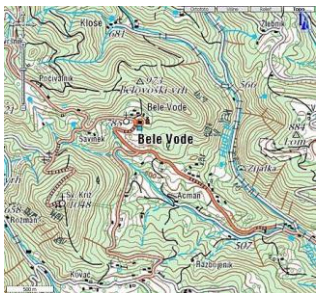

BIKE PARK

Pri snovanju kolesarskih poti je potrebno dati v ozir sicer manjši segment kolesarjev, a nič manj pomemben (predvsem discipline gorskega kolesarstva). Težava pri gorskem kolesarstvu je predvsem Uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju, ki preprečuje izvajanje raznovrstnih dejavnosti v naravnem okolju. Gorski kolesarji za svojo dejavnost zato uporabljajo eno- in večuporabniške poti. Enouporabniške poti so kolesarski poligoni, imenovani tudi bike parki. Večuporabniške poti so kolovozi, gozdne vlake, markirane in nemarkirane poti.

Pobočja Belih vod so zaradi razgibanega terena idealna za bike park. Uredilo bi se več kolesarskih poti in spustov za vse okuse in stopnje kolesarskega znanja. S tem bi na to območje privabili nov segment turistov.

KOLESARSKI TURIZEM

Kolesarski turizem predstavlja ekološko obliko turizma, saj ima minimalen vpliv na okolje. Kolesarski turist se uvršča v kategorijo nadpovprečnih potrošnikov. Ti turisti večinoma koristijo storitve lokalnih ponudnikov, kar predstavlja priložnost za razvoj podeželja.

Za kolesarski turizem je predpogoj ustrezna kolesarska infrastruktura. Poti morajo biti kolesarjem prijazne, varne, kakovostne in z ustrežno signalizacijo. Mreža kolesarskih poti mora biti prepletena po celotni občini, čim več poti naj bo povezanih v krožni tok. Poti se naj povezujejo s sosednjimi občinami. Ob poteh morajo biti počivališča opremljena s sedišči in enotnimi informacijskimi tablami, privlačnega dizajna. Počivališča morajo imeti tudi možnost primerne in varnega parkiranja koles.

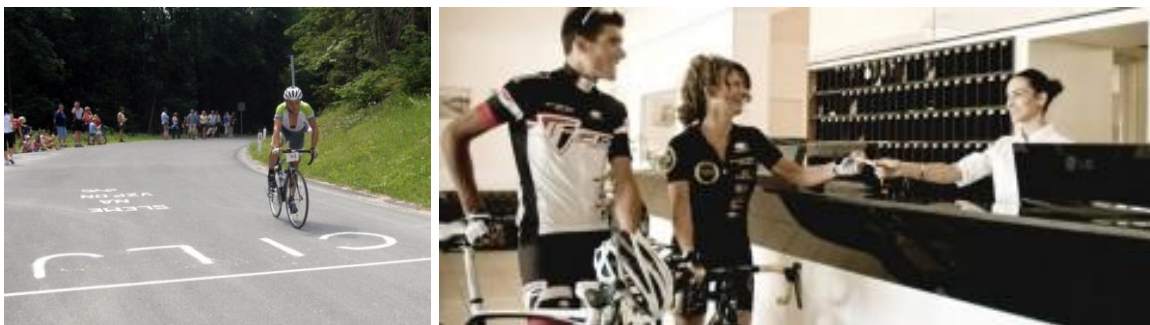
Kolesarjenje naj predstavlja doživetje, zato morajo poti voditi do/ob naravni in kulturni dediščini in lokalnih posebnostih. Kakšna pot naj bo tudi tematska kolesarska. Omogočeno naj bo tudi vodenje kolesarskih tur in izletov, s ponujenimi različnimi atraktivnimi paketi in seveda ponujeno možnostjo najema koles oz. njihovega servisa. Za kolesarske poti in izlete morajo biti izdelani kakovostni in primerni zemljevidi.

Vse informacije, ki zadevajo kolesarje bodo na voljo na vseh info točkah, prav tako pa bodo dostopne tudi na internetu (zemljevidi, opisi poti, namestitvene možnosti, najem/servis koles, ...).

Kolesarjem so zanimive tudi kolesarske prireditve. V občini in širše je najbolj poznan tradicionalni vzpon na Sleme, ki ga je potrebno še naprej ohranjati in narediti odmevnejšega. Zadnje čase so pri nas popularni tudi bike parki, ki so namenjeni tako profesionalnim kolesarjem kot začetnikom in družinam. Za izgradnjo je v občini zaradi razgibanega terena veliko ustreznih lokacij.

Poleg ustrezne kolesarske infrastrukture je potrebno omogočiti tudi namestitvene zmogljivosti prilagojene kolesarjem kot npr. bike hotel ali apartmaje oz. sobe pri zasebnikih s kvalitetno gostinsko ponudbo.

TOPOLŠICA

Opis lokacije

Topolšica je edino naselje občine, kjer je poudarjena vloga turizma. Prav tako pa je kraj poznan po bolnišnični dejavnosti.

Osnovni podatki občine, kraja, skupnosti

Topolšica meri 11,47 km² in ima 1.300 prebivalcev.

Prednosti slabosti lokacije

+

Legra

Raznolika zelena okolica

Blaga srednjegorska klima

Termalna voda/Terme Topolšica

Letališče

Naravne znamenitosti

Naravne danosti za aktivnosti v naravi

Ugodna klima za izvajanje aktivnosti v vseh letnih časih

-

Slaba cestna povezava s sosednjimi regijami

Slaba turistična infrastruktura (kolesarske poti, pešpoti)

Nepovezanost ponudnikov

Neatraktivna ponudba

Brez luksuznih nastanitev

Premalo raznolike in kakovostne gostinske ponudbe

Potenciali/smer širjena/dejavnosti

Topolšica prevzame vlogo liderja turizma v občini Šoštanj. Z zdraviliškim turizmom in atraktivno avtentično dodatno ponudbo, ki je vezana na zeleno zaledje s številnimi naravnimi in kulturnimi znamenitostmi, postane turistični center ne samo v občini Šoštanj pač pa tudi v celotni Šaleški dolini.

To se lahko doseže le tako, da se zagotovijo dobri pogoji za nadaljnji razvoj in da se povežejo vsi, ki na kakršni koli način prispevajo oz. bi lahko prispevali k turistični ponudbi (lokalno prebivalstvo, kmetje, poslovni subjekti, ...). Potrebno se je zavedati, da brez povezovanja ni moč narediti privlačne, bogate, atraktivne ponudbe.

KRAJ

Urediti je potrebno okolico kraja, saj mora gost že ob samem vstopu v Topolšico začutiti, da je prišel v zdraviliški kraj. Domačine se z različnimi subvencijami spodbudi, da si uredijo okolico, da ima kraj enako celostno podobo (enake rože, pokošena trata). V urbanističnem načrtu za naselje Topolšica je predvidena zasaditev drevoreda ob glavni cesti, od vstopa v naselje do parka v termah. S tem se oblikuje promenada, kateri se mora

podrediti cestni profil, križišča se spremenijo v krožišča. V kraju je potrebno izboljšati kulinarčno ponudbo, predvsem se je potrebno osredotočiti na domačo, avtentično hrano, ki pa se jo vseeno ponudi na modernejši način. V kraju je potrebno narediti postajališče za avtodome, saj ga na območju občine Šoštanj še ni. Povečati je potrebno tudi nastanitvene možnosti z novimi objekti oz. možnostmi bivanja (kamp, hoteli, apartmaji, ...). Za butično in ekskluzivno namestitev je primerno zaledje Topolšice in sicer Dražnikovo, glamping Mornova, nočitve na kmetiji Stropnik/Zabrdnik, turistična kmetija Pirnat. Prav tako se na tem mestu ustvarja naravna in glamurozna ponudba.

ZDRAVILIŠKI TURIZEM

TERME TOPOLŠICA

(Povzeto po spletni strani term)

Zaradi moči termalne vode so začeli ljudje prihajati v Topolšico že v 16. Stoletju. Toplice, takrat pod imenom Florjanove toplice, so 1838 odprli za javnost. Približno šestdeset let kasneje, ko so uredili termalni izvir tudi za zdravilne namene, so zgradili prve nastanitvene kapacitete za goste. Ob prelomu stoletja se je v Topolšici že pričelo strokovno vodeno fizikalno-dietno zdravilišče.

Termalna voda

Termalna voda (32 °C) je odlična za zdravljenje različnih obolenj:

- bolezni hrbtenice in sklepov,
  - stanj po poškodbah, postoperativnih stanj na gibalih,
  - bolezni dihal,
  - lažjih oblik kroničnih obolenj srca in ožilja.
-
- Oligomineralna hipoterma, "Ca – Mg – hidrogenkarbonat";
  - kationi (mg / kg): natrij 3.44, kalij 1.00, kalcij 61.4, magnezij 14.4, stroncij 0.52, Fe 0.01;
  - anioni (mg / kg): klorid 3.55, fluorid 0.01, jodid 0.01, nitrat 1.86, hidrogensulfid 0.39, sulfat 30.7, hidrogenkarbonat 223.00.

(<http://www.terme-topolsica.si/medicina/>, 8.3.2016)

Zdravilišču Topolšica izvajajo stacionarno zdraviliško zdravljenje po 45. členu Pravil zdravstvenega zavarovanja, ki ga na predlog specialista v izvidu in posebnega predloga izbranega osebnega zdravnika, odobri imenovani zdravnik.

Z medicinskimi sestrami izvajajo nego, s fizioterapevti in delovnimi terapevti pa zdraviliško rehabilitacijo, ki se deli na 4 tipe. Tip 1 - vnetne revmatske bolezni (seropozitivni in negativni revmatoidni artritis ter druge sistemske vezivno- tkivne bolezni), tip 2 - degenerativna obolenja (obraba hrbtenice, ramen, kolen, kolkov in drugih sklepov), tip 3 - stanje po poškodbah in operacijah na lokomotornem sistemu s prizadetostjo funkcije (stanje po vstavitvi kolčne ali kolenske proteze, stanje po popolnem ali delnem raztrganju Ahilove tetive, stanje po operativnem zdravljenju različnih zlomov, stanje po raztrganju kit ramenskih mišic – rotatorne manšete ali vezi kolenskega sklepa), tip 4 - nevrološke bolezni, poškodbe in bolezni osrednjega in perifernega živčnega sistema (stanje po možganski kapi, možganski krvavitvi, Parkinsonova bolezen, multipla skleroza ter druge progresivne živčno-mišične bolezni). Nudijo zdraviliško zdravljenje, estetske posege, preventivne preglede, jogo smeha, odpravljanje bolečin, ki jih povzročča čeljustni sklep, sprostitveni program, zdravljenje urinske inkontinence, terapijo s bioptronom, fiziatrične in ortopedske preglede, rehabilitacijo oseb z multiplo sklerozo, rehabilitacijo oseb s Parkinsonovo boleznijo, rehabilitacijo oseb s fibromialgijo in anmublantno fizioterapijo.

Wellness center Zala ima fitness center je povezan s kardiološkim centrom Term Topolšica in ponuja možnost izvajanja najsodobnejših fizikalnih testiranj, različne savne, lepotne tretmaje, masaže, ...

Vodne površine se razprostirajo na 1.760 m². Topli vrelni, bazen za otroke, masažne prhe, whirlpool so na voljo skozi celo leto, zunanji vodni park pa ob sončnih toplih dneh.

NAMESTITEV

Bivanje je možno v hotelu Vesna in Hotelu Mladika, oba imata 3 zvezdice ali v apartmajskem naselju Ocepkov gaj s štirimi zvezdicami. V sklopu hotelskega kompleksa Vesna se nahaja zunanji in notranji vodni park s termalno vodo, v hotelu so finske in infra savne, turške kopeli ter solarij. Hotelski restavracija premore 400 sedežev, seminarsko dvorano do 60 oseb in več manjših prostorov do 25 oseb.

Hotel Mladika lastno restavracijo, bazen z zdravilno termalno vodo in terapevtske prostore. V njem se nahaja Center obnovitvene rehabilitacije za obbolele za multiplo sklerozo. Ocepkov gaj sestavlja 27 sodobno opremljenih energijsko varčnih hiš, zgrajenih iz okolju prijaznih materialov. Od term Topolšica Spa so oddaljene 5 minut hoje.

Potrebno je povečati nastanitvene kapacitete, bodisi z izgradnjo novih hotelov, apartmajev, kampa, ... ali s prenovo starih, propadajočih stavb v nastanitvene objekte.

VIZIJA RAZVOJA

Zdraviliški turizem je v svetu v nenehnem vzponu in rasti. Je ena najstarejših in najbolj stabilnih oblik turizma. Pomembno je, da je ponudba inovativna, edinstvena in konkurenčna, da je drugačna kot v ostalih zdraviliščih, ki jih je že v tej precej majhni regiji sedem (Terme Dobrna, Terme Zreče, Thermana Laško, Rimske Terme, Rogaška Slatina in Terme Olimia in Terme Topolšica). Zato se je potrebno usmeriti v produkte z višjo dodano vrednostjo, kot so zdravstveni turizem, medicinski wellness in selfness. Za razvoj teh produktov ima Topolšica ogromne potencialne. Na tem področju zdravilišče že ima zamatke, vendar so produkti še neizoblikovani, neprepoznavni in neopredeljeni. Programsko se mora povezati tudi z Bolnišnico Topolšica, ki je v njeni neposredni bližini in katere poslanstvo je zdravljenje pljučnih bolezni.

ZDRAVSTVENI TURIZEM

Zdravstveni turizem je ena najstabilnejših oblik turizma, saj je zdravljenje nujna in objektivno določena potreba. Primarni motiv prihoda turista je zdravljenje z uporabo medicinskih storitev in na znanstvenih dokazih temelječih lokalnih naravnih zdravilnih faktorjev. Turisti v času potovanja ali počitnic opravijo še zdravstveni poseg ali pregled. Ključni produkti zdravstvenega turizma so rehabilitacija, specialistična diagnostika, lepotna in plastična kirurgija ter zobozdravstvene storitve. Zajema različne storitve kot so balneoterapija, fizioterapija, kinezioterapija, hidroterapija, talasoterapija, terapevtske masaže, ...

MEDICINSKI WELLNESS

Primarni motiv prihoda turista je preventiva, ki je medicinsko podprta in temelječa na lokalnih naravnih zdravilnih faktorjih - z znanstveno dokazanimi zdravilnimi učinki. Medicinski wellness je namenjen dobremu počutju telesa in duha ter zdravemu načinu življenja. Povezuje klasične zdravstvene storitve z wellnessom. Pomembno je ohranjanje in krepitev zdravja, individualno medicinsko svetovanje na podlagi predhodnega pregleda s sodobnimi medicinskimi diagnostičnimi metodami in oskrba. Medicinski wellness zajema tudi storitve komplementarne medicine kot so terapevtske masaže, limfna drenaža, fango, talasoterapija, balneoterapija, kinezioterapija, hidroterapija, fizioterapija ter razstrupljanje, anti-stres terapije, pomlajevanje, hujšanje, vegetarijansko in makrobiotično prehrano, razne lepotne tretmaje, masažne kopeli, jogo, pilates, tai či, savne, fitnes, kolesarjenje, pohodništvo...

SELFNESS

Primarni motiv prihoda turista je dolgoročna skrb za ravnovesje telesa duha in uma, ki temelji na lokalnih naravnih zdravilnih faktorjih. Selfness je novi trend na področju holističnega zdravljenja. Je nadgradnja wellnessa, saj se v primerjavi z njim poleg dobrega počutja posameznika, ponuja tudi njegovo osebno izpopolnitev. Ključne storitve selfnessa so sprostitve, samoizpopolnitev, samozdravljenje, spreminjanje slabih navad, gibanje, spanje, prehrana, terapije, spiritualne in holistične aktivnosti.

BOLNIŠNICA TOPOLŠICA

Poslanstvo bolnišnice je zdravljenje pljučnih bolezni za območje celjske, koroške regije in širše ter specialistična dejavnost iz interne medicine za specialistično za Savinsko-šaleško območje. Zaradi potreb prebivalstva posebno skrb namenjajo zdravstveni negi in rehabilitaciji kroničnih pljučnih in srčnih bolnikov. Na pljučnem oddelku zdravijo akutne, kronične bolezni in tuberkulozo, obravnavajo bolnike s KOPB in izvajajo njihovo rehabilitacijo ter izvajajo šolo astme. Na internem oddelku ugotavljajo in zdravijo notranje bolezni. Njihovo delo temelji na diagnostiki in terapiji srčno žilnih bolezni, bolezni prebavil ter sladkorne bolezni. Izvajajo post infarktno rehabilitacijo. Na enoti intenzivne terapije zdravijo bolnike z najtežimi oblikami bolezni. Z namestitvijo bolnika na negovalnem oddelku zagotovijo kontinuiteto oskrbe bolnika od bolnišnice v domače okolje oziroma drugo ustanovo. Izvajajo tudi vrsto specialističnih ambulantnih dejavnosti (urgentna in sprejemna ambulanta, internistična triažna ambulanta, pulmološka ambulanta, alergološka ambulanta, gastroenterološka ambulanta, kardiološka ambulanta, ambulanta za srčno popuščanje, ambulanta za antikoagulantno zdravljenje, diabetološka ambulanta, ambulanta za diabetično stopalo, funkcionalna ambulanta, endoskopski center. Fizioterapija je organizirana kot samostojna enota. Imajo biokemični in mikrobiološki laboratorij in opravljajo tudi rentgentsko diagnostiko. Poleg bolnišnične dejavnosti se ukvarjajo tudi z gospodarsko dejavnostjo in sicer pripravo in dostavo hrane ter oskrbo s perilom.

Bolnišnica bi morala preko različnih programov tesneje sodelovati z zdraviliščem. Stara uprava bolnice ima potencial, da se jo obnovi in nadgradi z novimi vsebinami, npr. gostinsko ponudbo. Diploma Urška Delopst v navezavi s TIC v kopališki stavbi. Kino dvorano je potrebno obnoviti in razmisliti o reorganizaciji programov, ki oskrbujejo bolnico.

CENTER STAREJŠIH ZIMZELEN

V 70. in 80. letih prejšnjega stoletja je bil kraj, kjer danes stoji Zimzelen, namenjen družabnemu prostoru s športnimi igrišči za krajane Topolšice. Center se nahaja v Dolini meseca v Topolšici, v neposredni bližini Term Topolšica. Zimzelen je namenjen ljudem, starejšim od 65 let, kot dom četrte generacije. V njem lahko biva 157 stanovalcev v skupno 107 sobah, od katerih je 57 sob enoposteljnih in 50 dvoposteljnih.

KONGRESNI TURIZEM

Kongresni turizem je eden ključnih turističnih produktov Slovenije. Povišuje stopnjo zasedenosti zunaj glavne sezone in privablja goste iz višjega dohodkovnega razreda. V Termah Topolšica je že manjši konferenčni center; s poslovnimi prostori, dvorana za seminarje, kongrese, sestanke. Konferenčna dvorana sprejme 100 ljudi, sejna pa 30. Vsi konferenčni prostori imajo dnevno svetlobo in vso potrebno tehnično opremo. Kongresni turizem je potrebno še bolj razvijati, saj je zelo pomemben v času, ko v termah ni sezone. Terme Topolšica imajo prednost priprave konference saj nudijo tudi namestitvene možnosti. Hoteli s konferenčnimi zmogljivostmi so praviloma višjih kategorij, zato so tudi storitve na višji ravni.

NARAVNA DEDIŠČINA

Naravna dediščina, je v Topolšici bogata. Na tem območju so drevesa lokalnega pomena, vrsta jam državnega pomena, najbolj znana med njimi je Mornova zijalka, tu izvira Toplica, Lom, Mesečeva dolina, ... Največji naravni potencial Topolšice so jame. Mornova zijalka, ki je bila odkrita leta 1935, toda le na kratko objavljena. Pripada mlajšemu paleolitiku. Vhod v jamo je 8 x 10 m velika odprtina, ki se nadaljuje v 43 m dolgo jamo z 8 m stropom. V jami živi več vrst pajkov in netopirji. Znana je tudi legenda o žal ženah, ki so živele v Mornovi zijalki. Zanimive jame v občini je potrebno med seboj smiselno povezati in nuditi vodene ogledne. Nudijo naj se tudi doživljajski ogledi jam, ki so težje dostopne, z jamarsko opremo. Izvir Toplice se uredi kot zunanji kneipp park iz naravnih materialov.

Primeri dobre prakse

VAL di SOLE, San Bernardo, Italija

V mestu San Bernardo, se na robu gozda na 550 kvadratnih metrov razprostira kneipp center. Park sestavlja majhno jezero, potok s pomirjajočo vodo v kombinaciji z naravnimi materiali (prodniki, trava, les in lubje). Predstavlja kraj za sprostitvev in posvetitev časa sebi –selfness.

KULTURNA DEDIŠČINA

Stavbe kulturnega pomena na žalost propadajo in so potrebne temeljite obnove. To so stara uprava dvakrat, vila Breda, kirurgija, smrečina, stara kopališka stavba.

V Topolšici je tudi preprosta podružnična cerkev Sv. Jakoba, v zasnovi verjetno iz 16. stol., ki pa je v baroku in okrog 1830 doživela temeljite prezidave. Cerkevna oprema je iz 19. stol.

Ob koncu II. svetovne vojne so v Topolšici, 9. maja 1945 Alexander Loehl, poveljnik skupine armad E in poveljnik za jugovzhod, tukaj podpisal listino o vdaji svojih enot - brezpogojno kapitulacijo nemških oboroženih sil za jugovzhodno Evropo. V spomin na ta dogodek je na ogled spominska soba, ki je odprta vsak dan brez predhodne najave.

ZDRAVILIŠKI PARK

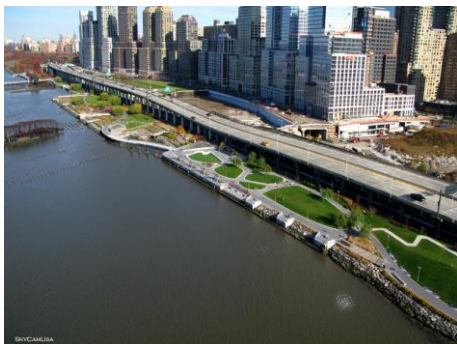

Zdraviliški park predstavlja center kraja. Park je potrebno urediti in ga nadgraditi z dodatnimi vsebinami. Ob Toplico se umesti kolesarsko-sprehajalno pot, ki je hkrati muzej zdraviliškega turizma na prostem. Ob poti so paviljoni. Vsak paviljon ima svojo vsebino, ki je obiskovalcem predstavljena na interaktivni način, doživljanje vsebine skozi vsa čutila. Vstop bo omejen s posebno kartico. Ob poti je tudi pot iz naravnih materialov po kateri se lahko obiskovalci bosu sprehodijo in na ta

način izvajajo refleksno masažo stopal. Prav tako je izviru Toplice dati pomen in ga osmisliti z vsebino. Primerno bi bilo narediti kneipp park iz naravnih materialov za izvajanje selfnessa.

Primeri dobre prakse

RIVERSIDE PARK - HUDSON RIVER, New York City, ZDA

PLANOTA LOM

Nad zdraviliščem je strmo sončno pobočje Lom, tako imenovani balkon Topolšice. Na podlagi raziskave podjetja Erico Velenje je bilo ugotovljeno, da je tu doma kar 456 vrst metuljev (v Sloveniji je okoli 3200 vrst) in Lomu pravijo tudi pobočje metuljev. Naokrog letajo alpske vrste, ki imajo tukaj najnižjo točko najdišča v Sloveniji, posebnost so tudi toploljubne vrste, ki sicer živijo le na Krasu in Primorskem. Razlog za takšno pestrost vrst je velika razgibanost terena in posebna mikroklima, ki je povezana s termalnim izvirov vode. Metulje se da ogledati po Metuljevi poti. To je tematska pot z naslovom »Za metulji na potep«. Začetek vseh poti je pri Termah Topolšica, najkrajša je dolga od 5,6 km, srednje dolga 7,4 km in najdaljša 12,6 km. Opremljena je z informativnimi tablamami (Uvodna, Svetlobna vaba, Razvoj metulja, Ogroženost metulja, Velikosti metuljev, Čutila metuljev, Biodiverziteteta metuljev, Znanilci pomladi, Dnevni metulji, Nočni metulji, Prehrana metuljev), smerokazi, dvema svetlobnima vabama in metuljem všečnimi rastlinami.

Pot je lepo zasnovana, vendar je potrebna njena nadgradnja, da postane doživetje. Uredi se opazovanje metuljev, podnevi/ ponoči in sicer na določenem mestu, najboljše ob velikem termitnjaku, ki bo privabljal tudi ostale žuželke. Ob termitnjaku se uredi velika pisana greda z rastlinami, ki privabljajo najrazličnejše žuželke. Izda se metuljev dnevnik, v katerega lahko obiskovalci poti beležijo opažene metulje in je hkrati vodnik po vrstah.

DEGRADIRANE STAVBE

Stavb, ki so potrebne prenove je v Topolšici kar nekaj. S svojim propadanjem kazijo podobo kraja. S prenovo in novimi, svežimi vsebinami bodo spet privlačne tako za domačine kot za turiste.

INFRASTRUKTURA

Javni prevoz je potrebno urediti v povezavi z železnico in letališčem, ki kljub vsem potencialom še nista dovolj izkoriščena. V Topolšici so pešpoti, ki pa so zgolj le to, manjka jim atraktivna vsebina, doživetja. Vključiti je potrebno še mrežo kolesarskih poti.

Leta 2014 je Šoštanj dobil avtomatizirani sistem brezplačne izposoje mestnih koles imenovan BICY. Sistem je kompatibilen s sosodnjim velenjskim, kar pomeni, da si lahko uporabniki kolo sposodijo v

Šoštanju in ga vrnejo v Velenju ter obratno. Na območju Šoštanja so 4 postaje in sicer v Tresimirjevem parku, v Kajuhovem parku, Metlečah in Topolšici s skupno 20 kolesi. BICY kartico se lahko dobi na Občini Šoštanj, v Vili Mayer in v Muzeju usnjarstva v času uradnih ur. Uporabnik lahko kolo brezplačno uporablja 14 ur na teden.

TIC

V Topolšici, liderju destinacije in centru turizma v občini, je potrebno lociran kvaliteten turistično informativni center. Tu se zadržuje tudi največ turistov. Turistično informativni center mora biti zasnovan kot prostor, kjer turisti posedijo, načrtujejo svoj prosti čas, se družijo in dobijo čisto vse potrebne informacije na enem mestu. TIC predstavlja točko iz katere vodijo poti do ostale dodatne ponudbe, aktivnosti, dogodivščin, raziskovanj, izletov idr... Tukaj naj bi imeli turisti tudi možnost nakupa lokalnih dobrot, pridelkov, izdelkov, spominkov. Že sam obisk prostora in ponudba bi morala gostu predstavljati prijetno doživetje. To je prvi vtis o kraju in občini.

Predvidena je postavitev novega objekta Metuljeva hiša iz naravnih, lokalnih materialov ali preureditev stare kopališke stavbe.

LETALIŠČE LAJŠE

Lega Letališča

Letališče Šoštanj se nahaja 2 km severno od mesta Šoštanj. Leži v ozki dolini, katero obdajajo griči pokriti s smrekovim gozdom in večjim grmičevjem. V oddaljenosti 500 m vzhodno od letališča poteka cesta Šoštanj – Zavodnje – Črna. Najbolj karakterističen je 230 m visok dimnik TE Šoštanj, ki je zadnjih 50 m obarvan z rdečo in belo barvo. Od dimnika je v smeri sever v oddaljenosti 2,3 km letališče Šoštanj. Naravne meje letališča: letališče je pravokotne oblike obdano z gričevjem. Gričevje poteka vzporedno z VPS na E in W strani, oddaljeno od VPS na E strani 1 km (greben) in na W strani 700 m (greben). Ob cesti Šoštanj – Zavodnje – Črna, ki je oddaljena cca. 500 m E od VPS se nahaja naselje Lajše. Na severni strani letališča v oddaljenosti 1,3 km se nahaja večje poraščeno hribovje katerega višina se strmo vzpenja kjer teren v naravi strmo narašča.

Tehnični podatki o Letališču

Letališče Šoštanj ima osnovno asfaltno stezo velikosti 700 x 18 m, ki se razteza v geografski smeri 150°- 330°. Naravni pogoji in ureditev letališča omogočajo njegovo uporabo za letala generalne aviacije, ultra lahka letala in lahka oz. manjša poslovna letala (do skupne teže 5.700 kg), kot tudi za vse vrste helikopterjev podnevi pri VFR pogojih. Delovna in klicna frekvenca letališča Šoštanj je 128.30 Mhz,. Geografska smer VPS je: za pristajanje 330° za VPS 33, za poletanje 150° za VPS 15 . Geografske koordinate in nadmorske višine značilnih točk na VPS: referenčna točka (sredina VPS): 46° 24' 00" N 15° 04' 40" E nadmorska višina : 380 m (1247 ft) Magnetna deklinacija znaša: 2,5°E; (glej veljavno letalsko Jeppesen karto). Referenčna temperatura (dolgoletno povprečje najvišjih dnevnih temperatur za mesec julij): +19,4°C.

Tehnični podatki o manevrskih površinah za gibanje letal (movement area)

Vzletno pristajalna steza (RWY) je asfaltna, dolžine 700 m in širine 18 m. Manevriranje motornih letal se vrši po asfaltni VPS, stezi za voženje in travnatem delu poleg asfaltna VPS steze, saj so travnate površine ustrezno utrjene in izravnane. V primeru večjih padavin ali večje količine dežja se manevriranje izvaja izključno na asfaltnem delu VPS ali na delu steze za voženje.

Na površinah letališča Šoštanj se na severnem delu VPS (od praga steze 15 v smeri proti severu) nahaja vozna steza z imenom Y. Gre za taxiway vozno stezo namenjeno za vožnjo z motornimi propellerskimi zrakoplovi zaradi dostopa do letališča s severne strani do območja letališča, nadaljnjo vožnjo do VPS steze in do preostalih objektov na letališču. Dolžina vozne steze znaša cca. 200m in poteka od praga VPS v smeri proti severu, na travnatih površinah, ki so ustrezno utrjene in označene. Namenjena je dostopu zrakoplovom, ki so parkirani (hangerirani) v objektu na skrajnem severnem delu letališča.

Parkiranje in privez letal se vrši na severni strani asfaltna steze za voženje ob hangarju na označenem delu (na nasprotni strani črpalke za gorivo, ki je na južni strani).

Prostor za pristajanje helikopterjev je na VPS stezi (na stičišču VPS steze oz. nasproti steze za voženje) ali na južni strani asfaltna steze za voženje in zahodno ob travnati VPS.

Na letališču ni padalskega kroga.

(vir: <http://www.saleskiaeroklub.si>, pridobljen 11.3. 2016)

Zračni transport ima za vsako območje velik ekonomski in strateški pomen. Prednosti zračnega prevoza je predvsem njegova hitrost, slabost pa cena prevoza, onesnaževanje zraka, obremenjenost s hrupom, ... Povezanost letalskega prevoza in turizma omogoča, da turistično povpraševanje oblikuje novo ponudbo, hkrati pa letalska linija omogoča razvoj turistične destinacije. Transport predstavlja izkustveni del turističnega potovanja in doživetje. Letališče v Lajšah lahko služi za prihod turistov na destinacijo, kot izhodišče za prevoz na drugo destinacijo ali izlete, nudi možnost panoramskih poletov, ... Možnost športnega in jadralnega letenja, padalstva, zmajarstva.

POLET Z LETALOM V WELNNES ZA 2 OSEBI

Doživite lepote panoramskega poleta nad Koroško – Šaleško pokrajino in pristankom na letališču Šoštanj, kjer vas čaka prevoz do najsodobnejšega Wellnessa v Topolščici. Preživite nekaj nepozabnih uric v VIP Wellnesu, nakar vas osvežene na letališču Šoštanj ponovno čaka privatno letalo za še en čudovit polet in prelet do našega vzletišča v Libeličah. V nekaj uricah boste izkusili nepozabno doživetje, ki se vam bo za vedno vtisnilo v spomin.

(Vir: <http://www.aviofun.com/panoramski-poleti/>, pridobljen 11. 3. 2016)

ŠPORT IN REKREACIJA

Ob starem gasilskem domu se zgradi nov športni center. Obstoječe sprehajalne in kolesarske poti se nadgradijo s privlačnimi vsebinami, da postanejo dogodivščine. Napravijo se tudi nove povezave z okoliškimi kraji. Ob Toplici se uredi kolesarsko-sprehajalna pot, ki deluje po principu muzeja na prostem. Letališče v Lajšah nudi možnost za športno in jadralno letalstvo, padalstvo, zmajarstvo, ... V termah Topolšica je možnost plavanja v zunanjem in notranjem bazenu, v zimskem času je možnost teka na smučeh in sankanja. Predvidijo se tudi površine za golf.

PREDSTAVITEV PROBLEMA

ZALEDJE

Opis lokacije

Zaledje zajema vsa naselja v občini razen Šoštanja in Topolšice. Ta naselja so: Bele vode, Florjan, Gaberke, Lajše, Lokovica, Ravne, Skorno, Šentvid pri Zavodnju, in Zavodnje.

Osnovni podatki občine, kraja, skupnosti

BELE VODE

Razloženo hribovsko naselje s samotnimi kmetijami sestavljajo zaselki: Bele Vode, Kloše, Zaloka/ Mačkin kot, Gornji konc, Punčkov in Visočki Vrh. Grape in soteske so ustvarili potok Ljubija, Hudi potok, Bela voda in Štajerska Kramarica. Bele vode so prepoznane predvsem po božji poti na Sv. Križu. Na nadmorski višini 1054 metrov, stojita kar dve cerkvi, posvečeni Sv. Križu. Prežihov Voranc je napisal potopis o tem z naslovom Od Kotelj do Belih Vod. V vasi se nahaja župnijska cerkev Sv. Andreja. Tod čez vodi tudi Pot kurirjev in vezistov. O kraju kroži vrsta legend, najbolj znana pa je legenda o žal ženah.

FLORJAN

Florjan je razloženo naselje v Šentflorjanskem grabnu ob potoku Šentflorjanščini, s samotnimi kmetijami po hribovju nad njim ter zaselkom Pohrastnik. Na strmi pečini, nad potokom Šentflorjanščica, so v 12. stoletju zgradili grad Kacenštajn, ki pa je že od 15. stoletja ruševina. Na tem mestu so kasneje pozidali podružnično cerkev sv. Florjana. V Florjanu je od leta 2005 urejeno plezališče, na naravni steni na vznožju hriba Rnek. Stena je široka več kot 100 m in ponuja veliko možnosti za nove plezalne smeri. Do zdaj je opremljenih 15 plezalnih smeri s težavnostjo četrte stopnje po UIAA in več.

GABERKE

Gaberke so gručasto naselje, skozi katerega teče potok Velunja. Središče vasi je ob srednjem toku Velunje, na pobočjih se nahajajo razložene kmetije. Del naselja ob spodnjem toku Velunje se je moral umakniti zaradi izkopavanja premoga. Zaradi ugrezanja tal so preselili 33 domačij. V Velunjskem grabnu so včasih kopali svinčevo in cinkovo rudo.

V Gaberkah stoji cerkev sv. Urha (Ulrika) in Marije. Turistična kmetija Apat nudi prenočišča in gostinsko ponudbo. Prav tako domačo slovensko hrano ponuja tudi gostišče Križnik. Skozi Gaberke poteka Gozdna učna pot. Ob poti se nahaja pet različnih vrst iglavcev in preko 25 različnih vrst listnatih dreves ter grmov.

LAJŠE

Lajše so zaselek v Topolšici. Znane so predvsem po športnem letališču, ki je zelo pomembno za to območje, vendar premalo izkoriščeno.

LOKOVICA

Razloženo naselje na prisojnih pobočjih gričevja južno od Šoštanja. Na senčnih legah proti Velikemu Vrhu se nahajajo samotne kmetije, osojne lege so porasle z iglastimi gozdovi. Po dolini teče Lokoviški potok. V dolini je precej mokrotnih travnikov, prisojne lega pa so porasle s sadovnjaki in vinogradi. V Lokovici so imeli pred 2. svetovno vojno vinograde številni Šoštanjčani in Družmirčani.

V kraju imajo domačo ljubiteljsko pivovarno Loko - domačija Pr' Krajnk.

RAVNE

Razložena vas leži na terasah nekdanjega plioceanskega jezera. Ozke gorice se dvigajo v hribe, ki imajo podolgovata slemena na katerih so večje kmetije našle svoj prostor. Naselje sestavljajo zaselki Pristava, Zgornje in Spodnje Ravne, Ves, del Lajš ter samotne kmetije. V dolini Klančnice je nastalo novo naselje. V Ravnah se nahaja čudovit dvorec Gutenbuchel s baročnim parkom. Na strmi, delno skalnati vzpetini so ohranjene razvaline gradu Forhtenek, ki se prvič omenja leta 1317. Gostinsko ponudbo nudi gostišče pod Klancem. Pri Habetih gojijo gobe. V kraju se nahaja cerkev Sv. Duh. vsako leto prikažejo oglarjenje.

SKORNO

Razloženo naselje na zakraseli planoti, ki se strmo spušča v dolino Šentflorjanščice in Pake. Del naselja se nahaja tudi v dolini reke Pake. Skorno sestavljajo zaselki Skorno, Penk ter Šentflorjan. V Penku so nekdanj kopali svinčevo in cinkovo rudo, v notranjosti zakrasele planote so tudi številne kraške jame, od katerih je najbolj znana Rotovnikova jama. Kljub temu da jamo štejemo med manjše, so tu razvite vse glavne oblike kapnikov: stalagmiti in stalaktiti, cevčice, zavese, kapniški steber ter aragonitnega ježka-posebna igličasta oblika kristalizacije apnenca, ki je v Sloveniji dokaj redka. Na vrhu planote stoji cerkev sv. Antona, v kraju pa stoji šoštanjska župnijska sv. Mihaela.

ŠENTVID PRI ZAVODNJU

Na razvodju med rekami Savinjo in Pako na jugu ter Mežo in Mislinjo na severu, leži hribovsko naselje z redkimi samotnimi kmetijami. Kraj je poznan po prevalu Sleme, kjer se cesta Šoštanj-Črna prevesi s Štajerskega na Koroško. Na prisojni jasi, na severovzhodni strani vrha Sleme (1167 m) v slemenu, ki povezuje Uršljo goro s Smrekovcem, je planinska postojanka Andrejev dom. Od tod vodijo planinske poti proti Uršlji gori, Naravskih ledinah, Smrekovcu, Goltem, ... V Šentvidu pri Zavodnju je pri Žlebnikovi domačiji, 22. februarja 1944, padel znan slovenski pesnik Karel Destovnik – Kajuh. Stara cerkev sv. Vida je bila 1945 požgana, na njenem mestu pa so kasneje postavili nadomestno kapelo. Tod mimo poteka Pot kurirjev in vezistov.

ZAVODNJE

Razloženo hribovsko naselje v severozahodnem delu Šaleške doline. Zgostitveno jedro je okoli cerkve sv. Petra, podružnične osnovne šole in kulturnega doma, drugače pa prevladujejo samotne kmetije. H kraju spada zaselek Vrhe. Nad cerkvijo so razvaline gradu Žamberg iz 13. stoletja. Glavna značilnost gradu je sistem treh obrambnih jarkov z okopi, kar morda kaže na veliko večjo starost objekta. Ob vaškem pokopališču je kapelica z nagrobnimi ploščami družine Vošnjak, ki so v 18. stoletju ustanovili tovarno usnja v Šoštanju. V kraju stoji Kavčnikova domačija in več drugih pomembnih etnoloških spomenikov. Kavčnikova domačija je izjemen muzej ljudske arhitekture na prostem in predstavlja biser kmečke arhitekture na Slovenskem. Je najjužnejša ohranjena alpska dimnica v evropskem prostoru. Osrednji prostor stanovanjske hiše je

preko 400 let stara dimnica z odprtim ognjiščem za kuhanje in ogrevanje. Tu se je rodil tudi znan slovenski kipar Ivan Napotnik (1888-1960).

Prednosti slabosti lokacije

+

Legra

Raznolika zelena okolica

Blaga srednjegorska klima

Letališče

Naravne znamenitosti

Naravne danosti za aktivnosti v naravi

Ugodna klima za izvajanje aktivnosti v vseh letnih časih

-

Slaba cestna povezava s sosednjimi regijami

Slaba turistična infrastruktura (kolesarske poti, pešpoti)

Nepovezanost ponudnikov

Neatraktivna ponudba

Brez luksuznih nastanitev

Premalo raznolike in kakovostne gostinske ponudbe

Potenciali/smer širjenja/dejavnosti

Dandanes turiste vse bolj privlači pristna arhitektura. Zaradi hitrega tempa življenja, si gosti na dopustu želijo miru, tišine, prijaznosti, udobja. Butični hoteli v zelenem zaledju nudijo prav to, saj zagotavljajo potrebno intimnost, mir in počitek ter ponujajo edinstvene, naravnemu okolju in gostu prilagojene storitve, ki temeljijo na udobju. Tudi odnos med osebjem hotela in gosti je zelo osebjen. Ti hoteli se bolje prilagodijo krajini saj so navadno zasnovani tako, da se arhitekturno zlijejo z okoljem ali celo poudarijo njegove posebnosti. So v harmoniji z okolico, saj zaradi majhnosti omogočajo večje varovanje narave. Gradbeni materiali so zato naravni, prevladuje les in sicer tako kot konstrukcijski material in kot obloga interierja in eksterierja. Les deluje toplo in predstavlja domačnost in prav to je tisto kar privablja turiste, ki si želijo pristnosti.

Butični hotel Torre Moravola Boutique, Montone, Italija

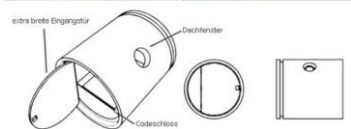

Na območju zaledja se nahaja kup propadajočih stanovanjskih in gospodarskih objektov, ki predstavljajo velik potencial za obnovo, saj sodobne turiste vedno bolj privlači umirjeno življenje, v objemu narave, kot so ga nekdanj živeli njihovi predniki.

V sodobnih usmeritvah trajnostnega urejanja prostora in naselij je poleg varstva, oživljanja in prenavljanja posebej vredne in zavarovane stavbne dediščine poudarjen tudi poseben odnos do vseh podedovanih identitet grajenih struktur, ki so pomembne kot sestavni deli naselij ali sooblikujejo podobo kulturnih krajin. Razvojna prenova te dediščine ima gospodarsko in ekološko prednost pred graditvijo novega; je bolj smotrna v porabi prostora, sredstev in energije, ter zato tudi manj obremenjuje okolje. Celovito varstvo stavbne dediščine je izhodiščna prvina ustvarjanje boljše kakovosti življenja. (Deu 2004, 7)

Kot lahko pravilna prenova ohrani avtentičnost stare stavbe tudi ob njeni spremenjeni funkciji, lahko napačna uniči pristnost stavbe. Prenove teh objektov morajo biti premišljene in skladne z okoliškimi zgradbami ter obnovljene z lokalnimi materiali (les, kamen).

Zaledje nudi možnost tudi za postavitev začasnih bivališč in zatočišč, ki predstavljajo pristen stik z naravo, brez tehnoloških dobrin. Takšni objekti navadno niso narejeni točno za določen kraj, vendar pa lahko, kjer so skladno umeščeni v okolje, poudarijo posebnosti krajine in predstavljajo ekskluzivno ponudbo. Bivanje v takšnih enotah predstavlja prvovrstno in nevsakdanje doživetje.

TURIZEM NA KMETIJAH

turizem na kmetiji - dopolnilna dejavnost z namenom na majhnih kmetijah zagotoviti dodatni zaslužek, polno zaposliti delovno silo, omogočiti porabo tržnih viškov v domačem okolju, popestriti turistično ponudbo, gostom omogočiti letovanje v neokrnjeni naravi. (vir: <http://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/slovarji/geografski/iskalnik?iztocnica=turizem#v>, pridobljen 8.8.2016)

Turistična dejavnost na kmetiji je v Sloveniji opredeljena kot dopolnilna dejavnost na kmetiji. Gre za eno zahtevnejših dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, ki jo opredeljujeta Zakon o kmetijstvu in Zakon o gostinstvu. Podzakonski predpisi določajo minimalne tehnične pogoje in minimalni obseg storitev za opravljanje turistične dejavnosti na kmetiji, pogoje glede kategorizacije turističnih kmetij z nastanitvijo, sanitarno zdravstvene pogoje za prostore, opremo, naprave in osebe in veterinarsko sanitarne pogoje za proizvodnjo živil živalskega izvora. Pogosto se za kmetije, ki se ukvarjajo s turistično dejavnostjo, uporablja napačen izraz kmečki turizem. Pravilno poimenovanje kmetije, ki se ukvarja s turizmom, je turistična kmetija.

Kmetija, ki se usmerja v turistično dejavnost, mora biti urejena, zagotavljati mora dovolj surovin za ponudbo domače hrane in pijače in imeti dovolj delovne sile. Za turizem naj se odloči cela družina, ki živi na kmetiji. Pred odločitvijo naj zbere čim več informacij,

se seznanj s predpisanimi pogoji, obišče katero že uveljavljenih turističnih kmetij in poišče pomoč strokovnjakov.

(vir: <http://www.turisticnekmetije.si/pogoji-za-opravljanje-turisticne-dejavnosti-na-kmetiji>, pridobljen 8.8.2016)

Zadnja leta se trend masovnega turizma obrača nazaj k bolj individualnemu počitnikovanju. Turistične kmetije s številnimi možnostmi doživetij in sprostitve v naravi, pristnostjo in gostoljubnostjo ter kakovostno kulinarično ponudbo, ki temelji na doma pridelani hrani, vabijo na podeželje. Preživljanje časa na turistični kmetiji in okušanje domače hrane predstavlja prav posebno doživetje. Na kmetiji se lahko opravlja več dopolnilnih dejavnosti, ena od njih je lahko tudi turizem. Poznanih je več vrst turističnih kmetij in sicer nastanitvene kmetije, izletniške kmetije, vinotoči in osmice, planšarske turistične kmetije. Veliko je še ostalih neizkoriščenih potencialov, ki jih nudi podeželsko okolje, kot npr. predelava primarnih kmetijskih pridelkov, gozdnih sadežev in zelišč ter lesa, prodaja kmetijskih pridelkov in izdelkov iz kmetij, oživljanje tradicije domače obrti, ... Turizem na kmetiji nudi kmetijam dodaten zaslužek in razvojne priložnosti, hkrati pa prispeva tudi k izboljšanju lokalne ekonomije. Zaradi visokih investicijskih stroškov, negotovega dobička in povpraševanja, pomanjkanja znanj in še vedno konkurenčne ponudbe masovnega turizma, se kmetije težka odločajo za to dopolnilno dejavnost (na območju občine Šoštanj je registrirana le ena turistična kmetija-Apat). Zato je potrebno vzpostaviti dolgoročno finančno in tehnično pomoč in spodbujati kmetije s subvencijami.

KMETIJA Z NASTANITVIJO

Za nastanitev lahko kmetija ponuja sobe, stanovanje ali apartma, skupna ležišča, prostor za kampiranje, lahko pa tudi druge oblike prenočevanja, npr. senik, čebelnjak in podobno. Svoje storitve ponuja v obliki nočitev z zajtrkom, celodnevne oskrbe na osnovi polpenziona ali polnega penziona in v primeru ponudbe apartmajev v obliki najema apartmaja.

Na kmetiji je mogoče urediti prostor za kampiranje, ki gostom nudi prostore za postavitev avtodomov, šotorov, počitniških prikolic in hišic ter osebnih avtomobilov ali pa nastanitev v že postavljenih šotorih, počitniških prikolicah in hišicah. Pri nastanitvi v apartmaju ali prostoru za kampiranje lahko kmetija nudi oskrbo z lastnimi pridelki.

Za prenočevanje lahko na kmetiji uredimo skupna ležišča. Možnosti za to obstajajo na neizrabljenih podstrešjih in v drugih prostorih obstoječih turističnih kmetij in so primerna za sprejem skupin otrok, tabornikov, planincev ...

(vir: <http://www.turisticnekmetije.si/pogoji-za-opravljanje-turisticne-dejavnosti-na-kmetiji>, pridobljen 8.8.2016)

IZLETNIŠKA TURISTIČNA KMETIJA

Ponuja hrano in pijačo, ne nudi pa prenočišč. Izletniška kmetija lahko nudi jedi iz domačega okolja, doma pridelane in predelane pijače, napitke, ustekleničeno in mineralno vodo. Pristojni organ samoupravne lokalne skupnosti lahko dovoli kmetu, da nudi tudi kupljeno pijačo.

VINOTOČ IN OSMICA

Gre za dve obliki strežbe in prodaje lastnega vina in drugih doma pridelanih alkoholnih in brezalkoholnih pijač. Medtem ko lahko v vinotoču prodajajo in strežejo hrano in pijačo čez vse leto, seveda dokler imajo svojo lastno pijačo, pa so osmice lahko odprte največ dvakrat na leto do deset dni. Osmice izhajajo še iz časa Marije Terezije in so razširjene predvsem na Primorskem. Zakonski predpisi določajo, da lahko vinotoč nudi hladne prigrizke, domač kruh in domače pecivo ter lastno vino, druge alkoholne in brezalkoholne pijače, mineralno in ustekleničeno vodo ter kavo. Osmice lahko poleg naštetega ponujajo tudi tri krajevno značilne tople jedi.

OBDELAVA OBMOČJA S PREDVIDENIM PROGRAMOM

Predlogi investicije

Občina s pomočjo nepovratnih sredstev, odškodnin zaradi degradiranega in onesnaženega okolja in zasebnimi investitorji realizira zastavljene plane dorečene na osnovi strategije nadaljnjega razvoja.

Opis možnosti prostora

Sam prostor narekuje razvoj območja razdeljen na tri območja: Šoštanj, Topolšica in zaledje z specifičnimi lastnostmi, ki so bistvene za nadaljnji razvoj. Prikazano v nadaljevanju.

Opis možnosti, ki so manj ali sploh niso primerne za širjenje na obravnavanem območju,

Možnosti povezovanja s sosednjimi občinami

Ena pglavitnih možnosti za kvaliteten razvoj je povezovanje z okoljem tako na regionalnem kot tudi širšem nivoju. Najpomembnejše je sodelovanje s sosednjo mestno občino Velenje, s katero ima občina Šoštanj skupno najbolj izrazito območje jezer, kjer je nujno potrebno sodelovanje pri obnovi degradiranega območja, kjer občina Šoštanj zaradi še vedno aktivnega pogrezanja počasneje ureja objezersko okolico. S skupnim razvojem bo prostor dobil primerno vsebino. Prav tako je povezovanje pomembno na ostalih nivojih. Občina Šoštanj ima turistične kapacitete, ki omogočajo nastanitve. Velenje z okolico pa nudi dodatne vsebine, ki turista na lokaciji lahko zadržijo dlje časa.

Obravnava letnega koledarja

Dogodki, ki se čez leto odvijajo tako v Šoštanju, Topolšici in zaledju, so pomembni dejavniki, ki lahko tudi turistu ponudijo kvaliteto doživetje. Potrebno je dodatno obveščanje in predstavitev posameznih dogodkov na širšem nivoju, ki ne bodo namenjeni samo lokalnemu prebivalstvu.

Podrobna analiza posameznih predlogov z upoštevanjem letnega koledarja značilnosti območja

- Turistična dejavnost
- Rekreacija
- Šport in rekreacija
- Kultura in kulturna dediščina
- Naravne znamenitosti
- Dogodki
- Zabava
- Ostalo

Predlog in smernice nadaljnjega razvoja

- Pregled obstoječih kapacitet
- Potencial rasti obiska in kapacitet
- Smernice za širitev

Dejavnost

Dnevne kapacitete

Nočitve

Hotelske

apartmaji

Turistične kmetije

Kampiranje

Zasebne sobe

Drugo (planinski dom...)

KULTURNA DEDIŠČINA

> objekti vpisani v register kulturne dediščine kot spomeniki lokalnega pomena

NESNOVNA KULTURNA DEDIŠČINA

> karnevalsko mesto
> sejmi
> običaji
> tradicija

CENTER MESTA

> Marijin trg je potrebno revitalizirati ter oživiti > z nadgradnjo vsebin

TRŽNICA

> druženje ljudi
> določeno mesto stojnica/kiosk, kjer se prodajajo visoko kvalitetni izdelki domačih pridelovalcev in izdelovalcev, ki so združeni pod enotno blagovno znamko.
> spremljevalni program
> zelenjenja

TIC

> je podružnica TIC-a Topošiča.
> najprimernejša lokacija je stara benčinska postaja v Šoštanju, saj je
> opazna, obstoječa infrastruktura

ŠPORT in REKREACIJA

> izboljšati in razširiti obstoječo infrastrukturo

> bogato strokovno znanje energetike iz preteklosti, sedanjosti in prihodnosti
> industrijski turizem
> industrijski turizem že Muzej usnarstva in Termoelektrarna Šoštanj
> degradiran prostor je potrebno revitalizirati z novimi, atraktivnimi vsebinami in obnovo opučenih industrijskih objektov
> muzeja energetike

TERMOELEKTRARNA ŠOŠTANJ

> TEŠ danes največja elektrarna v slovenskem elektroenergetskem sistemu, tako po letni proizvedeni količini električne energije, kakor tudi po inštalirani moči.

POTOPLIENE VASI

> zgodba potopljenih krajev in ljudi, ki so se morali zaradi izkopavanja premoga preseliti

DRUŽMIRSKO JEZERO

> Družmirsko jezero s povprečno globino 24 m velja za najgloblje jezero v Sloveniji (72,8m-2003)

DEGRADIRAN PROSTOR

> degradirana območja Šoštanja je najprej potrebno revitalizirati

MUZEJ ENERGETIKE
Muzej energetike bo prikazoval pridobivanje obnovljive vire, fosilna goriva, trgovanje, prenos, dobavo in uporabo energije, nove in prihajajoče tehnologije virov energije...

PRIMERI DOBRE PRAKSE

Revitalizacija industrijskih objektov;

Zechte Zollverein, Nemčija

Leta 1996 so zaprti območje premagovnikov črnega premoga in koksarne, Zechte Zollverein v Porurju. Pri prenovi so želeli doseči dvoje in sicer varovanje in predstavitev dediščine ter trženje kulture, umetnosti in dediščine s poudarkom na razvoju oblikovalskega centra, ki ga je sprojektiral Norman Foster (muzej sodobnega oblikovanja in šola za oblikovanje in management). Na območju koksarne so postavili solarno elektrarno. Območje je bilo leta 2001 vpisano tudi na Unescov seznam svetovne kulturne dediščine in bilo razglašeno za najboljši prireditveni prostor v Nemčiji. Hkrati pa je tu zaposlitev dobilo kar okoli tisoč ljudi.

Duisburg Landschaftspark, Duisburg

V projektu krajinskega parka Duisburg-Nord so leta 1994 uspešno obnovili zastarano zemljišče in hkrati ohranili zelene površine in vegetacijo. Organizacijsko je park neposredno vključen v del občinske uprave. Na okoli 200 ha površin so revitalizirali objekte in jim dali nove vsebine, speljali raziskovalne poti, park namenili športnim dejavnostim, v opuščeni plinohramu uredili največji evropski umeten potapljaški center, betonske stene bivših skladišč železove rude pa preuredili v plezalne stene. Na tem območju je tudi več prizorišč za koncerte, kongrese...

DEGRADIRAN PROSTOR

> je del naselja oziroma območje zunaj naselja, v katerem so znanjske tehnične, prostorske oblikovalske, bivalne, gospodarske, socialne, kulturne in ekološke razmere do starja neuporabnosti in je prenova za oživitvev nujna

> je območje zunaj naselja, na katerem je zaradi človekove dejavnosti ali opustitve te-te prišlo do degradacije in je njegova sanacija nujna

> degradirana območja Šoštanja je najprej potrebno revitalizirati
> lastnike propadajočih stavb spodbujati k obnovi s finančnimi mehanizmi
> opuščene industrijske objekte obnoviti in in v njih umesti nove privlačne vsebine
> s pravilno prenovo do novih, privlačnih, edinstvenih, zanimivih prostorov, ki doprinesejo k atraktivnosti kraja
> oblikovati se površine za raznorazne športe, adrenalinske parke, notranja plezališča, igrišča
> kulinarika je lahko na tem območju nevsakdanja kot posebna izkušnja -molekularna kuhinja

> degradiran prostor je potrebno revitalizirati z novimi, atraktivnimi vsebinami in obnovo opučenih industrijskih objektov

ŠOŠTANJ - ENERGETSKO SREDIŠČE DEGRADIRAN PROSTOR

AreaFiftyOne Skate Park, Eindhoven

Skate park je lociran v staro Philipsovo tovararno v Eindhovenu. Zgrajen je bil leta 2006 in obsega 10 000 m² zunanjih in notranjih površin. Konstruiran je skoraj v celoti iz lokalnega lesa. Je eden največjih tovrstnih parkov v Evropi.

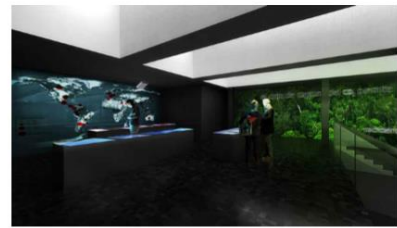
Usine, Stockholm, Švedsko

2000 m² veliko staro tovarno klobas v osrčju Stockholma so obsežno prenovili v moderno francosko restavracijo z minimalistično oblikovanim interierjem. Obsega restavracijo, bar, kavarno, recepcijo in konferenčne prostore.

PRIMERI DOBRE PRAKSE

National Energy Museum, Spain : MINE

TERMoeLEKTRARNA ŠOŠTANJ

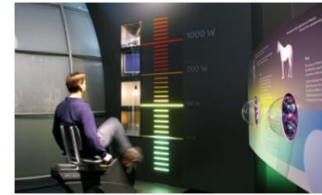
- > gradnja elektrarne se je pričela leta 1947
- > TEŠ danes največja elektrarna v slovenskem elektroenergetskem sistemu, tako po letni proizvedeni količini električne energije, kakor tudi po inštalirani moči.
- > dnevi odprtih vrat, vsak prvi četrtek v mesecu
- > za potrebe turizma bi morale predstaviti elektrarne potekati vsak dan in za vse starostne skupine. (obsežnejši program, od zgodovine elektrarne, njene sedanjosti in prihodnosti, delovanje elektrarne > smotno interaktivno urediti del elektrarne prav za ta namen, dokler se ne bi zgradil muzej energetike v bližini elektrarne)
- > sistematično je potrebno opraviati stereotip o onesnaženosti zraka
- > termoelektrarna je kot velik krivec za razvrednoteno in degradirano okolje dolžna pomagati pri izboljšanju kvalitete bivanja > aktivno vlogo naj bi z donatorskimi in sponzorskimi sredstvi ohranjali tudi pri razvoju lokalnega okolja in z njimi podpirali projekte in aktivnosti v športu, kulturi, znanosti in umetnosti (trenutno temu ni tako)

**ŠOŠTANJ - ENERGETSKO SREDIŠČE
MUZEJ ENERGETIKE**

MUZEJ ENERGETIKE

Muzej energetike bo prikazoval pridobivanje (obnovljive vire, fosilna goriva), trgovanje, prenos, dobavo in uporabo energije, nove in prihajajoče tehnologije virov energije, ... Glede na obseg in vsebino bo prvi taksen v Sloveniji, Šoštanj kot energetsko mesto pa predstavlja najboljšo možno lokacijo zanj.

ENERGY TECHNOLOGY - HOW MUCH ENERGY DOES MAN NEED?
GERMAN MUSEUM

POTENCIALI

- > urejena okolica kraja> vtiš o zdravilnem kraju
- > subvencije za domačine za ureditev okolice
- > drevored (promenada)
- > izboljšati kulinarčno ponudbo (domača, avtentična hrana na moderen način)
- > postajališče za avtodome
- > povečanje nastanitvenih možnosti z novimi objekti oz. možnostmi bivanja (kemp, hoteli, apartmaji, ...)
- > butična in ekskluzivna namestitve >zaledje Topolšice in sicer Dražnikovo, glamping Momova, nočitve na kmetiji Štrupnik/Zabranik, turistična kmetija Pinač > na tem mestu ustvarja naravna in glamurozna ponudba

- + Lega
- Raznolika zelena okolica
- Blaga srednjegorska klima
- Termalna voda/Terme Topolšica
- Letališče
- Naravne znamenitosti
- Naravne danosti za aktivnosti v naravi
- Ugodna klima za izvajanje aktivnosti v vseh letnih časih

TIC

> Metuljeva hiša

- > prostor, kjer turisti posedijo, načrtujejo svoj prosti čas, se družijo in dobijo čisto vse potrebne informacije na enem mestu.
- > točka iz katere vodijo poti do ostale dodatne ponudbe, aktivnosti, dogodivščin, raziskovanj, izletov idr...
- > možnost nakupa lokalnih dobrot, pridelkov, izdelkov, spominkov...
- > obisk prostora in ponudba bi morala gostu predstavljati prijetno doživetje
- > prvi vtis o kraju in občini

LETALIŠČE LAJŠE

> pomembno za turizem

**TOPOLŠICA
turistični center**

KONGRESNI TURIZEM

ZDRAVILIŠČE > TERME TOPOLŠICA

> termalna voda

ZDRAVSTVENI TURIZEM

MEDICINSKI WELLNESS

SELFNESS

BOLNIŠNICA TOPOLŠICA

> zdravljenje pljučnih bolezni

ZDRAVILIŠKI PARK

> predstavlja center kraja

PLANOTA LOM

> balkon Topolšice

KULTURNA DEDIŠČINA

> propadajoče stavbe

NARAVNA DEDIŠČINA

> vrsta jam državnega pomena (Momova zijalka), drevesa lokalnega pomena, Izvir Toplice, Lom, Mesečeva dolina....

URBANISTIČNI NAČRT TOPOLŠICE

CENTER STAREJŠIH ZIMZELEN

> dom četirte generacije

PRIMERI DOBRE PRAKSE

GOZDNI SELFNESS, CERKLJANSKO

KNEIPP CENTER, VAL DI SOLE

MINDFULNESS GARDEN, HOTEL EDEN, RHEINFELDEN

VIZIJA RAZVOJA

> v svetu v nenehnem vzponu in rasti
 > ena najstarejših in najbolj stabilnih oblik turizma, > inovativna, edinstvena in konkurenčna ponudba, drugačna kot v ostalih zdraviliščih
 > produkti z višjo dodano vrednostjo, kot so zdravstveni turizem, medicinski wellness in selfness
 > Topolšica ima ogromne potencialne
 > programsko se mora povezati tudi z Bolnišnico Topolšica

TOPOLŠICA- TURISTIČNO SREDIŠČE
ZDRAVILIŠKI TURIZEM

ZDRAVILIŠKI PARK

> center kraja
 > potrebno ga je urediti in ga nadgraditi z dodatnimi vsebinami
 > ob Toplico se umesti kolesarsko-sprehajalno pot, ki je hkrati muzej zdraviliškega turizma na prostem
 > ob poti so paviljoni - vsak paviljon ima svojo vsebino, ki je obiskovalcem predstavljena na interaktivni način, doživljanje vsebine skozi vsa čutila(vstop bo omejen s posebno kartico)
 > ob poti je tudi pot iz naravnih materialov > refleksna masaža stopal.
 > osmisli izvir Toplice > kneipp park iz naravnih materialov za izvajanje selfnessa

ZDRAVILIŠČE > TERME TOPOLŠICA

> termalna voda

ZDRAVSTVENI TURIZEM

> ena najstabilnejših oblik turizma, saj je zdravljenje nujna in objektivno določena potreba
 > primarni motiv prihoda turistov: zdravljenje z uporabo medicinskih storitev in na znanstvenih dokazih temelječih lokalnih naravnih zdravilnih faktorjev
 > turisti v času potovanja ali počitnic opravijo še zdravstveni poseg ali pregled
 > ključni produkti zdravstvenega turizma: rehabilitacija, specialistična diagnostika, lepotna in plastična kirurgija ter zobozdravstvene storitve
 > storitve: balneoterapija, fizioterapija, kinezioterapija, hidrotterapija, talasoterapija, terapevtske masaže, ...

MEDICINSKI WELLNESS

> primarni motiv prihoda turista je preventiva, ki je medicinsko podprta in temelječa na lokalnih naravnih zdravilnih faktorjih - z znanstveno dokazanimi zdravilnimi učinki
 > namenjen dobremu počutju telesa in duha ter zdravemu načinu življenja
 > povezuje klasične zdravstvene storitve z wellnessom
 > pomembno: ohranjanje in krepitev zdravja, individualno medicinsko svetovanje na podlagi predhodnega pregleda s sodobnimi medicinskimi diagnostičnimi metodami in oskrba
 > storitve komplementarne medicine: terapevtske masaže, limfna drenaža, fango, talasoterapija, balneoterapija, kinezioterapija, hidrotterapija, fizioterapija ter razstrupljanje, anti- stres terapije, pomlajevanje, hujšanje, vegetarijansko in makrobiotično prehrano, razne lepotne tretmaje, masažne kopeli, joga, pilates, tai čí, savne, fitness, kolesarjenje, pohodništvo...

SELFNESS

> primarni motiv prihoda turista: dolgoročna skrb za ravnovesje telesa duha in uma, ki temelji na lokalnih naravnih zdravilnih faktorjih
 > nov trend na področju holističnega zdravljenja
 > nadgradnja wellnessa, ponuja osebno izpopolnitev posameznika
 > ključne storitve: sprostitve, samozpopolnitev, samozdravljenje, spreminjanje slabih navad, gibanje, spanje, prehrana, terapije, spiritualne in holistične aktivnosti.

ZAČANA BIVALIŠČA, ZATOČIŠČA

> pristen stik z naravo, brez tehnoloških dobrin
 > niso narejeni točno za določen kraj
 > predstavljajo ekskluzivno ponudbo
 > prvovrstno in nevsakdanje doživetje.

PRIMERI DOBRE PRAKSE

Spanje v betonski cevi, Das Park Hotel, Ottensheim, Avstrija

Drevesni šotori

Bivanje v krošnjah, Vače, Slovenija

PRIMERI DOBRE PRAKSE

Prenova gorenjskega skednja, Bohinj, Slovenija

BUTIČNI HOTELI

> turiste privlači pristna arhitektura > gosti si želijo miru, tišine, prijaznosti, udobja
 > hoteli v zelenem zaledju zagotavljajo potrebno intimiteto, mir in počitek ter ponujajo edinstvene, naravnemu okolju in gostu prilagajene storitve, ki temeljijo na udobju
 > odnos med osebjem hotela in gosti je zelo osebno
 > hoteli se bolje prilagodijo krajini, se arhitekturno zlijejo z okoljem ali celo poudarjajo njegove posebnosti, so v harmoniji z okolico, saj zaradi majhnosti omogočajo večje varovanje narave
 > naravni gradbeni materiali: prevladuje les in sicer tako kot konstrukcijski material in kot obloga interierja in eksterierja (les deluje toplo in predstavlja domačnost)

ZALEDJE
namestitve možnosti

PRENOVE

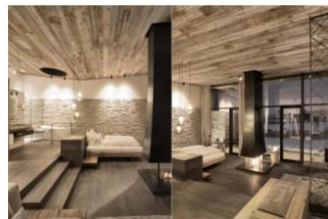
> kup propadajočih stanovanjskih in gospodarskih objektov
 > turiste vedno bolj privlači umirjeno življenje, v objemu narave, kot so ga nekaj živeli njihovi predniki
 > v sodobnih usmeritvah trajnostnega urejanja prostora in naselij je poleg varstva, ožvljanja in prenavljanja posebej vredne in zavarovane stavbne dediščine poudarjen tudi poseben odnos do vseh podedovanih identitet grajenih struktur
 > razvojna prenova te dediščine ima gospodarsko in ekološko prednost pred graditvijo novega; je bolj smatna v porabi prostora, sredstev in energije, ter zato tudi manj obremenjuje okolje
 > kot lahko pravilna prenova ohrani avtentičnost stare stavbe tudi ob njeni spremenjeni funkciji, lahko napačna uniči pristnost stavbe
 > prenove teh objektov morajo biti premišljene in skladne z okoliškimi zgradbami ter obnovljene z lokalnimi materiali (les, kamen).

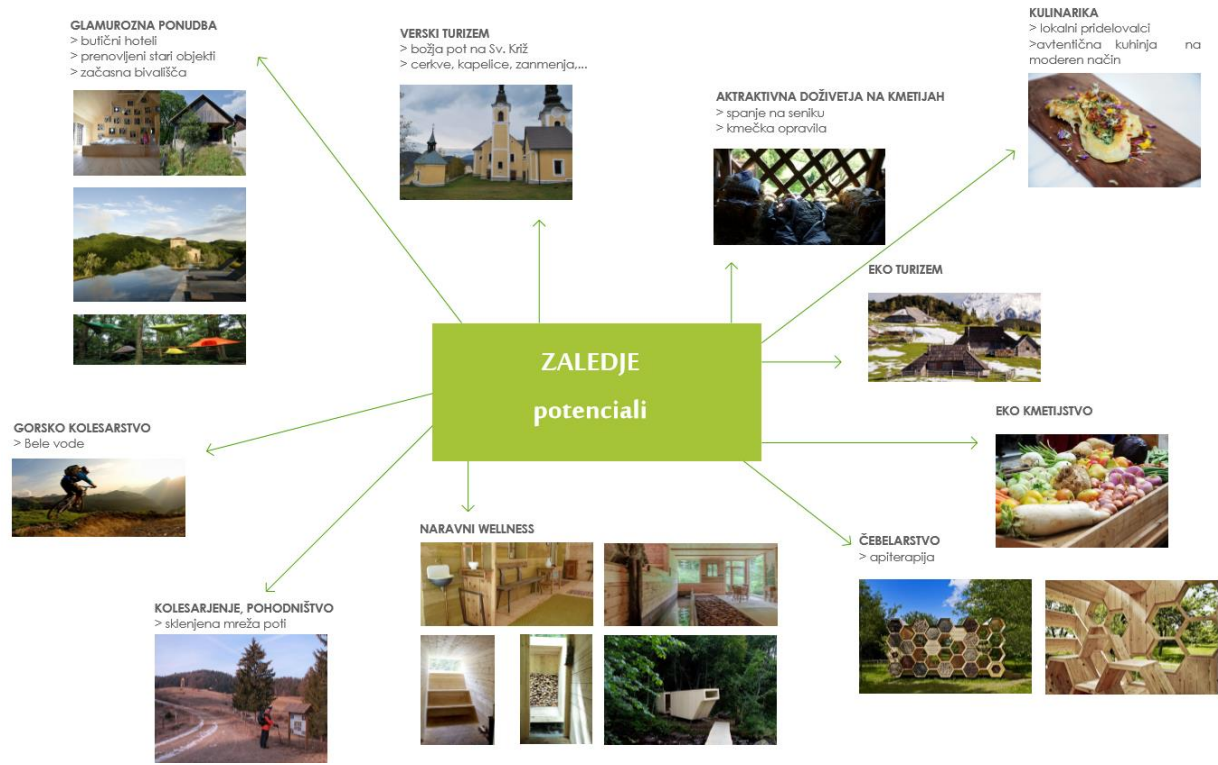
PRIMERI DOBRE PRAKSE

Butični hotel Torre Maravola Boutique, Montone, Italija

Wiesergut Hotel, Hintertglemm, Avstrija

SAMOOSKRBA

Energija

Trenutno je del samooskrbe z energijo samo termoelektrarna, ki nudi odpadno vodo za ogrevanje lokalnega prebivalstva. Največji potencial samooskrbe z energijo je termalna voda, ki jo je možno nadaljnje izkoristiti za razvoj trajnostnega oskrbovanja z energijo na samooskrbnem nivoju.

Hrana

Slovenija je povsem na repu Evropske Unije po obdelovalnih in kmetijskih površinah, saj imamo 8,8 % obdelovalnih in 24,3 % kmetijskih površin (EU povprečje 27,4 % obdelovalnih, 45 % kmetijskih). Smo pa pri vrhu zavržene hrane saj se v Evropski Uniji se v povprečju zavrže 123 kg hrane, pri nas 72 kg letno na prebivalca.

Z višjim deležem doma pridelane hrane država pridobiva na konkurenčnosti, neodvisnosti in varnosti, pa tudi kvaliteti življenja in razvoju tako mest kot podeželja.

Popolne samooskrbe ne moremo doseči, kljub temu pa je potrebno čim bolj izkoristiti dane danosti. Zelo slabo smo samooskrbni z zelenjavo in sicer 38 %, bolj samooskrbni smo z mesom 81%. Samooskrba pri jajcih je okoli 95 %, pri mleku pa okoli 113 %. V funkcijo pridelave hrane je potrebno vrniti tudi veliko zemljišč, ki se intenzivno zaraščajo. Izmed več kot 60 tisoč kmetij je v Sloveniji resnih tržnih pridelovalcev le okoli 7 tisoč, ostali navadno s prodajo pridelkov niti ne pokrijejo stroškov pridelave. Zato je nujno preoblikovanje slovenskega kmetijstva v progresivno, razvojno naravnano panogo.

Lokalna pridelava hrane ima za potrošnike in družbo mnogo dodanih vrednosti. Z vidika razvoja družbe prinaša lokalna pridelava in predelava hrane več dodanih vrednosti, in sicer:

- ohranjanje (pridelava in predelava hrane v Sloveniji zaposluje 90.700 ljudi) in odpiranje novih kvalitetnih delovnih mest (dvig samooskrbe za 1 % v Sloveniji spodbudi 800 do 1000 novih delovnih mest),
- zmanjševanje potreb države po socialnih transferjih za brezposelne in najrevnejše,
- povečana potrošnja repromateriala za pridelavo in s tem več zbranega DDV-ja za državo,
- pospeševanje gospodarske rasti, dvig kupne moči prebivalstva in intenzivnejša potrošnja,
- ohranjanje poseljenosti podeželja in vzdrževane krajine, kar spodbuja tudi razvoj drugih panog, predvsem turizma, kratke prehranske verige imajo nižji ogljični odtis.

(vir: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:3nS4rAtiXLAJ:www.program-podezelja.si/images/SPLETNA_STRAN_PRIP_NOVA/Slideshow/3_Slo_podezelski_parlament/NA%25C5%25A0E_JE_NAJBOLJ%25C5%25A0E.docx+&cd=1&hl=sl&ct=clnk&gl=si, pridobljen 8.8.2016)

Zaradi slabe stopnje samooskrbe se je Slovenija usmerila v lokalno pridelavo hrane, skrajšanje transportnih poti in s tem tudi večjo kakovost hrane. Samooskrba in lokalna pridelava z vidika razvoja države zagotavljata delovna mesta, ruralno poseljenost, ohranjanje kulturne krajine ter neodvisnost od drugih držav. Pogoj za večjo samooskrbo pa je dovolj velik obseg kakovostnih zemljišč. Ohranjanje teh, ob hkratnem razvoju drugih sektorjev, pa narekuje zelo premišljeno načrtovanje rabe prostora, ki temelji predvsem na naravnih danostih. Gre torej za preseganje v preteklih desetletjih ustaljenih praks.

(B. Vrščaj, G. Senegačnik 2015, 8)

Smisel samooskrbe, lokalne preskrbe in razvoja podeželja je tudi v pravičnejši porazdelitvi prihodkov: prihodki se porazdelijo na lokalni/regionalni ravni na več deležnikov (pridelovalci, predelovalci, organizatorji, trgovci ...), namesto da se dobički koncentrirajo v vrhovih domačih ali tujih trgovskih verig in posrednikov.

(vir: http://www.delo.si/revolt/samopreskrba_in_ekologija/samooskrba-s-hrano.html, pridobljen: 14. 3. 2016)

PRIMERI DOBRE PRAKSE

Lokalna samooskrba pomaga pri trajnostnem razvoju okolja

Tržnica okusov na Vikendu odprtih vrat v Kamniku.

Lokalna samooskrba je v osrčju večine ponudnikov, ki sodelujejo na vikendih odprtih vrat območja Srce Slovenije. Med ponudniki so številne ekološke in zeliščne kmetije. Lokalno samooskrbo so še posebej poudarili na nedavnem Vikendu odprtih vrat v Šmartnem pri Litiji, med drugim tudi tako, da so lokalni ponudniki ves vikend stregli domače zeliščne čaje in seznanjali obiskovalce z njihovimi sestavinami, kot so bezeg, rman, kopriva, ognjič in trpotec.

Srce Slovenije je ime za geografsko območje, ki v obliki srca povezuje deset občin: Dol pri Ljubljani, Ivančno Gorico, Kamnik, Litijo, Lukovico, Mengeš, Moravče, Radeče, Šentrupert in Šmartno pri Litiji. Blagovna znamka povezuje pobude, izdelke, dogodke, projekte in ljudi. Lokalni pospeševalni Center za razvoj Litija se je pred tremi leti preimenoval v Razvojni center Srca Slovenije, blagovna znamka Srce Slovenije pa podjetništvo prepleta s turizmom in trajnostnim razvojem okolja.

»Srce Slovenije pomeni cilj na zemljevidu, kamor se obiskovalci lahko odpravijo po lokalnih turističnih točkah, kjer jih bo pričakala mreža različnih ponudnikov, znamenitosti, prijaznih ljudi in prireditev,« pravi Aleksandra Gradišek, direktorica Razvojnega centra Srca Slovenije. V občinah organizirajo vikende odprtih vrat v sodelovanju z lokalnimi turističnimi organizacijami in ponudniki.

Razvojni center Srca Slovenije se je internacionaliziral, partnerstvo obsega 33 držav s 198 partnerji. Povezujejo se v slovenske in evropske partnerske mreže, kar jim omogoča pridobivanje dodatnih evropskih finančnih sredstev. Pomagali so pri ustanovitvi več kot tisoč podjetij in izvedli več kot 4.700 podjetniških svetovanj. Cilja delovanja sta oblikovanje skupnih zgodb in promocija za razvoj turizma. Ponudniki v lokalnem okolju dobijo s tem možnost, da razvijajo svoje dejavnosti, jih promovirajo in prodajajo.

Koordinirajo tudi mrežo lokalne samooskrbe s hrano, Mrežo turističnih ponudnikov, Mrežo podjetnikov in rokodelcev, Mrežo vrtcev in šol ter Mrežo skupnosti. Pri samooskrbi s hrano deset let sodelujejo z zadrugo za razvoj podeželja Jarina. Na temeljih lokalne samooskrbe s hrano so razvili tudi mrežo do karavaninga prijaznih kmetij.

»Javnim ustanovam smo dobavili 276 ton lokalne hrane, v minulem šolskem letu 38 ton domačega sadja in zelenjave. Vključenih je več kot 200 lokalnih pridelovalcev hrane, ki oskrbujejo več kot 70 šol in vrtcev,« pravi Aleksandra Gradišek, direktorica Razvojnega centra Srca Slovenije.

(vir: <http://oe.finance.si/8847149/Lokalna-samooskrba-pomaga-pri-trajnostnem-razvoju-okolja?metered=yes&sid=451236616>, pridobljen: 8.8.2016)

Delovne kapacitete

S samooskrbo se poveča tudi možnost zaposlitve in opravljanjem dela v lokalnem prostoru. S tem se tudi prihodki porazdelijo na lokalni regionalni ravni.

ANALIZA PREDLOGOV

Opis predlaganih investicij s stroškovno oceno

Grafični prikaz predloga investicije

Ekonomska analiza predlaganih ukrepov

Predlog časovne izvedbe ukrepov za obdobje 15 let

Najprej je potrebno ustanoviti organizacijo za vodenje turistične destinacije, ki bo pospeševala in tržila turizem, povezovala turistične subjekte, razvijala turistične produkte, nadzorovala, povezovala in nadgrajevala ponudbo, pridobivala finančna sredstva, povezovala društva v občini idr. ... Vodilna ekipa organizacije mora biti strogo nepristranska in nadzorovana s strani občine, ki ji tudi omogoča delovanje. Sestavlja jo ekipa strokovnjakov različnih področij. Turizmu mora zagotoviti dobre pogoje za nadaljnji razvoj in povezati vse, ki na kakršni koli način prispevajo oz. bi lahko prispevali k turistični ponudbi (lokalno prebivalstvo, kmetje, poslovni subjekti, ...). Organizacija sodeluje z Zavodom za turizem Šaleške doline. Namen zavoda je sistematično doseganje kakovostne in celovite turistične ponudbe ter spodbujanje in promocija razvoja trajnostnega turizma v Šaleški dolini. Skupaj usklajujejo programe ter se povezujejo. Tako bosta Šoštanj in Velenje, vsak s svojimi potenciali, oblikovala celostno zgodbo turizma Šaleške doline.

_ukrep se začne izvajati takoj in traja celotni čas.

Nato se izoblikuje močno blagovno znamko destinacije na kateri bo temeljil ves nadaljnji razvoj. Pri njeni izgradnji morajo sodelovati notranje interesne skupine, ki imajo sposobnosti za njeno oblikovanje, razvijanje, nadgrajevanje.

Predlog za ime blagovne znamke je Skrivnosti zemlje, saj najboljše zaobjame živo in neživo naravo občine Šoštanj in predstavlja njene lepote in potencialne.

Oblikovati je treba zgodbo in iz nje izluščiti privlačen slogan, izdelati atraktivno ter prepoznavno celotno grafično podobo znamke. Vsa promocija in komunikacije, ki se bodo izvajale morajo biti v skladu z oblikovano celotno grafično podobo turistične destinacije. To podobo bi morali uporabljati vsi turistični subjekti destinacije, označevala in združevala bo vse visoko kakovostne pridelke, izdelke in storitve z območja destinacije. Tovrstni izdelki bodo na voljo v turističnih objektih, turistično-informacijskih centrih, gostinskih lokalih, sprva na območju destinacije, nato regije, potem bi prodajo razširili po celi Sloveniji (ali širše>doprinese k temu, da lahko nek izdelek trži z boljšo ceno). Izdelati bo potrebno spletno stran, ki bo vključevala vso ponudbo destinacije na enem mestu. Posneti je potrebno tudi predstavitveni celoleten promocijski video, v katerem bodo zajeti vsi segmenti občine Šoštanj.

_ukrep se začne izvajati v sklopu organizacije v roku 1-2 let na osnovi projektne naloge in pridobivanja nepovratnih sredstev in preizkušnja na trgu. Nato je potrebna popolna uvedba blagovne znamke na vseh področjih v roku 5 let. Občina spodbuja zunanje akterje z možnostjo nepovratnih sredstev in tudi kot dober izgled hoje v pravi smeri.

Urediti je potrebno Turistično-informacijska centra. Centralnega v Topolšici in podružničnega v Šoštanju. Najprimernejša lokacija slednjega je stara bencinska postaja v Šoštanju, saj je ob glavni cesti in se jo takoj opazi hkrati pa ima že vso potrebno infrastrukturo za postavitve. V Topolšici, liderju destinacije in centru turizma v občini, je potrebno lociran kvaliteten turistično informativni center. Tu se zadržuje tudi največ turistov. Turistično informativni center mora biti zasnovan kot prostor, kjer turisti posedijo, načrtujejo svoj prosti čas, se družijo in dobijo čisto vse potrebne informacije na enem mestu. TIC predstavlja točko iz katere vodijo poti do ostale dodatne ponudbe, aktivnosti, dogodivščin, raziskovanj, izletov idr... Tukaj naj bi imeli turisti tudi možnost nakupa lokalnih dobrot, pridelkov, izdelkov, spominkov. Že sam obisk prostora in ponudba bi morala gostu predstavljati prijetno doživetje. To je prvi vtis o kraju in občini.

Predvidena je postavitve novega objekta Metuljeva hiša iz naravnih, lokalnih materialov ali preureditev stare kopališke stavbe.

_ukrep se začne izvajati skupaj z blagovno znamko. TIC-e je potrebno nadgraditi takoj. Pripravi se projektna naloga na strani občine za oba objekta in prične sodelovanje z vsemi potrebnimi akterji tako glede financiranja kot tudi lastnikov zemljišč na katerih bi bila predvidena objekta. Časovnica za izgradnjo objektov je prav tako 5 let.

Za razvoj turizma je potrebna dobro urejena prometna infrastruktura. Urediti je treba javni potniški promet, zagotoviti redne linije, povečati frekvence voženj, urediti postajališča in uporabnikom omogočiti učinkovito prestopanje med različnimi prevoznimi načini. Povezavo z vlakom je treba narediti hitrejšo, jo posodobiti ter narediti nova postajališča. Izboljšati je potrebno pogoje za hojo in kolesarjenje in sicer s sklenjeno mrežo pločnikov, kolesarskih stez in peš poti. Te poti je treba narediti varne in atraktivne uporabnikom. Obstoječe tematske poti je potrebno nadgraditi, nekatere obnoviti in skrbeti za njihov izgled. Primer je metuljeva pot, ki je lepo zasnovana, vendar je potrebna njena nadgradnja, da postane doživetje. Uredi se opazovanje metuljev, podnevi/ ponoči in sicer na določenem mestu, najboljšo ob velikem termitnjaku, ki bo privabljal tudi ostale žuželke. Ob termitnjaku se uredi velika pisana greda z rastlinami, ki privabljajo najrazličnejše žuželke. Izda se metuljev dnevnik, v katerega lahko obiskovalci poti beležijo opažene metulje in je hkrati vodnik po vrstah. S časoma se ustvarijo nove poti: Pot razgledov, Od cerkve do cerkve, Po poteh kulturne dediščine, Jamska pot, Kulinarična pot, Tematska pot okoli Kavčnikove domačije, Kajuhova pot, Mlinska cesta, Tematska pot na območju Šaleških jezer. Narediti je potrebno tudi

tematsko pot za kolesarje: Po mejah občine, Lomsko pot, ... Za kolesarje se uredijo na območju Belih vod kolesarski poti (od nezahtevnih do zahtevnih), ki bodo privabljele nov segment turistov. Naredi se postajališče za avtodome, saj ga na območju občine Šoštanj še ni, najprimernejši lokaciji sta Šoštanj in Topolšica. Letališče v Lajšah naj služi za prihod turistov na destinacijo, kot izhodišče za prevoz na drugo destinacijo ali izlete, nudi možnost panoramskih poletov, letalske šole, ... Potrebno ga je bolj promovirati.

_ukrep se je že pričel izvajati z izdelavo celostne prometne strategije na katero se ukrepi na področju navezujejo in so časovnice sprememb opisane v njej, tu so zadeve povzete in predstavljene s strani turizma. V prvi vrsti je na področju turizma potrebno določiti s strani občine katere sprehajalne poti se začnejo urejati v roku 5 let, katere v roku 10 in katere v roku 15 let.

MESTO ŠOŠTANJ

Najprej je potrebno revitalizirati degradirana območja, saj kazijo podobo kraja in obiskovalcem pustijo slab prvi vtis. Lastnike propadajočih stavb je potrebno spodbujati k obnovi s finančnimi mehanizmi. Na državni ravni Eko sklad že sofinancira energetska prenova stavb, na občinski ravni pa je treba to še urediti, in sicer s sofinanciranjem prenov fasad in skozi odmere nadomestila za stavbna zemljišča. Opuščene industrijske objekte se obnovi in se v njih umesti nove privlačne vsebine.

Prav tako je potrebno revitalizirati center mesta s temeljito prenovo trga, vse od urbane opreme do fasad stavb ter ga oživiti z nadgradnjo vsebin. Trg se mora povezati s Pustim gradom in mestno tržnico z dodatnimi vsebinami po letnem koledarju. Predstavljajo naj se društva, stare šege in navade kraja, domači glasbeniki, ljudje in njihove zgodbe, zgodovina kraja,...

Mesto se mora razvijati v smeri energetskega središča in je primerno za industrijski turizem. Že zdaj lahko Šoštanj pod to obliko turizma trži Muzej usnjarstva in Termoelektrarno Šoštanj. Tudi Družmirsko jezero naj bo v sklopu tega, saj je nastalo zaradi posledic izkopavanja premoga. Ob jezeru se najprej uredi atraktivna sprehajalno-kolesarska pot s sedišči in pomoli ter se omogoči izvajanje različnih športov (veslanje, supanje, jadranje). Naknadno se dodajajo dodatne vsebine kot so atraktivni, pustolovski park v navezavi s Tresimirjevim parkom, prostor za družabne dogodke, prostor za sprostitvene tehnike, ...

V naslednjih letih se zgradi muzej energetike.

_ukrep je predviden za realizacijo v roku 10 let. V prvi fazi se občina poveže z lastniki degradiranih objektov, del poskusi odkupiti z nepovratnimi sredstvi in določiti vsebino posameznim območjem. Ostale lastnike spodbudi prav tako z možnostjo pridobivanja nepovratnih sredstev in vključevanja v nadaljnji razvoj kvalitetne destinacije ter išče možne zasebne investitorje. Na območju jezera se nadaljuje s projektom ureditve, ki je že zasnovan in se zanj pridobivajo sredstva. Od tu dalje se razvoj nadaljuje na način spodbujanja čim hitrejše regeneracije območja in oživitve glede na samo naravno delovanje območja, ki je osnovna ovira, ki jo je treba spremljati in določa nadaljnji razvoj. Nadaljnjo je potrebno razvijati enkratne dogodke ob jezeru, kot je recimo praznik luči, ki je dober primer povezovanja, enostavnega dogodka, katerega efekt pa je z majhnimi vložki velik. Občina s takšnimi dogodki, ki so trenutno možni na tem območju začena povezovanje tega dela z mestom. Glede muzeja energetike je nujno sodelovanje s TEŠ-em ter Muzejem premogovništva. V osnovni fazi se predstavi vizijo občine in željo po sodelovanju, ki je trenutno slabo. Občina nato gradi na

prepoznavnosti energetskega kraja na način povezovanja vseh treh območij in predstavljanjem v sklopu blagovne znamke na primeren način.

TOPOLŠICA

Topolšica prevzame vlogo liderja turizma v občini Šoštanj. Z zdraviliškim turizmom in atraktivno avtentično dodatno ponudbo, ki je vezana na zeleno zaledje s številnimi naravnimi in kulturnimi znamenitostmi, postane turistični center. Zdravilišče se usmeri v produkte z višjo dodano vrednostjo, kot so zdravstveni turizem, medicinski wellness in selfness. Programsko se mora povezati tudi z Bolnišnico Topolšica, ki je v njeni neposredni bližini in katere poslanstvo je zdravljenje pljučnih bolezni.

Uredi se okolica kraja, saj mora gost že ob samem vstopu v Topolšico začutiti, da je prišel v zdraviliški kraj. Domačine se z raznimi subvencijami spodbudi, da si uredijo okolico, da ima kraj enako celostno podobo (enake rože, pokošena trata). V urbanističnem načrtu za naselje Topolšica je predvidena zasaditev drevoreda ob glavni cesti, od vstopa v naselje do parka v termah. S tem se oblikuje promenada, kateri se mora podrediti cestni profil, križišča se spremenijo v krožišča. Nujno potrebno je obnoviti propadajoče stavbe. S prenovo in novimi, svežimi vsebinami bodo spet privlačne tako za domačine kot za turiste. V kraju se izboljša kulinarčna ponudba. Predvsem se je potrebno osredotočiti na domačo, avtentično hrano, ki pa se jo vseeno ponudi na modernejši način. Naredi se postajališče za avtodome, ki ga na območju občine Šoštanj še ni. Najprimernejša lokacija je Topolšica. Potrebno je povečati nastanitvene kapacitete, z izgradnjo novih hotelov, apartmajev, kampa in s prenovo starih, propadajočih stavb v nastanitvene objekte.

Izvir Toplice se uredi kot zunanji kneipp park iz naravnih materialov.

Zdraviliški park je potrebno urediti in ga nadgraditi z dodatnimi vsebinami. Ob Toplico se umesti kolesarsko-sprehajalno pot, ki je hkrati muzej zdraviliškega turizma na prostem. Ob poti so paviljoni. Vsak paviljon ima svojo vsebino, ki je obiskovalcem predstavljena na interaktivni način, doživljanje vsebine skozi vsa čutila. Vstop bo omejen s posebno kartico. Ob poti je tudi pot iz naravnih materialov po kateri se lahko obiskovalci bosu sprehodijo in na ta način izvajajo refleksno masažo stopal.

_ukrep se začne izvajati s strani občine s poskušanjem sodelovanja vseh akterjev. Občina izvede ukrepe glede subvencij takoj in tako deluje zopet kot dober zgled. Ukrep subvencioniranja se predvidi v roku 5 let, ostale zadeve se realizirajo postopoma v roku 15 let.

ZALEDJE

V zaledje Topolšice se locira butično in ekskluzivno namestitev in sicer Dražnikovo, glamping Mornova, nočitve na kmetiji Stropnik/Zabrznik, turistična kmetija Pirnat. Na tem območju se nahaja kup propadajočih stanovanjskih in gospodarskih objektov, ki predstavljajo velik potencial za obnovo. Ti objekti niso grob poseg v okolje, saj se bolje prilagodijo krajini saj so zasnovani tako, da se arhitekturno zlijejo z okoljem ali celo poudarijo njegove posebnosti. So v harmoniji z okolico, saj zaradi majhnosti omogočajo večje varovanje narave. Na tem mestu ustvarja naravna in glamurozna ponudba.

Zanimive jame v občini se med seboj smiselno povežejo. Nudijo se vodeni ogledi. Nudijo se tudi doživljajski ogledi jam, ki so težje dostopne in sicer z jamarsko opremo.

_ukrep se začne izvajati s strani občine s poskušanjem vključevanjem posameznih akterjev, ki se jih poskuša vzpodbuditi za sodelovanje na področju turizma z nudenjem strokovne pomoči pri izvedbi željenih projektov.

SAMOOSKRBA

Lokalna pridelava in predelava hrane skrajša transportne poti, s tem se ohrani kakovost hrane. Samooskrba in lokalna pridelava zagotavljata delovna mesta, ruralno poseljenost, ohranjanje kulturne krajine, ki je tudi pogoj za turizem. Z lokalno preskrbo in razvojem se bodo prihodki porazdelili na lokalni/regionalni ravni na več deležnikov (pridelovalci, predelovalci, organizatorji, trgovci ...).

Treba je spodbujati lokalno pridelavo in predelavo hrane, na drugi pa spodbujati potrošnjo lokalno pridelane in predelane hrane ne le med ljudmi, temveč tudi v šolah, vrtcih in javni upravi, ... Povezati je potrebno lokalne pridelovalce, vzpostaviti navezave kmet-potrošnik, s tem se doseže večja količina hrane in s tem ugodnejša razmerja v ceni.

_ukrep se začne izvajati s strani občine s poskušanjem vključevanjem posameznih akterjev, ki se jih poskuša vzpodbuditi za sodelovanje na področju turizma z nudenjem strokovne pomoči pri izvedbi željenih projektov na področju samooskrbe ter odkupom le teh izdelkov oziroma storitev v čim večji meri za dodatno vzpodbudo in nadaljnjo motivacijo kot dober zgled.